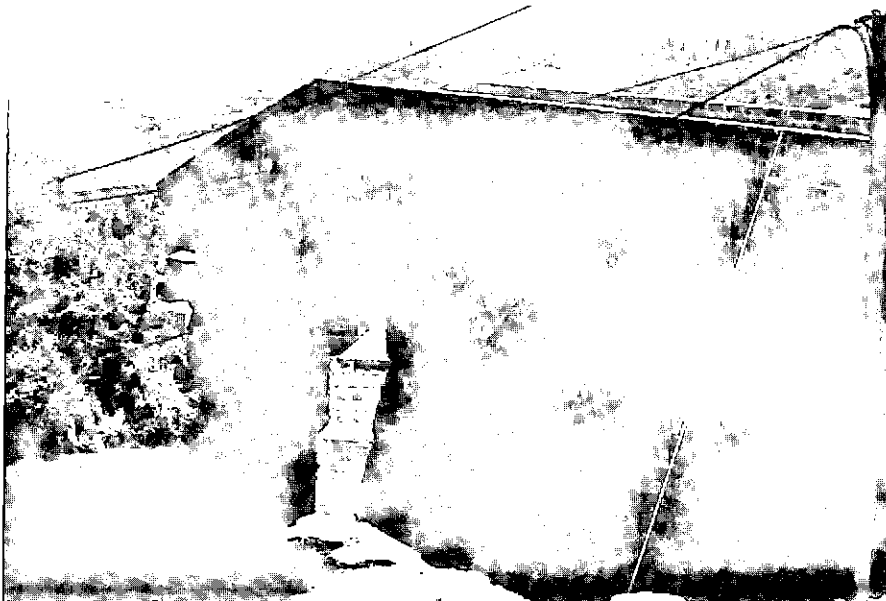
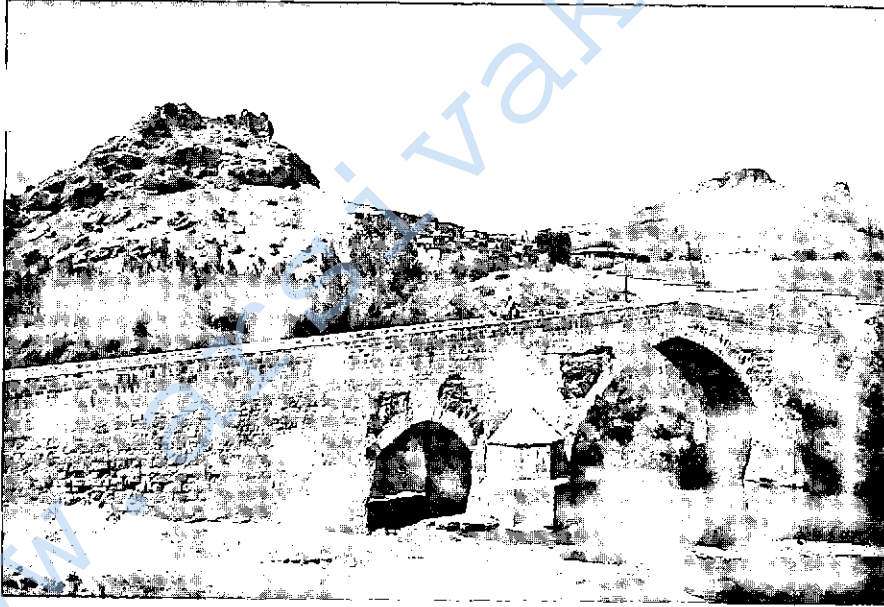

KORMIŞKAN BÜLTEN

Amor: 5

Zivari ti kulture Zazayan
Journal of Zaza language and culture

1997

KORMISKAN

Ziwan u Kulture
Zarayan

Wihere er
Chief Editor

Koyo Berz

Redaksiyon:

Sureya Zaza
Gerger Polat
Dewran Dewij
Cewher Aslan
C. Raywan

Mesule Almanya

Zerweg Serhad
C. Raywan

Mesule Holanda

H. Doshmikiyan
Gagan Car

ADRES Kormiskan:

Cuma Arslan

Stenhagsv. 233

752 66 Uppsala-Sweden

PostGiro:

Cuma ASLAN

39 38 12 3

Aboneteya e sere
40: DM

Resimê qapaxiyê vernî u peyû
Pirdê Hebirmani yo -Çermuği

Not: Resimê serdê amorda çihari
dewda Mexteli ra siyê bi- Sêwregi.

TEYESTEY

No çî halo.....	Koyo Berz	1
Faşoy.....	Dewran Dewij	5
Împaratorê Newe.....	Gerger Polat	8
Ma rasey ewro.....	Lacê Baboy	13
Çend Firrey.....	Mudo Sukij	17
Qisey Verênan.....	Koyo Berz	19
Îsareti.....	Koyo Berz	23
Seminerê Mainz Hagen.....	Eziz Pak	24
Kole, Şewra.....	Mudo Sukij	25
Waştaya mi.....	Mudo Sukij	26
Koyo Berzi' rê.....	Xidirê Emeri	27
Namey Wendoxan.....	Welat	28
Koyo Berzi' rê.....	Sewregi ra Zeynebi	29
Zehmetey ancenê.....	Koyo Berz	31
Tarix ra.....	Kormiskanij	34
Kar u zenatan.....	Koyo Berz	37
Koşey kayan.....	Koyo Berz	40
Koşey kulturi.....	Koyo Berz	46
Dihay u qisay.....	Koyo Berz	51
Koşey Geçekan.....	Koyo Berz	53
Veng Dayış.....	H. Dewran	55
Kormiskan.....	Zerweg Serhad	58
Remaya.....	Koyo Berz	58
Herbê dinyayê didini.....	Eziz Pak	59
Ma şarê do nê beliyê.....	Eziz Pak	60
Înkar Kerd.....	Koyo Berz	62
Amordeni.....	Koyo Berz	63

NO ÇI HALO

Koyo Berz

Birayêno no çî halo, no çî weh-zo ma yê tey dî rê? Hele finê werzê çorşmey (dormey) xo bew-nirê. Bewnirê u xo rê rind-rind, xori-xori bîfikiriyê. Do heta çiwext, heta koti bî no hala bîramo? Heta çiwext ma do rezî-ley miyan dî, iskenci bîn dî, dîşmenan destan bîn dî bîmanê u bînalê? Heta key ma do nîqara u zîrna şari bîcinê, inan rê pey-tey u quley bîkerê? Heta key ma do xo u şarê xo nêşnasnê, inan rê wahêr nêvijiyê u ronîştoxandê (Nîfusdê) şarnay sero birê hesîbnayenî u sînasnayenî? Qe ma do merdîm yan zî şar nîrê hesîbnayenî? Heta çiwext ma do namey şarnay a xoyanê u ê na-mana paye u piyase bîkerê? Heta key ma do hewn u xeyalandê vengana ra aya nêbê, a xo nîrê u raya xo nêweçînê? Heta key verê zîncida ma do nêveşo, ma do xo nêşnasnê u nêgêriyê piyase? He-ta kamci dem u dewran ma do tîfînga şarnay u ê dîşmenan berzê xo qol u pa paye bîkerê? Heta key ma do fişengan çekerê way u birayandê xo, deza u ded-keynandê xo, merdîm u dostandê xo u inan bî destandê xo ya bîkişê?

No çî halo, no çî halo birayêno ma yê tey? Eger hendê mîsqalê ma dî zeri, cîkî, fikir u aqîl bîbo u ma zî bîwazê zey insanandê şarandê binan, bîfîkîrdê xo ya, bîserbesteyda xo ya heyatê do serbest, azad u bî xoser bîramê u şarandê binan miyan dî cay xo bîgirê, vanê ma na juwerî bîkerê.

Jewbê u qandê şardê xo bîgirweyê. Fek lezdê bîrakîştênî ra vîradê, şardê xo rê wahêr bîvijiyê u paşti bîdê şardê xo u pê. Jew veng u jew bedena hemver dîşmenandê xo bîvijiyê u wardê xosînasnayenî u jewbîyayenî dî xover bîdê. Tîfîngê kî inan qandê eştenî u çarnayenî dayê şîma, verê ê tîfîngan u fişegandê in-an bîdê vera ê kî ê dayê şîma inan u berzê inan. Dîşmenê ma şarê ma u biray ma nîyê, ê kî bî seranayo ma kîşenê, talan u wêran kenê, dew u sukanê ma veşnenê, ê yê, ê. Ê kî bîyayena ma qebul nêkenê, dest nanê mal u mülkdê ma ser, gonîya ma rîjnenê u şîmenê, ma wardê ma ra kenê teber u sîrgun kenê ê yê, ê.

Hele xo rê rînd sero bîfîkîriyê, sey-dwanê nêşeno roj hendayê teyr u tur bîkişo u seydê xo hendayê dew-letli kero. Labîrê raştayê esta vanê ma ay rînd bîzanê, Hükmat, Esker u Polisê Tîrkan u karbîdestê inan ê zey kergana ma kîşenê u sere cîkenê. Hewna ma yê xo nînê, jew nêbenê u wardê jewbîyayenî dî sere nêhewadanê.

Hele finê dormey xo bewnirê bê ma kam bêşar mendo, kam jewnay sero yeno hesîbnayenî. Ê kî amora cî ya ronîştoxan mîlyonêya zî, ê yê bîndestey nêwazenê u serehewadanê. Çeçeniyê hemver Urîsî, Fîlistînzîyê hemver Yahudîyan, A-friqiyê hemver Emerîqa, Fransa, I-taliya u İngîlîzan serehewadanê u lej kenê. Labîrê ê ma hewna namey ma ma ya nêbiyo. Ma nêzanê ma Farîsê, Erebbê, Tîrkê, Kürdê, İngîlîzê, Emerîqayîjê, Urîsê çîçiyê?

Ne qewimiyetê ma u ne zi dinê ma beliyoy. Hetan kes şar nêbo ne dinê insani u ne zi şarey a inan zelalî bena. Ma vajê ma Mûsulmaniyê, Mûsulmaniyê ma kişenê u qetil kenê. Ma vajê ma jewna din ra yê, şarê ê dinandê binan o ma kişeno u qetil keno. Ma vajê ma çiçiyê? Kes o ma qe-bul nêkeno. Wina nêbeno birayêno, wina nêbeno. Vanê ma raya xo zelalî kerê u geverê awda xo açarnê erdandê xo miyan u pa çiyê xo awdê. Wa awa ma hetnaya salme, salme nêşiro. Erdo kî, baxçeyo kî ma do awdê vanê ê ma bo, ne ê jewnay bo. Çiyoy kî ma awdê ma meyweyê ê çi nêwerê qandê çiçi ma jewnay rê awdê. Vanê ma nay rind bızanê ma yê se kenê, se nêkenê.

- Bewnirê, kes kergan ra hendayê kergî bikişo, inan veyşan u teşşan verdo, cî rê heqaret u neheqey bikero, inan punandê cî ra teber kero u biqewno, ê do bî a kergeyda xo ya qırî-qırî kerê, asîbê u bî a qırî-qırîda xo ya, ya bîremê hetnaya şîrê u cinawîran rê werdbê, yan zi şîrê xo berzê punena miyan u dikandê ê punî rê serey xo ronê. Kerg u Dîkê ê punandê binan do sîfte bî nequrandê xo ya ninan serkewê u purtî inan ser finê. Bahdo zi do inan zey xo bikerê u heme çiyê xo inan rê bidê qebulkerdenî. Bewnirê kergî zi xover danê. Wexto kî kergê qûrpî kewna u leyri vejena, wexto kî çiyê yeno ê leyranê ay buro, yan zi bero hima xo arêkena pêser, hırçî kena u nêverdana berê yan zi burê. Hetan kî ganê xo ser nêno, ê leyranê xo nêdana. A zi zana hemver vijyayenî u dest xo ber-

denî. Labirê çîna dîha esto, ê kî inan wenê, ê kî inan kişenê, ê kî dîşmenê inan ê, ê bî inan a jew nêbenê. Bî silehdê inan a ninê cînsê xo nêkişenê. Yanê kergî zi bî kergeyda xo ya cînsê xo sînasnenê u çend cî dest ra biro pê rê wahêr vijênê. Goreyo kî cî dî ne aqîl, ne fikir u ne zi qûwet esto, fina zi tay çîyan qe-bul nêkenê. Werdê pê pê vera wenê, labirê pê nêkişenê. Wexto kî ju cayê dî qût vînena, bî qûtî-qûtî veydana ê binan u inan zi ê qûtî sero kom kena.

- Merdîm wexto kî şîno halin, kom u qûlanê Molcîlan keno villa, zerar u ziyân dano inan u werdê inan ê serdê qûlan beno yan zi keno villa, yan zi dewarê weno, ê hergî jew kiştê ra hêriş anê cî ser u çiçi cî dest ra biro kenê. Yanê nêvanê no insano, no heywano, no gîrdo, no werdiyo, no bî qûweto yan zi no zayîfo, hember hemurî vijênê.

Wextê dî çend devey şiyê sîmerê serdê qûlandê Molcîlan werdo. Gîrdê nê molcîlan dayo pîro şiyoy gîrdê devan rê vato; "Devanê xo tembe kî wa nîrê sîmerê ma yê serdê qûlan nêwerê" Sîfte ê peyhesnayê, haydar u îqaz kerdê. Bahdo wînyayê o yo nêbeno, rîndeya pere nêkena u ê yê cî ra fek nêviradanê. Tabî bî naya zi nêmanenê sero zi inan rê vanê; "Ma şîma çiçiyê u kamîyê, ma ju lîngda xo bîndî hezar hebê şîma henîqnenê u kişenê. Şîma yê xo çiçi hesabnenê! Molcîley wînyayê bî îqaz u vatenana u bêveng mendena no gîrweyoy nêbeno. No fin tektîxê xo vîrnayoy u sere dayoy rayna ro. Şew u roj hewn nêkerdo erdî bîndî gîrweyayê, bîndê erdî aşanayoy heme kerdo lexem (Lezem), herzaley erdî bîndî vîraştê u bîndê erdî dî feqê lexemkewtenî ro-

nayê. Yanê qarmışê serdê erdi nêbiyê, labirê bindê erdi dı kendali viraştê. Wexto kî devey ameyê simerê serdê qülandê ninan burê, ê lexem u kendali ninan lingan bın dı rıjyayê, xılıyayê, erd weşaneyayo u ê deveyê kî ameyê heme piya kewtê ê lezem u kendalan miyan. Bahdo se kerdo se nêkerdo nêşayo xo miyan dı bilunê u miyan ra bıvıjıyê. No fin molciley pê ro biyê jew u arêbiyayê nê devan ser. O kî kewto çımandê devan ser, o kî kewto goş u zıcida cı ser. Sifte çimê cı vetê u bahdo zi goş, zınci u cayê cı yê bini. Hemını cı ra cikenê u ê devan kışenê. Wexto kî na bola devan şına nê qülandê ninan ser u kewna ê lezeman miyan, ninan ra jew deve peyra maneno. O deve winêno kî devey heme erdi şı war u bi vını. No hıma şıno xeberı dano gırdê devan. Gırdê devan yeno kî çı biro, molciley heme biyê jew u kewtê devan ser. Çend cı ra reca keno zi gırdê molcılan qebul nêkeno u vano: "Ez ameya to hetı reca, to ez nêgrota piyase u qewnaya, bewni işte winayo. Mevajı kes nêşeno çiyê bıkerı. Kes wexto kî bıwazo şeno koyan herunı ra werzano"

Bı no hesaba heyfê xo dıqat ê devan ra gênê u kerdenanê inan xo sero u inan hetı nêverdanê.

- Wexto kî kes şıno qülanê Hing, Moz u ê Zerqetan têvdano, inan luneno, çiyê ezreno cı u inan bêrehat keno, ê hergı ju kıştê u istiqametê ra hêrişê serdê kesı kenê, hemver vındenê u xover danê. Heq u hüquqê xo müdafa kenê. Qandê kî qedê dışmenandê xo bê, heme benê jew u hergı ju kıştê ra hêriş ana ser. Qandê qedê dışmenan biyayenı heme piya xo

danê kıştını yan zi zorê ê dışmendê xo benê, ey fetılınê u qülandê xo ra fênê duri. Hetan kî ey duri nêflınê yan zi rem ro nêdê cı ra fek nêviradanê. Ju ju fin çend hebi piya danê pede u dışmenê xo kışenê. Ê bı a heywaneyda xo ya zanê kî, ê bê jewbiyayenı u xo fedakerdenı nêşenê serkewê u qedê dışmenandê xo bê. Qandê coy heme xo resnenê pê, benê jew u piya hêriş kenê.

- Wêrê Devı yan zi jewna wexto kî bıleheq u bılesebeb çend çıwey vêşı yan zi ê bol tewatenı dano Devı ro, o Deve hêrs beno, hêji kewno u hêriş beno ey ser. Wext beno wexto kî xo resneno ey u ey tepşeno, ey erzeno xo bın u cı sero mêlı beno. Ju ju fin hêjbiyayenı ver ey xo bın dı henıqnenı, keno zey patıla, pastêxiya u kışeno. Na ju zi nişanê neheqey rê tehamül nêkerdenı, heqê xo perskerdenı u müdafa kerdena. Ê ji bı a heywaneyda xo ya o kî derbê dano pıro ey ef nêkenê. Wexto kî anê fırsend heyfê xo cı ra gênê. Ê zi neheqey bın dı nêmanenê u geyrenê heqdê xo.

- Wexto kî kes çorşmey Demaşkülı cı ra gênı, keno gıroverı miyan u qazaxı rijnenê çorşmey yan zi çorşmedê cı dı adır wekeno, o verê veşnayenı derzına xo ya Jahırını küweno xo dı u xo kışeno. Nêwazeno bı adırdê dışmenıya bıveşo u bımiro. O zi hemver dışmendê xo bı o hesaba xover dano.

- Wexto kî kes Mari paykeno, zarar dano cı, cı keno dirbetın u cayêdê cı tewnenı, bışo dano kesı dı u jahırê xo viradano kesı. Yanê pereno cı, dano pede u kışeno. Labirê wexto kî kes qarmışê cı nêbo, zarar nêdo cı u cı nêtewno, o kesı dı nêdano. Wexto kî to vınenı rayda xo ra şıno. Hetan kî to ra zarar nêvıno o bı xo rew rewı to ser nıno u zarar nêdano to. Wex-

to kî, tî dî enbazan ra, dî citan ra jewdê cî, yan zi leyrêdê cî kişenê, o rîka xo bî to ya girêdano u heta niyaro firsend u to dî nêdo, to ra duri nêkewno. Yanê ya ganê xo nano ser yan zi dano to dî u axuyê xo viradano gonida to miyan u bî ê axudê xo ya to kişeno. Heta heyfê xo nêgiro rayda to ser ra duri nêkewno. u rîka xo to ra nêbirneno. Ya mireno ya maneno.

- Demo kî kes halinê Mirîçîkî şahîneneno, xerpineno u weşaneno yan zi leyrê cî tepşeno u beno, kamcîn darî, kamcîn ban, kamcîn sornî, kamcîn sî u kamcîn ca berzo a vijêna wijay ser, pa anîşena u tî hetê kotiya şînê to dîmî perena u yena. Bî ney a zi nêmanena, bî zîwandê xo ya to rê zewtî dana u bela wanena to ser. Ju ju fîmî zahf qahrêna, hêrs bena u ê hêrsan ver co ra xo viradana serdê seredê to, xo war kena u to serî ser ra perena. Wazena kî çîmanê to bîtersano u leyrê xo to destan ver bireyno. Eger hebê çîmê cî bîbirno u qûwetê cî bes bikero, a do çîmanê to vejo u leyrê xo to dest ra bireyno. Yanê wazena ganê xo serno, labîrê leyrê xo kesî destî nêverdo. Wexto kî kewna teng u posanayîşê (Ûmidê) cî birêno, gazi kena Mirîçîkandê binan u inan hemîni çorşmey xo kom kena. Wazena kî bî inan a çîmanê dîşmenandê xo bîtersano. Wiçî-wiçî kena, veng vejena kî biremo. Veyndayena Mirîçîkandê binan zi nişanê cînsdê xo rê wahêr vijyayenî u çîrida pê ra şiyayeno. Na ju zi bol heqîketan rafînena ma çîman ver kî, ê kî zayîfîyê vanê pê rê paştî bivijîyê u destanê pê tepêşê. Tim masey girdî masey werdî daqûltnayê u werdê.

- Wexto kî kes hingimênê hingan

kûwari miyan ra yan zi cadê cî ra vejeno, heme finê ra hêriş anê kesî ser u wazenê kî kesîdîdê, yan zi ray cî ver bigirê u nêverdê kes hingimênê cî vejo u bero. Wexto kî ê kesîdîdê, derzînê cî do gandê kesî dî bîmanê u ê do pa bîmirê. Labîrê fina zi qandê werdê xo, qandê leyrandê xo, qandê oxilandê xo, qandê heq u hûqukê xo mûdafa kerdenî, terzîniya xo kûwenê to dî, danê to dî. Bî na dayena him xo kişenê him zi to kenê dirbetin. Yanê hewt-heştê cî xo to resnê u to didê to zi kişenê. Na ju zi xo fedakerdenî u nişanê in-textarkerdeno.

- Pîsingêda bêvengî bîfîkîriyê. Koşeyêdê banî dî mêlî bena u xûrîni fêna xo ser. Wexto kî kes qarmişê cî nêbo, rehatê cî nêxerpîno u zerar nêdo cî, a pencey xo niyerzena kesî u cayêdê kesî nêdirnena. Labîrê wexto kî tî cî bîtewnê, çend cî dest ra biro bî pencandê xo yê nu u nengu dergana hêriş ana kesî ser u ê pencanê xo zey zulîda mari erzena kesî. Kotî kesî ê pencan ver kewo dirnena u kena dirbetin.

Wendewanê erciyayey, şîma qîsur nêwîniyê, nê pêmaney yan zi şarî herunda nê heywanan kerdenî niya. Nê mîşalî tenîya nişanê xoverdayanda heywanandê zayîfan u jewbîyayenda inan ê. Nişanê neheqey rê tehamûl nêkerdenê. Merdim bîwazo persê heq u hûqukdê xo bikero, vanê xover bîdo u şîro meselan ser, Yanê çiyê ra nêterso, bigeyro heqdê xo yê şarbiyayeney.

Wexto kî ma bî xo bî xo pê ra merdim kişenê, yan zi bîqezayêna ma dest ra yeno kîştênî, hetan u hetan ma rîka xo pê ra nêbirnenê u tim belay xo roşenê pê. Bî serana heyf vanê na mesela ramenê u pê kişenê. Dîşmeney a ma ya gonî u pêkîştênî bî serana ramena. Labîrê ê

kı qewmdê ma ra, şardê ma ra niyê u zey kergana ma kışenê, ma inan rê hesê xo nêkenê, sero zi şinê inan hetı ca gênê u yenê birayanê xo kışenê. Kotiyê nê meselan debeno xırarı u fekê cı pêşeno.

Se vanê vajê, namey nêhereketan, nê hal u wehzi xo rotenı, xo rê wahêr nêviyayeni u tersey a xo nayena. Jewbi cı rê qılifna nêvineyêno u name nêbeno.

Kes do kı hezar serı bêşeref u kole heyat bikerose, wa bışeref u xoser bo, wa qe nim heli bo. Haldê ma yê ewroy rındêriyo. Ma no halo ma yê tey...

**Heme mîleti bi
ziwanê xu ya yenê
naskerdeni. Şar u
ziwan ze parçeyêno pêra
nê cibenê u lete zi nê
benê. Ziwanê ma dı zi
pêhuwatey,
istaniki, şilri estê u no ma
rê, sera hezarana veri ra
resayo. KORMIŞKAN
édetanê ma rê wêhêr
vicêno.
Şarê ma! Şıma zi, KOR-
MIŞKAN i rê wêhêr
bıviciyê. Ey buwanê, bıdê
wendeni, vela kerê u
bıroşê. Şar, bı ziwanê xu
ya, KORMIŞKAN zi, bı
şımaya esto.**

FAŞOY

Dewran Dewji

Insanêno, Hümanistêno, heskerdoxêno hele finê bewnirê, bewnirê u bıvinê, qe dürüvê (Tipê) insaney u meymenetê insanetey faşoyan dı esto ya çiniyo?

Zınciyê kı pa zey nequrandê teyrandê leşıwerdanayê. Fekê kı pa zey fekanê heywanandê wahşıyan, dırnayoxan u leşıwerdanê. Dındanê kı cı fek dı zey Zengendê dı fekinıyê Alamanıyayê. Wexto kı ê dındanan xo sero qırçinenê u sawenê pê, tı vanê qey Heşa kı newe belatı ser ra weriştı u fekê cı pirê goniyo, wını mabêndê dındanandê ninan ra aluwa hêjbiyayeni u goni kena teber. Çımê kı cı sero zey çımandê Dirakulaya wampirê, wexto kı akenê u winênê merdıman ra jahr, merg u ecel cı ra vareno. Destê cı zey pencandê heywanandê leşıwerdanê, pa jewi kêrodê heta esti tey şinê war u gonıdı verdanê. Tay çıweyê destı zey mardê sıyayayê. Bı ê çıwan, ê destan u ê payandê xo yê faşoyana bı hezarana merdımı kıştê.

E, e meymenetê cı meymenetê insan u ê insanetey niyo. Ridê cı ra lanet, çımandê cı ra jahr, fekdê cı ra gonı varena. Wexto kı kes winêno meymenetê cı ra benz kesı dı nêmaneno u risqê kesı yeno bırnayeni. Dürüv u meymenetê cı ra yeno fahmkerdenı kı, ê merdımı teyšan u veyšanê gonı rıjnayeni u şımıtenê. Veyšan u teyšanê kıştında insanan u zeriwaştayê qetıkerdenı, vıraştıni u veşnayenda dew, suk qeç u quliyê. Hele wexto kı nê insanı, insanê şardê bındestan bê way inan rê way haldê inan rê, ê veşay. Efkerdena inan çiniya. Inan rê çımanê xo

nêqırpınênê, muyanê gandê xo nêlunenê, qandê kıştenda inan, telefkerdenda inan, wertera hewadayenda inan, çiçi cı dest ra biro herunı dı ey infaz kenê yan zi danê kerdenı. Qandê nê çıyan xo pey nêwinênê, nêvanê günayo yan zi no qeço, no gırdo, na cınıya no camêrdo, hıma qetıl kenê. Wijdan u merhamet, meymenet u insaney semtê inan nêkewna u çorşmey inan dı çınıya. Labirê wini aseno ne cins u ne zi kokdê insaney ra yê, ê mahluqnayê. Wini yeno asanayenı ki cı pize dı xınc esto, xıncê qetılkerdenı, kıştenı u wertera hewadayenı kewtê heme organandê inan miyan u ê zere ra zebt kerdê.

Şıma zanê Nazi u Faşoyanê Almanya xo miyan dı milyonım-dimilyoni insan kışt u ê eşti firunan miyan u zey darandê çamana ê ju bı ju ê firunan miyan dı veşnay. Teyr u tur vengê fixan, u bermiyandê inan aşnawıt. Labirê inan bı a heywane yda xo ya nêşa tehamülê ê vengın bikerê. Teyr u tur pera şı, cın u cınawıro bı zi koti qülê dı dekewti miyan u nêwaşt ki ê vengınê inan başnawê. Çımki ê vengın ver nêşa damışbê. Labirê çım, goş u zınciyê Nazi u Faşoyan ameybi grotenı. Inan ne aşnawıtê, ne diyê u ne zi zıncıyanê cı boya goşdê veşati antê. Hendê mısqalê cı pize u zeri dı hisê insaney, hisê jan anteni nêlūwayê u qe xemê cı nêbı. Bewnirê, insanê do bıwıjdan, bıhis, bıqereker u heskerdox nêşeno hendayê Kerm, Mêş u mılçılan berzo firunan, bıveşno yan zi inan bıbabetnaya bıkişo. Vıradı inan, Firunwanê nêşeno hendayê nan firunan miyan dı bıpewzo, bıpeyşno. Tehamülê ê

firunwanı hend çınıyo kı, ê germdê, ê adırdê firunı verdi vındero u hendê amorda ê merdımın nan bıpewzo. Kes heyret maneno, ê wahşıyan o hend insan bı çı babeta u kamcı his u tehamülkerdena wertera hewada, kışt u eşt ê firunan?

Merdımê kı nê çıyan kenê, ê merdımı pırên u qılıxdê insaney ra vıjênê u kewnê pırên u barbarey, çımsurey u bêinsaney. Ez şena sond bura, kes nêşeno ê merdımın rê, ê wınasınan rê vajo ê insanıyê. Ê heywanan ra se-dısey pırên zi raveyê, alağeyê inan bı insanetey a çınıyo.

Tırkanê Faşo u ırqçıyan zi dı serda 1914 an dı, milyonım Ermeni kıştı u eşti çalan miyan u serê cı gırot. Tabı tenıya ê Ermenıyan nêbı, dı serda 1936-1938 an dı se hezari vêşêrı merdımê ma dı Dersım u çorşmandê Dersımı dı qetıl kerdı, eşti layan miyan, cın u cınawırı rê mar u masan rê kerdı werd. Ewro zi ê yê wazenê tekrar bıkerê, ma Dımılıyan u Kırdasan hemını qetıl kerê, bıkişê u wertera hewadê. Merdımındê zey inan rê kıştena insanın, veşnayena dew u sukan, panayena dar u beran u kıştena heme çidê bı gani qe çiyê niya. Ê çımanê xo nêqırpınênê, nê çı kenê. Qandê kı cınsê inan cınsê vergı u kalıkê inan heme a ray dı bı. Ê heme çı ê kalıkandê xo yê barbaran ra fahm bıyê. Ê qet xerıbê nê çıyan u ê goni rıjnayenı niyê. Inan tarıx dı zahf çıyo wına kerdo, key bol şaran veşnayo u ê wertera hewadayê. Ê tim wazenê goni bırijnê. Heywanê do wahşı wexto kı dındanê cı benê goniya, dıha nêvındeno, tim ê hemverdê xo kışeno u ê dındananê xo gonıda cı dı alaweno. Merdımê dê Wampırı (Kêfçıyê gonişımtenı) bıfıkırıyê, wexto kı goni nêrijnê yan zi fek u dındanê cı goniya nêbê, nêşenê

hewn bikerê, har u xint benê u hêrişê çorşmedê xo kenê. Ê ji winiyê, wexto kî merdîman nêkişê nêşenê rehat-rehat rakewê u hewn bikerê. Ê merdîmê Telaq u pizesiyay, xedar u zalimî, wahşî u nêweşî wexto kî insanan nêkişê ê nêşenê heyat bikerê, biramê u insanan miyan dî bigeyrê. İşte Faşo u irqçiyê Tırkan zî inan ra jewê.

Ewro çimê inan perayê tepelikdê seredê inan, çimsurikî biyê u ê yê zey kütikandê harana, harbiyayana lawenê u hêrişê çorşmandê xo kenê. Wazenê ê dindanandê xo yê goninana insananê ma bîdîrnê, letekerê u burê. Dindanê cî zey dindanandê heywanandê harbiyayana wazenê goni u goştî werdi kerê. Pizeyê cî pizeyê heywanandê leşîwerdano, weno nêweno mîrd nêbeno. Loqrey cî loqrey heywanandê goştwerdanê, wenê nêwenê pa nêdegênê.

Hesabkerê, merdîmêdê winiyê kî cî rê name zî nêvîneyêno, kes pano u bî ê namiya veyndo cî. Tay inan rê vanê Faşoy, tay vanê Barbarî, tay vanê cînsê vergan, tay vanê Tırkoşî, tay vanê Wahşî, tay vanê Ekokêşî, tay vanê Heşî, tay vanê irqçî, tay vanê Moxolî, tay vanê Wampirî u herwîna. Ê qesabê insanan, rijnayeyê gonan (Gunan), zebaniyê Cahnîmî, wahşiyê serdê Koyan, cîniştóxê Estoran u irqçiyê tam faşoyê. Nê namey namey inan ê heqlîqiyê u cî rê umîş zî benê. vanê nê namey paneyê u bî nê namana veyndeyo cî. Bê nê naman cayîz niyo kes namena, yan zî namey insanan pano u pa veyndo. Ê kî insanîyê u insaney ra nasibê xo giroto, ê layîqê namedê insanî u insaneyê. Namey insanan u ê insanetey an-cax umîşê inan bo.

Faşoyê kî welatê ma işqal kerdo u visto xo destan bîn, ê harbiyê u ê yê meydan wanenê. Çimsurikî biyê wazenê goni birijnê. Xintbiyê wazenê şarê ma hemîni qetil kerê, wardê cî ra teber kerê, veyşan u teyšan verdê. Wazenê ma wardê ma ra teber kerê kî, Tırkanê Çeçenîstanî, Türkmenîstanî, Azerbeycanî, Kırımîstanî, Bulgarîstanî, Kerkukî u herwîna biyarê u herunda ma dî ca kerê. Asiya ra amey u çim verda welatê ma. Wazenê ma welatê ma ra bikerê Tırkan biyarê ca kerê. Bê ca mendê çim verdayo cadê ma, bêwerxan mendê çimverdayo werxandê ma u wazenê bî wahşeteya ma dest ra vejê.

Bewnîrê ê kî inan idare kenê bolê cî bêzürîyetê. Bêzürîyetî tim çimê xo verdanê qeçandê şarnay u wazenê kî inan qetil bikerê u inan zî zey xo verdê. Qandê coy wazenê ma hemîni koçikê awî miyan dî bifetîsnê u wertera hewadê.

Insanêno, Dîwêlêno bêrê u bî çimandê xo ya bîvinê ê yê se kenê ma. Bîvinê u pi bikerê inan rî, lanet bîwanê inan ser u riyê inan şardê dînyay miyan dî siya kerê. Merdîmanê wînasinan çimandê dînyay vero mahkum kerê u kerdanê inan rafînê çimandê şardê dînyay ver. Bêrê inan ref u qeflandê insanan miyan ra vejê u berê ref u qeflandê heywanan miyan kerê.

Birawo şîma rê nê ray Faşoyê irqçî. Şîma do bî a pizesiyayeya şîrê. Labîrê nesil u zürîyetê şîmayo kî şîma ra beno, ê do tim lanet bîwanê şîma ser. Ewro nê meştî şîma do hesabê na barbarey çimandê dînyay vero bîdê. Kerdenê kesi heta ewro kesi hetî nêmendê. Ma zî posenê kî, kerdenê kî şîma ma rê kerdê şîma hetî nêmanê. Wa bîmîrê faşoy!...

Împaratora Newe

Gerger Polat

Wexto kî kes goştareya qisandê parti, rayvistan u organizasyonandê Kürdan keno yan zi nuştanê inan waneno. kes vineno kî Kürdistan reyayo, biyo serbest u viraziyayo. Labirê wexto kî kes şino winêno haldê welatî ra, yan zi piratik dî kes çiyê nêvineno. Teniya dew u sukê veşnayey, veng-biyayey, xirabekerdey vjênê kesi verni. Si siyerî sero nêmanda. Wexto kî hal no hal bo, ka Kürdistan, ka reyayenî, ka viraştênî koti dî mendî. Kes şeno o wext ê namî bivrîno, namey veşnayenî, xirabe u wêran kerdenî pano. Gorey qisekerdenandê parti, rayvistan u organizasyonandê Kürdan împaratoreya Kürdana newê viraştî. Ermenistano werdêk, Asuristan, Erebiştano werdêk, Dımilistan u herwina kewnê na împaratorey miyan. Nê şar u welatî împaratoreya kürdana newê teşkil kenê u sinorandê inan miyan dî cay xo gênê. Kürdistanî kî vanê zi, Kürdistanê iraqî, irani, Suriye, Tırkiye u ê Urîsî yo. Şarê kî nê sinoran miyan dî ca gênê zi, estuna bandê inan a. Labirê ewro Kürdistanê iraqî, lewha kî Zaxo dî, sinordê kêberdê Haburî dî, yanê mabêndê Kürdistanê Tırkiye u ê iraqî dî ronayêbi, ewro wazenê kî a lewha Kürdistanî werzanê u newera binuşnê u vajê Kürdistanê iraqî. Yanê, winî aseno kî kes o Kürdistanê do jew parçe nêwazeno u xeyalo. Bibo, bibo Kürdistanê do şeş parçe şeno viraziyo. Nê şeş parçey nêyê. Dî

parçey kürdistanê iraqî, taxa Soran u Kirdasana Bahdînan. Kürdistanê Irani, Kürdistanê Suriye, Kürdistanê Urîsî u ê Tırkiye.

Tabî Dımilî-Zazayan, Ermeniyân, Asuriyan, Tırkmenan u Erebe kî ê sinoran miyan dî (Sinorê mabêndê parçandê Kürdistanî) manenê, inan zi kenê tewrdê (daxilê) împaratoreyda xo u xora yan zi xo sero hesabnenê. Dezayê mı, birayê mı, hetan kî şîma awî nêvinenê pancan mewesarnê. Wexto kî şîma nêşê Kürdistanê do jew parçe virazê, şîma do seni a împaratoreya xo ronê u ravêrnê heyatî.

zanayey, roşnber, rewşen fikir, tarixzan, siyasetvan u herwinay Kürdan wexto kî Kürdistanê do jew parçe fikirênê, vanê bızanê risq u piroblemê nê çî zi boliyê u xeylê nêweşey vejenê kesi ver. Tabî wexto kî împaratorey bîfikirîyo bol şar u bol meseley do bivijiyê inan verni. Ez tersena kî, o wext ê bari bin ra nêşê werzê u bin dî bîhinciqiyê. Verî kes vanê bewnîro çend bar şeno barê xo kero u bin dî şîro, hend barê xo kero u wegîro. A împaratoreya kî ê yê kenê ronê, a împaratorey miyan dî nezdi panc milyonan Dımilî-Zazay estê. Wazenê wa vajê ê Kürdiyê wazenê nêvazê, qe ferq nêkeno. Dımilî-Zazay xo çiçî bîvinê u çiçî qebul bikerê, ê yê. Wexto kî jew heq nêdo kesi u vajo bî zîwandê mîna a qisey bîkî u zîwano resmî vanê ê mı bo, çîmkî ez bola, o wext kes çiyê qebul nêkeno. Inan ra bo zi kes nay rê amin nêvano, hetan kî, ê kî inan ra niyê, inan reso.

Ma heme nay rînd zanê kî, war u

welatê Dimili-Zazayan nabênê Dicle u Firati, mezepotomyaya kihanî dî cay xo gêno. (Wazenê wa qebul bikerê, wazenê wa nêkerê). Labirê heta ewro kesi ê nêgrotê hesab u qebul nêkerdê. Kes inan nêgêno xo çıman ver u nêvano meştî do se bo. Vanê ewro ra tepy a bol çıyan bigirê hesab. Sorani vanê ma ma yê. En gird ma yê u ma sera jewna çiniyo. Kirdasi vanê ma ma yê u vanê heme çî ma sero biro hesabnayani, çımki ma boliyê. Kürdistanî kî virazêno, vanê bî namedê ma ya bo u kirdaskî biro qıseykerdenî. Hal no halo, şıma yê ma Dimili-zazayan ra çıçî wazenê? Çirê ma anê kayandê xo u xo sero hesabnenê. Heqê şıma esto şıma nê heqî xo dî bivinê u kam nê heqî dano şıma.

Tay, qısa mı inan rê, zıwan zaney, tarix zaney estê kî, vanê: "Ewro wa Dimili-Zazakî biro nuşnayani. Labirê meştî wexto kî ma dewleta xo vıraştî u imparatoreya xo ronê, ma zey xo kenê. O wext zıwanê xo kenê resmî u inan xo miyan dî asimile kenê u kenê vîni. Nê şüwenistan ra Fırat Cewherî camêrdeya xo nişan dê u akerde, akerde Med tv. dî a şüwenisteya xo dê ridê awî ro u no qıse va. Esto se, ey zî paştıya xo bî qodemanana grêdaya, ey ra serbest, serbest fikrê xo vano. O berxüdar bo kî, camêrdeya qısey kerd u şüwenisteya xo ray dê. Vanê ma ê qısandê ey u ê binan ra dersî vejê u dersî bigirê kî, hetan meştî çiyê niyameyo ma sere dî, ewro ra ma raya xo weçinê u belî kerê. Tay estê kî, demokrasi ra bahs kenê, labirê bın ra zey ê xo kenê. Wîni aseno kî fina ma Dimili-zazay do birê kay u do ma bidê xo destan vera.

Bî seyana, bî hezarana rojname u pêserokê Kirdas u Soranan vîjenê, ê serbest, serbest şenê xo rê vajê Kirdas yan zî Soran. Kes cirê nêşeno çiyê vajo u nêvano zî. Labirê wexto kî ma vanê ma Dimili-zazayê, yan zî bî zıwandê xo ya pêserokê vejenê, çımê hemîni benê beloqî, cî sero kaykenê u çımsurıkî benê. A zu pêserokî rê zî tehamülê cî çiniyo. cî ver çımtengey kenê u zey vergana hêriş anê cî ser, anê ma Dimiliyan ser u wazenê kî ma burê. Ez şena şıma rê sondo gird bura kî, ewro Şivan Perwer zu qasetaya xo heme bî Dimili pırr kero, do ey rê zî vajê biyo Dimili u dahwa Dimilîni keno. Do o wext hêriş berê ey zî ser. Labirê wexto kî Apo qal bikero u vajo bê Dimiliyan Kürd Çiniyo, heme do vajê; Willî zey to yo u tî raşt vanê.

MED tv. dî bî namedê Kazım Tımurlengiya merdimê esto Dimili-Zazayan ser pırogramî virazeno. Rojê pırogramêdê cî dî jewî va: "Ma Zazay" Ey hıma tepkî nişan da u va: "Mevajî ma Zazayê, ma Kırmancê. Labirê nêzano kî, kırmanc leqabêno nayo Kızılbaş u Dimili-Zazayandê mınıtiqa Dersimî u çorşmedê Dersimiya. Qısey Kırmanc, yan zî kırmancî Ma Dimili-Zazayandê kıştaya Sêwregî, Çermugî, Alduşî u herwına cayandê binan dî qıseyê do nêweş, xırab u bol nızım yeno ifadekerdenî u maney cî, maneyêdo weş niyo. Ma kes xo rê Kırmanc nêvanê. Wîni aseno kî kirdasiyê wazenê namey ma Dimili-Zazayan wertera hewadê u bikirê kırmanc yan zî kirdas. Ahmedê Xanê dî berhemandê xo dî, kıtabandê xo dî bahsê Kirdasan yan zî Kirdasetey nêkerdo. Ey bahsê Kırmancan kerdo. Labirê tay tarixzan, yan zî siyasetvanê Kirdasan vanê qesdê cî Kirdas, kirdasan qest keno. **Nuştoxê Dimili-Zazayano en**

gird Koyo Berz zi wexto kî vajo, Dimili-Zazay, zazayan qest keno. Nê xeyr, qestê cî şarê cî Dimili-Zazayê. Qestê Ahmedê Xanê zi Teniya Kirdasi bi. Qastê **pirde ma Koyo berz'i** zi o yo, ma Dimili-zazay en kihanê qewimê Iraniyanê, en kihanê mezepotomyayê. Cayo kî Kirdasiyê xo rê vanê welatê ma, o ca cay Dimili-Zazayano zi. Qandê coy vanê Kirdasi zi Kürdistan vatenî ra fek vîradê wa vajê; Dimilistan yan zi Zazaistan, qest fina beno Kirdas. Vanê zîwanê xo yê resmi zi bikerê Zîwanê Dimili-zazakî. O wext ma do bîvinê, ma wazenê yan nêwazenê. Zîwanê Dimili-Zazakî him Kirdasi ra u him zi Sorani ra diha zengin o. Labirê çî heyf heta ewro sero girweynayenî nêviraziyaya u niyameyo nuşnayenî.

Çirê kes nêwerzeno Ahmedê Xanê rê nêvano çirê vato Kürmanc, çirê ma rê vanê şima vanê ma Dimili-zazayê. Ma kenê eslê ma vîni kerê. Ma bî zorayo. Ma Dimili-zazayê u bandrola Kirdasan bin dî ma dewletê nêwazenê. Virazenê wa birê ma bandrolda ma Wirnan bin dî dewletêda Federe vîrazê. Nê wa namey Dimili-zazayînî bin dî dewletî vîrazê. Çî ferq keno, ha Kürdistan, ha Dimilistan. Madem kürdistan beno çirê Dimilistan nêbo. Madem demokratê, madem jewbîyayeney u serkewteney wazenê, madem fedakarey kenê, heta nîka ma inan sero vajiyay, newe vanê nobetî biro ma u neya tepey a ê ma sero birê hesibnayenî.

Ez zana, kes na zuwerî rê razi nêbeno u nay qebul nêkeno. O wext ma zi qebul nêkenê. Ma hend kewtê ma tim jewnay dimî şirê u jewna nameya birê

hesibnayenî. Tabî kes seni u kamci kışta zey xo banco wîni beno. Wexto kî Pirê ma Koyo Berz vajo Ma Dimilî, o xayîno. Wexto kî Ehmedê Xanê yan zi zewna vajo Homayo. Koyo Berz vajo, do vajê roşiyayo yan zi destê dewleta Tırkan nê çî dî estê. Ê bî xo vajê temamo. Wazenê wa paştiya xo bîdê Irani, wazenê wa bîdê Suriye, wazenê wa bîdê Iraq u wazenê zi wa bîdê Tırkiye, qandê inan çiyê niyo. Labirê wexto kî ma vajê ma Dimili-Zazayê, qeyamî qilayêna. Inan rê edeto ma rê tometo, ma vajê ma Dimili-zazayê. Ê Dimili-zazayînî zi bikerê inan rê çiyê çiniyo. Ewro ê yê kenê zi.

Tabî ê zanê, ewro goz u qüwet inan destiro. Seni vajê do wîni kışta xo ya bancê u zey xo ya bihesibnê. Ma çî serey xo bitewnê, ma vajê Kürd zi kes ma dimili-zaza nêsinasnenno, ma vajê Dimili-zaza zi kes ma nêsinasnenno. Çimki, kok ra tay zanayanê ma ma rotê, ma rafînayê safandê şarnay ver. Ez ba, ez do zi nêsinasna, ez do zi xo rê kar biyara kî qüwet ba u şari miyan dî diplomasi vîraza. Çimki, ê kî ewro lec kenê u xoverdanê dew u sukê ma yê, çirê xo rê kar niyara. Ma ney xenîmetêrî.

Ma yê zanê u vînenê kî, kes o raştey nêvineno, raştey nêvano u nêşino raştey u heqîqetey ser.

Ê vanê qey heme çî bî çim tersanayena, tehdîtî varnayena, şidet u heqaretey kerdena hal beno u şîno sere. Labirê nêzanê kî nê çiyê wînasînî tepkî nişan danê, herunda rîndey u vîraşteyeny dî, xîrabey u xîlnayeny bî xo ya anê.

Ez newe yena pers u heqîqetan ser. Çirê, verê vetanda Kormişkani kes hendayê nêşiyê meselada Dimili-zazayan ser? Çirê kesi qalê cî nêkerdê u pîrogramî sero nêvetê? Qandê çîçî kesi destdayeny u

pirogramandê xo yê parti dı qalê Dımili-zazayan nêkerdê u ewro qal kenê? Qandê çiçi kesi nênuşnayo u nêwendê? Qandê çiçi kesi goş pa nêküwayê u eştê xo goşan pey? Qandê çiçi kesi ma nêgirotê hesab u hesabi gorey ey nêkerdê? Qandê çiçi kesi rojname u pêserokandê xo dı ca nêdayê ma? Qandê çiçi ma werdi u hiç diyê? Qandê çiçi kesi ma rê xayın nêvatê u tim xo rê kar ardê? Qandê çiçi verê Kormişkani ma gan u zeriya inan bi, çirê ewro ma bi qesıba siya, maro siya u cirê belay serî?

Ma heme çi zanê u vinenê seni-no, senin niyo. Ê çend şenê wa vajê, Kose hesabê xo weş zano. Verê Kormişkani küşatê xo MED tv. dı bı ma ya kerdê u Kırdasê kı situdyodı ronıştê, lewan bin ra bı ma u zıwandê ma hüwayê. Ê vanê qey nê çiyê winay ma çıman vera ravêrenê. Kormişkando bibo raya Dımili-zazayan. Bibo nur, bibo tiji u şardê xo sera akewo u roşnayı bido heme ca. Ewro nêşo xo heme ca u heme şardê xo resno zi, meştı do nê wezifi bıvino u xo şardê xo u heme ca resno. Ma posenê kı, wextê do en kılm dı şarê ma do cirê wahêr bıvijiyo, ey bıwano, villa kero, tey binuşno u wardê ekonomı dı armeteya cı bıkero. Xo ra nay nêkerê, inan dı his zi çiniyo. Kormişkan jewem pêserokê Dımili-zazayano. Vanê Dımili-zazay nêwerê, nêşimê, paştı bîdê cı u cirê wahêr bıvijiye. Lazım niyo ma vajê, vanê ê bı xo bıfikiriye u dest berzê cı.

Dımili-zazayê hergi roj aya benê, hergi roj hisê şarbiyayeney u xoserbiyayeneyê cı dı aya u peyda benê. Ê zi wazenê kı poça tay-taynan verdê u şirê meselandê xo yê namşarbiyayeney ser. Ewro

weş his keno u zano kı, kes o namey cı nêvano u cı ze Dımili-Zaza qebul nêkeno. Ewro vinenê, des dewletê Tırkan estê, labirê dewletê cı ca bı cayê, hergi jew xo sero. Xeylê dewletê Ereban zi estê. Eslê xo dı heme Erebe, labirê ca bı ca dewletê, Emırlıxê, Eşiretê u herwina. Madem ê benê dewletê cure bı cure, ca bı ca, çirê ma nêbê? Eger bıray ma ma wazenê, ma sinasnenê, heq danê ma, wa ma rê vajê bêre ma piya lec bıkerê, ser kewê u ey a tepey a komanê xo virazê u taxanê xo pêra bara kerê. Tiya wa ê to bo, tiya wa ê mı bo. Zıwandê to ya zi wa wendını u nuşnayını bıbo, ê mın a zi bıbo. Wa zor nêdo mı u mı mecburê qısekerdenda zıwandê xo nêkero u nêvajo zıwano resmi vanê ê mı bo.

Zekı mı va! Ma yê vinenê u zanê kı, ê yê wazenê kı eybanê xo bigirê u mildê Dımili-zazayan sera serkewê. Biro leci ser, biro xoverdayeney ser, qandê inan ma estê. Labirê biro çına ser, biro Dımili-Zazayını ser, ma Dımili-zazay çiniye. Namey Kırdı, Kırdıy esto. Vanê wa xo ra bışermayê, fina ê nami maya nênenê, kar niyarê u bı ê namiya nêveyndê ma. Ma layiqê ê namedê nızım u hiçi niye. Wa kesi sere ra nêvejê u ilet nêkerê. Ma name nayo kesiya kı, ê zi ma yanê? O name zi qısey mı inan rê tay xo zanayanê Dımil u kırdasan veto. Wa ê nami berê xo sere şanê u fina ma rê kırd yan zi kırmanc nêvajê. Çend finı ma do inan rê vajê ma Dımili-zazayê, zazay, zazay, zazay, zaza...y

Bewnirê u taqıb bıkerê, ewro kam ca u kamiye xover danê u nêwazenê terkê hard u wardê xo bıkerê. Şıma çend naşt-daştı zi çekerê bê ma, bê şardê ma reyayeney hewnê şewano. Dew u sukê Dımili-Zazayan lingan sero vınderdê u ê yê xover danê.

Mirenê, fina terkê wardê xo nêkenê.

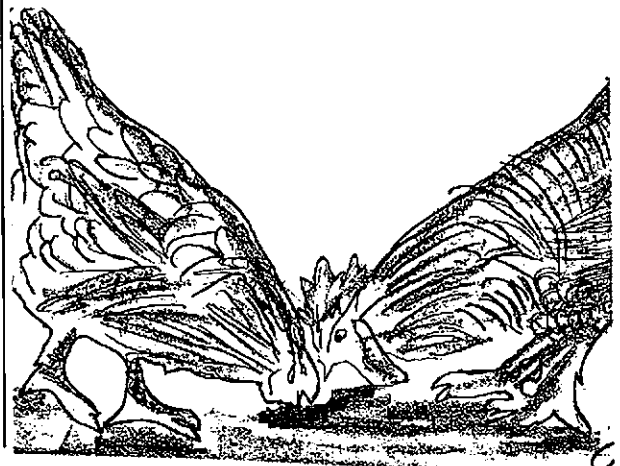
Kürdistanê do jew parçe ewro, ê şartan bin di hewn u xeyalo. Eger xeyal nêbo YNK u PDK'îya pêdi lec nêkenê. Ê leci viradanê no fin PKK e dest pey nêkeno u pê nêkişenê. Ma yê zi lingandê lecdê inan ver şinê. Weçinayeni bena, parlamenterê Kürdistanê iraqî virazêno, labirê teniya namey ci esto. Piratik di bi xo çiniyo. Welatê di wexto ki şar şiro weçinayeni u meclisê şardê xo virazo, zeki resmen dewleta xo virazo. Labirê hewna zi kes o nêwerzeno u dewlet biyayeneya xo nêfikirêno u nêwazeno ilan bikero. Ilan bikerê ma do se bo? Iran, iraq u Tirkîyeyo hend çiyar keno, hend qetiley virazeno, dinyayo xo dirneno, qe şeno çiyê bikero? heme çiyê qisan di maneno. Ê zi ewro xo dewletî ilan bikerê, qe do se bo. Xo ra ê yê tim qetil kenê u kişenê. Qenê wa finêra bikîşê u ci bireyê. Labirê dinya heme nay weş zano ki, ê dewletê dişmeni ewro nêşenê ê çiyar bikerê u qetilerdeneya hendayê şari bigirê xo çiman ver. Jew çî esto. vanê paştiya xo bîdê şardê xo u jewbiyayeneya xo virazê. Bê nay ray u çarena çiniyo.

Wexto ki hal no hal bo. Parti, rayvistey u organizasyonu pê niyancê, tehamülê jê pê rê çinêbo, tim pê di lec bikerê u gefi biwanê pê di, tabi ki do nêşê serkewê. Vanê nirê kayandê dişmenan u paştiya xo bi inan a girênedê. Ê ki ê yê paştiya xo pa girêdanê, heme'yê ci zi qandê mesheletê xo, qandê menfeetê xo, kardê xo inan kar anê.

Labirê, Dimili-zazayan heta ewro paştiya xo bi şardê dişmeniya girênedaya u xo niyeştîo inan pey.

Inan tim u tim paştiya xo bi şardê xo ya u şarê ki zey inan destan bindi rê bi inan a girêdaya. Vanê kes nê çiyar bigiro xo çiman ver u Dimilizazayan rê xayin nêvazo. Eger Dimili-Zazayan paştiya xo bîdayê dişmenan, beno ewro nê hereketi zi çinêbiyayê. Çimki hereketanê welatê ma bi destandê ma ya, bi Koçgiri, bi Şêx Seid u bi seyid Rîzayana dest pey kerdo u do bi inan a zi biqediyê. Inan tim waştê ki bi şardê xo ya hereket bikerê u bi şardê xo ya serkewê. Ma do naşt-daşt, nopol-opol, nor-dor çerxbê, çerxbê u fina birê rayda inan, rayda şardê xo ser u bi o hesaba ser kewê. Jewbi ray u çarenadê ma çiniyê. Çimki raya inan raya raştî, raya jewbiyayeni, raya xosmasnayeni u raya serkewteneya. Inan pêlekdo bol ra niyeştê u nêvatê ma winayê u ma wina kerdo. Ê tim lecwanandê xo miyan di u vernida inan di bi. Hetan ki ma zi nirê no medxele, no derece ma nêşenê serkewê u destandê dişmenan bin ra bivijiyê. Padîşahê Osmanîyan bi no şekla kewtê ser u xo kerd imparator. Padîşayê ci tim vernida eskerandê xo di şiyê lec. Winiya qezenc kerdê.

Hereketê Koçgiri, Ê Şêx Seid'i u ê Dersîmi ray ma verdi akerdê u kerdê roşnayî. vanê ma zi ê rayan ra şirê u a raya inan biramê...

Ma Resey Ewro

Lacê Baboy

Lazım o ma xo rê xori xori sero bifikiriyê, seni ma ameyê resayê ewro. Goreyo kî nê hendayê seriyê ma kewtê destandê zalım u zordestan bın u ameyê piloznayenı, fina zi ma kùltür, edet, tore u zıwandê xo ra vêşî çiyê vını nêkerdo u xo pede nêviradayo. Zordestey u zalımey bın dı heta ewro ramıto u ardo. Verê heme çî wa berxüdarbê ê kî xızmetê cı ravêrdo u ardo resnayo na rojı. Ez posena, emel kena kî ewro ra tepey a ma u neslê ma yo kî newe werzeno do bıramo u nêverdo lingan bın dı, destandê neyaran vero pede şıro u vını bo. Ma heme nay bol rınd zanê heta ewro ne dewleta ma bi, ne kesi qalê ma kerd u ne zi kesi hewl da xo u bı zıwandê ma ya çî nuşna u rafına çımandê şardê ma ver. Merdımanê ma yê zanaye, roşnber u alıman qandê şarna u bı zıwandê şarnaya çî nuşna. Nê şert u şurtan bın dı fina zi ma xover da u ard resna ewro. Lecê ma, cengê ma ewro ra destpey keno. Vanê no lecê zıwan, kùltür u şarbiyayeneyda ma gırs bo. Heta ewro zahf tay çî, yan zi qet çiyê ma ser niyame nuşnayenı. Kùltür, edet, tore, tarix u zıwanê ma nêvijiya piyase u nêkewt şardê dınyay miyan. Serda 1910 ra tepêşî heta ewro tay bo zi xeylê çî kirdasiya, kirdasan rê ame nuşnayenı u cı rê bı belgey zıwan, tarix u şarey. Hewna zi o yo yeno nuşnayenı u xetkerdenı. Labirê ma Dimili-Zazayan rê çiyê çiniyo u bı zıwan u tarixdê ma ya çiyê ni-

no nuşnayenı. Nê serandê bah-doyênan dı jew jew enbaz weriştıo u jew jew çî bı zıwandê ma ya nuşneno. Labirê şuwenistê şarandê binan inan zi rehat nêverdanê. Taynan rê vanê xayın, taynan rê vanê dewleta Tırkana dest dana cı u herwına. Tı qey vanê ê bı xo dewleta Tırkana kar kenê, mitê Tırkanê, cora zanê u vanê nê xayinê. Eger wını nêbo do kotıra bızanê kî nê xayinê. Ma newe-newe dest bı nuşnayış u wendişdê zıwandê xo kerdo. Labirê ey rê zi çımê şüwenistanê barnêdanê, yan zi nino hesab u kıtabdê tay-taynan Dimili-Zazaki bıro nuşnayenı. Çımki kar u gırwey inan xerpiyêno. Kam qahrêno wa bıqahriyo, kar u gırwey kê xerpiyêno wa bıxerpiyo, ma do binuşnê u bıwanê, çıçî rê mal beno wa bıbo ma do raştan rafinê çıman ver u vejê meydan. Ez posena ewro ra tepey a şarê ma do bıro xeta şareyda xo ser, zıwan, kùltür, folklor, edet, tarix u heme çidê xo rê wahêr bıvijiyıo. Do bı zıwandê xo ya bıwano, binuşno u pa qısey bıkerıo. Do mecbur nêmano jewnaya bı zıwandê ey a qısey bıkerıo. (Bê istisnayan). Wendox u nuşnayoxê ma do dıha vêşî u bı cesaret bê. Labirê vanê verê heme çî ma pê dı raştibê u fek kıştında pê ra vıradê. Vanê kırdas u Dimiliyana dışmenê pê nêbê. Dest u doşıyan bıdê pê u piya qandê reyayenı, serkewteney u serbesteyda şar u welatê xo bıgırweyê. Inan rê senino vanê ma rê zi wını bo. Bê jewbiyayenı, bê pêseramyayenı ma nêşenê çiyê xo dest finê u destandê dışmenan bın ra bıreyê. Dınya heme zano kî

dışmen, neyar u ne dostê ma bî qüwet u vêsîyê. Jew jewi ra zalım, xedar, zordest, bêwıjdan, bêbext u ırqçıyê. Roj bî roj ê yê ma talan, wêran u qetil kenê. Roja kî ma nêkışê u goniya ma nêrjnê çiniyo. Wazenê kî kokê ma bikenê u ma hemını wertera hewadê. Wexto kî ma jewbê, çend bî qüwet, zalım, zordar u ırqçı benê wa bibê, ma do bişê hemver cı dest berê xo u vınderê. Wexto kî ma jewbê u pê rê wahêr bivijiyê, nêşenê çiyê zî bikerê. No çıhar sey sero Ecem, Erebb u Tırkiyê qandê wertera hewadayenda ma girweyênê, zülüm u zordesteya xo ma sero ramenê. Labirê fina zî nêşayo ma wertera hewadê u vını kerê. Zıwan, kùltür, edet, tore, tarix u folklorê ma men kenê u goniya ma rijnenê. Fına zî nêşayo ma asimile bikerê u tarix ra werzanê. Dewletandê dınyayê bî qüwetana, Emerika u İngilızana bî jew fina zî nêşa kokê ma bikenê u ma teslim bigirê. Wexto kî ma xo pê resnê, çend şenê wa dest dergey kerdenanê xo bikerê. Roj do biro ma do nê hesabı inan ra pers kerê, sileyê kî inan dayê ma ro peydi inan ro dê. Heme çî pê dî raşt biyayeney u jewbiyayeneyda ma sero mendo. Wexto kî ma heqê pê bısnasnê, ma dışmenê xo zî weş cê ra vejenê u sısnasnê.

Lazım o ma weş bızanê u hesab kerê, ê yê çî hesaba ma sero kay kaykenê, çî hesaba ma danê kıştım u çî hesaba ma vera pê danê. Wexto kî ma nê nêweşıyan ferq bikerê, yan zî bızanê ma do raya xo raşt kerê u hemver inan piya tawirê xo ronê, piya sere hewadê u piya lec bikerê. Vanê ma rınd bızanê ê yê seni nıfaq u dibeydey fênê Beg, Axa, Şêx, Serreşir, Serdar u rayberandê ma

miyan u seni eşiranê ma anê hemver pê. Gorey ey ma raya xo raşt kerê u pê tepêşê. Vanê ma nırê kayandê dışmenan u pê rê xayın yan zî çına nêvajê. Ê kî vanê xayın ê bî xo xayın nêbê ê jewo kî xayın niyo ey rê bileheq nêvanê xayın. Vanê ma çımanê xo akerê u finê hera-hera çorşmey xo bewnırê. Vanê tehamülê ma şareyda ê binan rê zî estı bo. Rayanê raştan xo ver şanê u ê rayan ra şırê. Jew werzeno vano Ez Dımilızazaya wa vajo, çırê tehamülê ê binan ney rê çiniyo. Kes xo seni bivino vını vineno, kesı eleqeder nêkeno. No çıharsey sero dışmenê ma yê qandê nê çıyan zor danê ma, ma sero zalımey u zordarey kenê kî, ma xo sero bıhesıbnê. Labirê fina zî nêşenê. Çıyo kî ê yê kenê, ewro ê bını zî zey inan bikerê, çı ferqê inan u ê binan cêra maneno. Ma qerşun kerdı, veşnay, qetil kerdı, jahr u jinosid verda ma ser, labirê fina zî nêşa ma bıqedınê yan zî asimile bikerê u biyarê rayda xo ser. Waşt kî biyayena ma inkar bikerê u ma xo ser hesab kerê. Labirê nêşa ser kewê. Ê binê kî ewro ma rê zey inan kenê, ê do zî pede şırê u heq bıdê ma. Çend şenê wa vajê şıma marayê. Qerare nê çıyan şarê ma do, ma bî xo do bıdê. Ê do zî hemver dıwêlandê dınyay zurker bivijiyê u rezil bê.

Veri cayêdê folklor u kùltürdê ma estbı. Labirê ewro tay wazenê ê cay werzanê u folklorê ma rezil bikerê. Veri wedandê Beg, Axa, Şêx u serreşirandê ma dı heta şewra mese-lokê ma, dêrê ma vajıyayê, luli ma cıneyayê u bı zıwandê ma ya qısey ameyê kerdını. Labirê ewro tay weriştê u wazenê ey zî ma ra bigirê, ma bı zor bımsnê zıwandê xo yan zî dêranê xo yê vırnayan ma ya bıdê goştarey kerdını. Ka estanık, mese-

lok, fiqrey u sere ra ravêrdeyê ma. Ka dêrê ma yê kî dêrvananê ma şardê ma yê camêrdan sero kerdê ê dêri. Ewro ê heme ameyê vîrnayenî u dewrê destna biyê. Sukijanê ma gorey sukda xo, dewijanê ma gorey dewda xo no folklor, edet, tore u meselokê xo ramîtê. Dêrvananê ma bî dêrandê xo ya, estanîkvananê ma bî estanîkandê xo ya, meselokvatoxanê ma bî meselandê xo ya şêligê ma şên kerdê. Bî no hesaba ardo resnayo ewro. Labîrê ewro ra tepey a ma ray nêdanê kî asimile bibo u pede şîro. Lazîm bo ma qandê coy serey xo zi danê. Qandê nê çiyandê ma tay darda biyê, tay ameyê kîştênî, tay kewtê zindanan u şarê ma qetil biyo. Ewro ma ray nêdanê kî jewna biro nê mirasdê ma sero roşo u talan bikero. Tanq u topan bîn dî, teyare u gülevarnayenî bîn dî şarê ma qandê nê çiyandê xo yê bîqîmetînan xover dayo. Ma seni inan ewro teslimê taynandê binan kenê. zalîmey u zordesteyda ê wextî bîn dî bî meng u serana veşan-teşan xover dayo. Wijdano ma ewro cî ra fek viradê u inan teslimê destandê nêzanayan kerê kî, hemîni bihermînê, awî dî viradê yan zi xo rê kar biyarê. Qandê nê çiyandê xo yê qîmetînan ma mergê xo, kîştêna xo gênê xo çîman ver u fek dawada xo ra nêviradanê. Vaten u nuşnayenî, bahskerdenî u xo virî ardena nê meselan feka zi gengaz niya. Ancax ê kî anto u ê kî miyan dî gîrd biyê ê zanê inan çend zehmetey anta. Wexto kî kes bahsê qetil kerdenda şardê ma keno, muyê gandê kesî benê ze xençerî u ganê kesî têtewr lerzeno. Hetan kî resayo nê rojan çî tofanî diyê. Karê

aqîl u vatenî niyo, karê camêrdey u xover dayeno. Bî nê rayana, bî nê xoverdayana ameyo resayo ewro. Wezîfey ma zi domkerdena cî yo. Ma yê ewro bî rehateya xo rê nuşnenê u imzanê xo bîn dî erzenê. A camêrdey u xover dayeneyda inan sero zi dêri ameyê nuşnayenî u vatenî. Nê heme bê qelemî, bê qaxît u bê nuşnayenî ameyê resayê ewro. heme fek ra fek, wedera wede, meyman ra meyman, dost ra dost, zane ra zane, sukî ra sukî, dewî ra dewî şardê ma miyan ra doş biyê u ameyê ma ver. Bî no haldê xo ya heta ewro çiyê zi xo ra vini nêkerdo. vanê ma nêverdê ewro ra tepey a zi vini kero. Labîrê tahlukeyo gîrs ewro ra tepey a dest pey keno. Heta ewro dew u sukandê ma dî zahr radiyo u televizyonî çînêbî. Qandê coy şarê ma keyandê xo dî, şewandê zimîstani dî, veyve u şênayan dî, roşan u temaşan dî bî seatana ronîştê vatê u goştarey kerdê. Wextê xo yê bêkarey pa kerdê pîrr. Eger wîna şîro pîl u werdî, kal u pîr, cîni u camêrd, lacek u keynekê ma do bî goştarey kerdenda ê radiyo u televizyonana bîmîsê Erebi, Farîsî, Tîrkî u herwîna zîwanandê binan. No zi tehlikeyo qandê şardê ma. Vanê ma nê dezganê xo bî destandê xo ya ray finê. Zîwan, kûltûr, edet, tore u folklorê xo bî xû bî xû tey kar biyarê. Çiyê kî şarna ma rê kar biyaro zey xo u gorey menfeetê xo kar ano. Bî no hesaba zi şar rew asimile beno u pede şîno. Neyê tepey a vêşî nêşenê wedan dî, şêligî miyan dî, cem u cemaatan dî roşê u bî zîwandê xo ya bahsê nê çiyandê xo bikerê. Dîşmenê ma zi wazenê bî no hesaba ma asimile bikerê u xo rê kar biyarê. Bî zor u zalîmeya, tahda u kotekana, kîştênî u qetilkerdena nêşa ser kewê. Labîrê haya ma ma ra çînêbo do bî no hesaba ser kewê.

Ney ra vanê ma tim ayabê u diqet bikerê. Wini nêbo ma rew ro di şinê u fetisênê. Kani ê rojê verêni, koti mendi? Bî roj u şewana ê qal kerdeni, ê vateni, o şêlig u ê şênayey. Ewro inan ra eser nêmendo. Dışmenê ma Ereb, Faris u Tırkan heme dolabê hile kerdeni, heme rayê limini u berbati, nêweş u rezili kar ardê kî ma wertera hewadê. Heme ray şanayê xover. Çiyê nêverdayo sere dayo pıro, qandê kerdeni. Bî tanq u topana ameyê ma ser. Labirê fina zi camêrdanê ma, şêranê ma, lejwananê ma xover dayo u mîl nêronayo. Hemver çekandê gırdan bî çuwe u rewta vinderdê.. Inan ser bî serî ma talan, wêran u qetıl kerdê u şanayê xo ver u sirgunê cana kerdê. Kes nê kerdenan rê camêrdey nê, bênamusy vano. Ewro zi hewna ê yê na ray na pi-seya xo ramenê. Raynada ci ya bol xırabı esta, a zi bıray bıray rê, dezay dezay rê, xalzay xalzay rê, merdımı merdımı rê, eşiri eşiri rê dışmen kerdeni u vera pê dayena. A zi cahiley u nêzanayenda ma ra yena. Ma aqılê xo arêdê xo sere nêşenê nê kayan ma sero kay kerê. Ê tim u tim bî bêbexteya, bî qeleşeya, bî fitneyeya, bî fêsateya kewnê ma miyan u danê ma ro. Bî no hesaba ma kıştê, tepıştê u eştê zindanandê xo. Eger ma bıfikiriyê u nîrê xapeynayeni, ney a tepey a do nêşê ma bipelçiqnê u seredê ma ro dê. Bî weed dayena pilê ma xapeynayê u vera pê dayê. Begê Xarputi rişto ê Dersimi ser, ê Dersimi rişto canay ser u bî no hesaba vîstê ganandê pê. Bî nê rayana Beg, Axa, Şêx, Sereşir u herwina kerdê dışmenê pê u dayê kıştemi. Goni vista inan werte kî nîrê pê hetî u paşti nêdê pê. Tim

dışmenê pê bê kî, pê bıkişê zeyif bıfinê kî nêşê sere hewadê u xover bîdê. Wexto kî wirna beri yan zi eşiri zayıf vîsti tepey a no fin hêniş berdo ser u ê kıştê yan zi sirgun kerdê. Wexto kî ber u eşiranê ma dayo pêro u pê dî lec kerdo, inan zi çepiki cinayê u xo rê kêf kerdo. Ewro zi ê yê nê halê xo ramenê u a politikaya inan a dom kena. taynan kenê casus, taynan kenê mit, taynan kenê xayın, taynan kenê terorist, taynan kenê pawitoxê dewan (Korici), kenê dışmenê pê u finenê pê gan. Ewro zi wazenê bî zur u dolabana, nuşte u belgeyandê sexteyana, xapeynayena tay nêzanayana, qısey mî inan rê tay zanayandê Dimili u Kırdasana nêza ê kî vanê ma Dimiliyê ê xayinê u bî no hesaba veradê pê gan. Qısey mî inan rê xo zane hesabnenê. Labirê eslê xo dî nêzanayeyê gırd u menfeet peresti ê bî xo yê. Qandê menfeetê xo u xo roteni heme çi kenê. Wazenê kî bî no hesaba ma vera pê dê u bê qüwet bıfinê. Bahdo zi hêniş biyarê ma ser u ma talan kerê. Dew u sukkanê ma panê u ma sirgunê cana bikerê. Şıma zanê tay nêzanayey nê kay u hilan rê hadreyê kî, vajê ê kî vanê ma Dimili-Zazayê ê heme xayinê.

Dostêno, wayêno, bırayêno meyerê kayandê ê taytaynan. Şardê xo u dawada xo rê wahêr bıvijiyê. O kî eslê xo keno vîni, o bê esıl, bê kok u asnaso. Qereçi bî qereçında xo ya eslê xo vîni nêkenê u vanê "Ma qereçiyê". Verê heme çi ma Dimili-Zazayê, zıwanê ma zi Dimilki-Zazakiyo. Ê kî ma inkar kenê inan ma no zıwan nêmisnayê u no zıwan inan nêveto. Bahdo şenê xo rê vajê ma müsılmanê, Elewiyê, Yezidiyê u herwina çınayê. Heqê kesi çınıyo nê heqi ma dest ra bıgıro u ma xo sero bihesibno.

Bewnirê tarixdê ma ra bol zanayanê ma zıwanê ma xo vira kerdo u bı zıwanna ya nuşnayo. Ewro zi hewna ê yê nuşnenê. Labirê heta ewro mı nêdi jewdê Tırki yan zi Kırdasi bı zıwandê ma ya nuşnayo (Bê istisnayan yan zi pere qezenc kerdeni u şardê xeribira pere veteni u tunikanê xo pırt kerdeni u degroteni).

Heyfo, bol heyfo zıwanê ma pede şıro u zıwanandê binan miyan dı vini bo. Heyfo, bol heyfo kî şarê ma şarnay sero biro hesıbnayeni u vini bo. Heyfo, bol heyfo kî zanayeyê şardê ma qandê menfeetê xo biroşiyê şarna u ma inkar bıkerê. Heyfo, bol heyfo kî ma mecburê zıwanabê, fek zıwandê xo ra viradê u zıwana ya qısey bıkerê. heyfo, bol heyfo kî ma xo şarandê dinyay miyan dı werdı bıvinê u zıwandê xo rê wahêrey nêkerê. Heyfo, bol heyfo kî ma xo rê wahêr nêvijiyê, zırna u nıqara şari bıcinê. Heyfo, bol heyfo kî ma bışermayê u nêvajê ma Dımilı-zazayê. Heyfo, bol heyfo kî şarê ma zıwan u kûltürdê xo ra bışermayo, bı zıwan u kûltürdê jewnaya bınuşno. Dımilı-Zazakina ma ma rê vanê şeref bo u ma nêverdê kes toz pa diskıno. Inkarılıxey delaleteya zalımey a. Ê kî nê çıyan kenê, ê bê xo kesnay nêwazenê u qayıl niyê dezgeyê inan birê xırabekerdeni. Kısta inan a menfeeti gıran wegêna. Ê teniya xo fikirênê. Vanê ma ray u mecal nêdê merdımandê wınasinan u mı nêronê. Şerefo en gırd, bı şerefdê xo ya rayda dahwada xo ra şıyayeny u merdena.

ÇEND FİQREY

Mudo Sukij

CAMİ Dİ: Remo, kotıra ame aqıldê cı se, da pıro u şı Cami. Nımaz kerdeni rê hewna xeylê wext est beno. Miyaandê Cami dı kıştêna dêsi vero roşeno u temaşey miyaandê Cami kenno. Remo winêno tay ata dı jew merdım o Nımaz kenno. No merdım qe nêvınderêno, pê sero, pê sero Nımaz kenno. Kerdena Nımazdê cı pancas-şesti rekati ravêrnena. Remo xü bı xü vano: -Ella, Ella, nê merdımı nezdi pancas-şesti rekati Nımaz kerd. Eceb no yo Nımazê çiçi kenno? No merdım seni Nımazê xü qedıneno, Remo hıma bı lez u beza şıno ney hetı, cı ra pers kenno u vano: - O Nımazê çiçi bı, qandê çiçi to hend derg Nımaz kerd? -Dezay mı, Nımazê mın o verên est bı. O mı sero deyn bı, mı o deynê xü da, vano merdek. Remo seni nê qısanê deyni nê merdımı ra aşnaweno, hıma verê xü kenno vera qıble u dest bı Nımaz kerdeni kenno. Nezdi çewres-pancas rekati Nımaz kenno. Nımaz kerdeni qedınê, tızbey anti tepey a, merdek cı ra pers kenno u vano: -Dezayê mı, to Nımazê çiçi kerd? -Nımazê mın ê kî vernıdı mendê mı ê Nımazı kerdı, beno rojê mı rê lazımbê, vano Remo.

QE BELİ NÊBENO: Merdekê şıno meymaneyda enbazedê xü. Kenay enuga baxçı akerde bena, hama tay ata dı winêno kî kütıkêno laweno. Wexto kî no kütık laweno, no herunda xü dı vındeno u lıngı niyerzeno. O mabên dı merdıme ray ra ravêreno. Metersı, kütıko kî bılawo (bıhewo) o kesi nêpereno vano. Na kısa verênana, qe belı nêbeno. Ya kütıki na kısa gırdan niyaşnawıta

yan zi nêzano se, do se bo, vano.

HAZIREY A PEYNI: Rojê lacê keyiyo werdi dapırda xo ra pers keno vano: -Dapırı, qandê çiçi tiya şewra ra hetan şan Qürhani sera nêwerzena u tim wanena? Ez o imtihanê xo yê peyni dana. Qandê coy sera nêwerzena torinê mı, vana.

EYB BENO: Dı parseci xü miyan di müşewre kenê. Parseciyê ê bini ra pers keno vano: -Ez vana qey ewro to nêşa weş parse bikero. Parsey to yê ewroy tayno? O bin vano: -Çirê tayno? No vano: -Tı tim şinê jew werdxane (Aşxane) di parse kenê u nanê xü tey wenê. Vanê ewro ma şirê nê werdxanedê girdi di parse bikerê, nan u şamiya xü burê. O bin vano: -Eyb beno. Qe merdım şino werdxanedê xo di parse keno u werd weno?.

KEYE Dı PÊŞENA: Rojê Cafer şino dukandê çante roteni di çanteyê herineno. Herina tepey a dukandar cı ra pers keno u vano: -Ez çantey to bipêşa, paket kera?

Cafer vano: -Gerek nêkeno. Tı qaxêdê pa piştini u lay piştini çantedê mı miyan kı, ez xü rê keye di çantey xü pêşena (Paket kena).

RECA KENA: Jew Kırdas nimey şewı berey berey çarşı ra şino keydê xü. Hewna nêresayo keydê xü, jew merdım raştê cı yeno. Vijêno cı verni cı ra pers keno u vano: -Qısurdê mı mewni, ez zana tı berey kewtê, labirê fina zi ez do hebê wextê to bigira. Kırdas vano: -Beno, sere u çıman ser. No cı rê vano: -Tı boqıs zanê (Şenê külmki

berzê, nunciki pirodê)? Kırdas vano: -Nê, ez nêzana nunciki berza. No vano: -Ma sileh-mileh, kardi-mardi, xençeri-mençeri, yan zi çiyê pa merdım kiştini yan zi dirbetin kerdini to sero esto? Kırdas vano: -Ez çiyô wini xo sero nêçarnena. No vano: -Maden winiyo, ez to ra reca kena, tı cızdanê xü yê peran vejenê u danê mı.

NERI Bı; MARI Bı? Qeçek kıtabo kı cı destı bı u wendê, ê kıtabi koşeyêna, kiştêna ronano, ageyreno pêrdê xü ser, cı ra pers keno u vano: -Keko, Bewrano kı wextê tofandê Nüh Pêxemberi qırş ardbı Gemida cı, o bewran neri bı ya mari? Nê persi sera piyê cı hebê xü rê fikirêno. Bahdê fikırnayeni ageyreno lacdê xü ser u cı rê wina vano: -Neri bı lacê mı! Lacê cı vano: -Keko tı kotira zanê neri bı? Piyê cı vano: -Eger mari biyayê ê wextê dergı miyan di nêşayê o qırş fekdê xü di tepıştê, do cı fek ra bikewtê.

ÇARE Rojê teyareyêdê raywanan azmina pereno. Nê teyari miyan di qeçekê do şeş sere beno. No qeçek teyari miyan di qe rahat nêvındeno. Naşt-daşt, ata-nata teyari miyan di remeno u miletı bêrehat keno. Cenêkêda piri zi nê teyari miyan di bena. Qay geyrayenda nê qeçekı ra ecız bena. Serey xü cadê xü ra hewadana u qeçekı rê wina vana: -Werdêk, tı çirê nêvijênê teber, xo rê hebê nêgeyrenê u tebera kay nêkenê.

MAÇÊ CENET U CAHNİMİ Rojê kaywanê jew taxêmedê topta lıngan heme finê ra mirene u şinê cenet. Nê kaywanê nê taxımı heme yê cı zi bol weş topı kaykenê. Rojê ceneti miyan di sebrê serdarandê melekandê ce-

neti nino. No veyndano Şeytani u cı rê vano: -Taximê xo yê topı kaykerdenda Cahnımı bigı u bêri, mabêndê topvanandê Cenet u Cahnımı dı ma maçê virazê u wa taximê ma pêya maç bikerê, hele kam zorê kê beno. Şeytan bı vengê do berza hüweno u wina vano: -Bileheq ma meedızın, çend nêbo taximê mı do qezenc kero. Serdarê Melekandê Ceneti şaş maneno. A-geyreno Şeytani ser u wina vano: -Wini seni beno. Tı seni zanê taximê to do qezenc kero. Kaywanê taximê ma bol meşuriyê u bol weş kaykenê. Jewemin taximê cenetiye. Şeytan vano: -Tı raşt vanê. Çend weş kaykenê wa bikerê. Çımkı ê kı hekemey bikerê ê heme Cahnım dı destandê mı bindirê. Seni nêbo ê do ma rê bidê qezenc kerdenı.

ÇIÇI MI RÊ MEND Ebas u xaloya cayê dı xo rê roşenê, idarekerdenı u werdenı ser müşewre kenê. O mabên dı Ebas Xaloy ra perskeno u vano: -Xalo, eger tı dewlemend (Zengin) biyayê to do xo rê tim çiçi bıwerdê. Xalo vano: -Mı do hergı rojı zilêpiyazi u ribiya bıwerdê. Ya to do çiçi bıwerdê? Ebas vano: -To mı rê teba nêverda kı ez bura.

QIŞEY VERÊNAN U DERSI GIROTENI

Koyo Berz

A

Adiri destê xo ya nê, maşaya tepşı kı destê to nêveşno.

Adır koti kewo wijay veşneno.

Adır ra pirên nêvirazêno.

Adır u barutiya pê hetı nêbenê.

Ahmaqi boliyê, xeyr Ellay heme pê hetı niyê.

Altun vist serı erdi bindı bımano fina altuno.

Arwêş ko ra qahryayo, xebera koy pey nêbiya.

Asnawı nêzanê, awda xori mekewı pede şinê (tey fetisênê).

Aşıqo har nıqara xo teqnenno.

Aqıl aqılı sera yo.

Aqıl lıngan dı nê, seredı ro.

Aqıbetê kesi (gi) nıro.

Awa limını mekewı, tey rew fetisênê.

Awa kı tim şına a awı heram nêbena.

Awda iniya ayre nêgeyreno.

Awa vınderdê boy dekewna.

Awa kı şına ay ra nê, a kı vındena ay ra bıtersê.

Awda çıranıka ayre nêgeyreno.

Awı sifte ê gırdan, nan u şami sifte ê werdiyana.

Awı rakewna labirê dışmen nêrakewno.

Awı, adır u cını ra o kı nêterso o Ellay ra zı nêterseno.

B

Bardê gırdı bı mekewı, nêşenê bı dı werzê.

Baro kı tı nêşenê hewadê ey bı mekewı, bı ra nêşenê bıvijiyê.

Bahdê sebırkerdeney selametey a.

Ban megi, xo rê embıryan bıgı.

Barê merdımdê sêkür u bêkesi tim çewto.

Bellu cıfta xo ra vîjêna, cıftirê vana fekê qenda to çend herayo.

Berz meperi, nızım kewnê.

Bêarirê Heleb gamê cayo.

Bêşerefeş karê her merdımı niyo bikero.

Bêari rê siya u sipe zey pêyo.

Bıza gerımı şına çımedê ini dı awı şımena.

Bıza gerımı naşt-daşt (Nakişt-akışta) xo sawena bızandê binan.

Bızı veri kı mêli bo, veror cayê xo virazena.

C

Camêrdey kesi rê azmın ra bı zembila nina war.

Camêrdey bı perana niya, heqkerdenaya.

Camêrdeya bıkişı, camêrdeya hewadı.

Camêrd, peyra nêdano camêrdi ro.

Camêrd mireno namey cı maneno, bênamus mireno pisey (Bênamuseya) cı manena.

Camêrd, camêrdi çımandê cı ra sınaseno.

Camêrd bı camêrdeyda xo ya cay xo gêno.

Cay nerından şari miyan dı çiniyo.

Cay dirbetan gêreno, pırr beno, labirê cay kıştını u mergi veng maneno.

Cay dirbetan weş beno, ê zeri weş nêbeno.

Cay zurkeran tim belıyo.

Cay bênamusan ne şardê cı miyan dı u ne zi şarandê binan miyan dı esto.

Cay bênamusan ne wêrdê cı hetı u ne zi dışmendê cı hetı esto.

Cay merdımdê camêrdi ya binê

herı yan zi zindano.

Cay pırodayeni weş beno, labirê heqaret kerdeni weş nêbena.

Cenet bindê lingandê may u pi dı ro.

Cezay bêaqıleyda seri tim lingi ancenê.

Cezay xo kes bı xo anceno.

Cıniştoxê estorda şari tim warway, peye, peyra mende u şiyayoxê serdê lingandê xo yo.

Cıniya kewani haldê cı ra belıya.

Cıniya bınamusı merdey xo kena eziz, a bênamusı kena rezil.

Cora mewni merdımı ra kewnê cêr.

Cordı Ella, cêrdı Milla.

Ç

Çalim meki, çalimê to rew şıknênê.

Çalim meroşı jewnay kı, to çalim ra nêfînê.

Çarwaya kı bolı ra ca bımano, a rew bena werdê cınawıran.

Çarweyo kı bolda xo ra abırıyo, verg cı weno.

Çare heme çi rê vineyêno, mergirê nêvineyêno.

Çarey merdımdê camêrdi tim akerdeyo.

Çarnayoxê tıfingda şari tim destvengo.

Çarnayoxê şemşêrdê şari, tim bêşemşêro.

Çewt mewni kesi ra kı, to çewt nêvinê.

Çewt mebi kesi vero kı, to nênişê.

Çıçiyê jew destı esto, vengê dıdestan esto.

Çıçı yeno kesi sere dı, kesi rê fek ra yeno.

Çıyo kı bı u şı, mekewı ey dımı.

Çıyo helal vini nêbeno, bıbo zi rojê vineyêno.

Çı peyhesênê, qeçkan ra peybihesi.

Çı perskenê qeçkan ra pers kı.

Çıla neçari şan ra şına hewna.

Çımê bênamusan tim namusdê

şari dı ro.

Çimê beloqi çimê bênamusanê.

Çimê parseci tim parsedı ro.

D

Dar u ber bı per u gilandê xo ya güreno, veng, şeqi u şerpini xo ra vejeno.

Darı bı gil u perandê xo ya yena meydan.

Dar u ber per u bı gilandê xo ya güro.

Dara bê villıki meywe nêtepşena.

Delı poça xo nêşano, kütık dımı nêkewno.

Demaşköl wexto kı kewno teng, dano xo dı u xo kışeno.

Dest desti sera yo.

Dest desti şüweno, dest ageyre-no ri şüweno.

Dest desti dergêriyo.

Destê Hükmati dergo heme ca reseno.

Dest desti ravêriyo.

Deve gırdı, labirê heri dımı şino.

Dewlemendi rê vanê malê to bimbarek bo, neçari rê vanê to kotira ardo.

Dermanê zeri, zeri bı xo ya.

Derdê keyi tim tewa seriya.

Derdê zeri bol girano.

Derdê zeri niyancêno.

Derdê zeri bêdermano.

Derdê qesıba bêdermano.

Destê bênamus u bêşerefan tim tunıkıda jewnay dı rê.

Destdergey a mal u namusdê şari, karê camêrdey niyo.

Derzini veri xo dı küwı, bahdo goçını şarnay dı küwı.

Derziniya bir niyaşaneyêno.

Derziniya eba nêvirazêna.

Derziniya rêş nêrêsêno.

Dewa kı asena ay rê rayber lazım niyo.

Destê mühtacan tepêşı kı, Homa (Ella) zi destê to tepêşo.

Destê xo neçaran dı kı, destê to derd nêvinê.

Deyn qamçıya camêrdiya.

Deyn sere verdi, pıruzın, pıruzın gêrêno, sere berz u hüwateya deyêno.

Deynkerdenı weşa, deyn dayenı nêweşa.

Diko kı bêwext veyndano, ey hima sere cikenê.

Dınyay bênamusan tim tariyo.

Dınya kesi rê nêmaneno.

Dınya kesi rê mal nêbeno.

Dınya zey sersida daro, ge na kıştı, ge a kıştı virêno.

Dınya dınyay bênamusano.

Dışmeno camêrd dostê teresi rındêriyo, çêtirêriyo.

Dışmeno camêrd him kesi kışeno, him zi erdo nêverdano, hewadano.

Dışmenê dışmendê mı dostê mın o.

Dı diki jew sıloy sero nêveyndanê.

Dı zebeşi qolê bın nêşınê.

Dostê dostan, dostê kesiyi zi.

Dosto rınd, dosto xalis, dosto dost roj do teng dı beli beno.

Dostê merdımdê barçewti çiniyo.

Dostê merdımdê barçewti bibo se fina barçewto.

Duri ra vengê nıqara bol weş yeno.

ZIWANÊ IRANÍ

- 1- Iraniya kıhanı
- 2- Iraniya werteyêni
- 3- Iraniya Newê

1- IRANIYA KIHANÍ

- a) Farisiya kıhanı
- b) Avesta
- c) Medi

2- IRANIYA WERTEYÊNÍ

- a) Pehlewi
- b) Parti
- c) Soxdi
- d) Xotani

e) Xwarezmi

3- İRANIYA NEWÊ

- a) Farısı
- b) Kürdi
- c) Belüci
- d) Peştu
- e) Waxi
- f) Oseti
- g) Lürî (Lori)
- h) Gorani
- i) Dımîlî (Zazakî)

KÜRDÎ

- a) Sorani
- b) Kürmanci
- Sorani
- a) Mürki
- b) Sîlêmani
- c) Erdelani
- Kürmanci
- a) Beyazîdî
- b) Botani
- c) Behdihani
- d) Fırati

LÜRÎ (LORI)

- a) Feyli
- b) Mamesani
- c) Gühgelu
- d) Kelhürî
- e) Leri
- f) Baxtiyari

GORANÎ

- a) Hewramî
- b) Bacelani

DİMİLÎ-ZAZAKÎ

- a) Dımîliya cori (Mutki)
- b) Dımîliya werti
- c) Dımîliya cêri
- d) Dımîliya Xarpêti.

a) Dımîliya cori (Mutki): Dersim u dormey dersimî, Koçgiri, Zara u herwina bî nê lehçiya qısey kenê.

b) Dımîliya werti: En bolki kısta Pı-rani, Heni, Lice, Maden, Bingol u herwina bî nê lehçiya qısey kenê.

c) Dımîliya cêri: Kısta Sêwregi, Çermuği, Alduş, Gerger, Erxenî u herwina bî nê lehçiya qısey kenê.

d) Dımîliya Xarpêti: Dormey Xarpêti, Palo, wartyo u herwina bî nê lehçiya qısey kenê.

Not: Dımîlî kewna xûrîbê zıwandê İraniyê kıhani. Labîrê qandê kî niya-meya nuşnayeni, yan zi tay-taynan kerda lehçê zıwanandê binan, amey-a xûrîbdê İraniya newî dî cayê xo giroto. Dımîlî zıwanê do xosero u gırêdayey zıwanê niyo. Şaro kî bî no zıwana qısey keno, o zi şarê do bî xosero. Ne nezdi u ne zi durira ala-qey cî bî ê şarandê binana esto. Te-niya şarê ariyê, embıryaney u têmeıyan dî heyat ramitenî ra dayeni u gırotena cî yena. Tay-taynana qe-derê xo bara kerdo, tay-taynana zi embıryaney kerda, pê ya dayo u giroto. Ewro ra tepey a kes nêşeno şarê Dımîliyan bero şarna ro dıskıno u zıwanê inan zi bero lehçey zıwan na kero.

İŞARETÊ K1 NUŞTAN MIYAN D1 YENÊ KARARDEN1

Koyo Berz

- a) Nihêk1-Nüxte (İşareta vinderden1)= .
 b) Gopalek1-Kılaweke (İşareta boya xo giroten1) virgûl=,
 c) İşareta perskerden1=?
 d) Kılama (İşaretê miyandê neng-uy)=()
 e) D1 nihêki pêsero=:
 f) Nihêki u gopaleki=;
 g) İşaretê qisekerden1= -
 h) İşaretê vaten vaten1= " "
 i) İşaretê emirkerden1, tedbir giroten1= !
 j) İşaretê ramiten1=...
 k) Xatıl (baxlantı)

TAR U TUR

Koyo Berz

Axbandır
 Benik1
 Cehceheg (Dermanê kıloran)
 Espanik1
 Filok
 Iro
 İspanak (ıspanax)
 Kardi
 Kenger
 Kixse
 Kormit
 Meyaro
 Mexdenos
 Nanêmiriçiki
 Nane
 Pêlekvaş (Pırçapiri)
 Pincar (Baxçe pincari u herwina)
 Pırpar
 Pune
 Purta piri

Sir
 Sirımı
 Singı
 Sus (Bıyan)
 Şekerok
 Tırşok
 Tolıki
 Xas (Marol)
 Xalcınêk
 Xerdel
 Zerecık (karnıbihar)

MÊŞAN MIYAN D1 BENÊ

Belluy-Belluwêr
 Benik1-Benikêr
 Bewrinci-Bewrincêr
 Mazi-Mazêr
 Sêzi-Sêzêr
 Sımaq-Sımaqêr
 Şıqoqi-Şıqoqêr
 Tey -Teyêr
 Qıznawi-Qıznawêr

MEYWEY

Aluca-Alucey-Alucêr
 Bewrinci-Bewrinci-Bewrincêr
 Enguri-Enguri-Mewêr
 Enguri-Enguri-Mewşêr (Mewê k1 şinê daran ser)
 Erugi-Erugi-Erugêr
 Fıstıxi-fıstıxi- Fıstıxêr
 Gozi-Gozi-Gozêr
 Henar-Henari-Henalewr
 incılı-incılı-incilewr
 Kirazı-Kirazı-Kirazêr
 Mıro-Mıroy-Mırwêr (Mıroyêr)
 Mışmışı-Mışmışı-Mışmışêr
 Muz-Muzi-Muzêr
 Qıznawi-Qıznawi-Qıznawêr
 Porteqalı-Porteqalı-Porteqalêr
 Rentu-Rentuy-Rentüwêr
 Sa-Say-Sayêr

Sêzi-Sêzi-Sêzêr
 Şıqoqi-Şıqoqi-Şıqoqêr
 Teyı-Tey-Teyêr
 Tu-Tuy-Tüwêr
 Tudırıkı-tuydırıkı-Dırıkêr
 Vamı-Vamı-Vamêr
 Wişne-Wişney-Wişneyêr
 Xewxı-Xewxı-Xwexêr
 Xürma-Xürmey-Xürmeyêr

Ananas u yeni dinya no bahdo welatê ma dı kariyayê. Kamcin welatra ameyê namedê xo ya ameyê. Eyra ez namey ci yê Dimilini nêzana. Embazê kî zanê u çiyô kî niyameyo mi viri inan binuşnê u ma rê bırışê ma do pa zahf kêfweş bê.

Çend cinsê Engurê kî çorşmey
 Sêwregi benê
 Axbanki
 Gıştbellu
 Hebmercani
 Malbat
 Qızılvanke
 Serpeneqeran
 Siltani
 Sımorê
 Şirê
 Tallêk
 Tahnebê
 Vanki
 Vılhki
 Xatuni
 Zılfan

SEBZE (Zerzewat, kîhoji, şınayey)

Bamye
 Bancani
 Baqley
 Bunciki
 Dibsuri
 Encuri
 Fasulyey
 Isot

Kıxse
 Kuy
 Lobiki
 Maşiki
 Patata
 Piyaz
 Sir
 Sırımı
 Şamiki (firengi)
 Tırpı (Tılpı)
 Tırşok
 Xas (Marol)
 Xerdel
 Xeyar

ÇİYÊ BOSTANI

Besiley
 Encuri
 Kuy
 Qafik
 Şemamoki
 Xeyari
 Zebeşi

TENE

Baqley (Beqley)
 Cew
 Fasulyey
 Gezêk
 Gılgıl
 Kinci
 Korêk
 Küşni
 Lobiki
 Maşela (Gülaverroji)
 Maşiki
 Mercuy
 Nebi (Mısri)
 Nihay
 Rız
 Xele

Mudo Sukij

KOLE

Ez hızdê Beg u Axleran nêşına
 Bê Homay
 Ez koley koleyan nêbena
 Bê Homay
 Bego kî merg cî rê esto, Beg niyo
 Bê Homay.
 Axayo kî merg cî rê esto, Axa niyo
 Bê Homay
 O Axa u Beg do zî peynî dî bımıro
 Bê Homay.

ŞEWRA

Hewna dinya tari bi
 Qeçeki rakewtey bi
 Wiçî-wiça mırıçikan bi
 Çimê mî pılışkını bi

Nanê mî hadre bi
 Maya mî dewar vet bi
 Estora mî keyî vero bi
 Kütikê ma nobetî dî bi

Şeatî tam şeş bibi
 Tiji newe akewtî bi
 Dısmala nani mî paştî dî bi
 Raykewtena mî nezdi bi.

Mudo Sukij

WAŞTIYA MI

Vindi, waştiya mı
 Dı vatenê mı to rê estê
 Bê nê dinyayê zurkerini
 Mı rê meki teng u tari
 Vacı, waştiya mı vacı
 Ney dı günayê mı çiçi bi
 Bê, bê mı rê çisey tali meki
 Zeriya ma pê ra nêbo
 u ma pê ra nêqahriyê
 Dem do biro
 Dewni ma do poşman bê.

Bê, bê ma pê ra niyabiriyê
 Vatenê zıwandê tali
 Zeri dı derd u kül benê
 Bahdo cı rê çare nêvineyêno
 O wext ma do veyndê
 Vacê derman, derman...
 Bê ma nê qederî rê mil nêronê
 Pê nêqahrinê, qahr u qotik nêkerê
 Tı mı rê vana hes meki
 Tı nêzana Homa tu mı rê nuşnaya
 Tı pa emel nêkena

Tı vana qey ma tenyayê
 No dinya dı sêkürê verdê dêsan
 Nê halê mı çirê nêecibnena
 Ez merda tepey a
 Tı do mı fahm bikera
 O wext zi girwe girwi ra ravêreno
 Kes çnêbeno to teseli bikero
 Waştiya mı, xaseka mı.

Xidre Emeri

KOYO BERZI`rê

Bêri, bêri lo Koyo Berz bêri
 Serê koyan mij u duman giroto
 Welato raya to paweno bêri
 Heta ray nêgêriyayê bêri, bêri.

De werzı, Koyo bira hadê bêri
 Awrupara ray kewı werzı bêri
 Dahwa ma bol peyra menda
 Bira bêri ma wahêr bıvıjiyê

Koyo zani helawı nêrobiyaya
 Kolanandê Awrupa ra villa nêbiya
 Dahwa ma Awrupa dı niya
 Zani dahwa ma welatê ma dı ra

Şarê dinyay heme bi şari, bê ma
 Kameya xo girotı u bi tewrdê şaran
 Şarê ma yo hewna destan bin dı
 Naleno u amoreno herunda xo dı

Namey ma lo ma ra giroto
 Şarnay sero name kerdo
 De werzı bêri lo bira Koyo
 Kormişkano ray ma akeno...

Namey Wendewanan

Welat

Roja şîma embazan weşîbo. Ez Kormişkani bî zeri ra bimbarek kena. Çîmanê ma Dîmilîyan nê rojî dî, vinay kî ma yê zî bî zîwandê xo ya şênê bîwanê u binuşnê. Kormişkan zî roşnayîya ma şardê Dîmilîyano. Mî heta nîka nênuşnabi, labîrê neya tepey a ez do binuşna.

AYABÊ

Ma do heta çî wext rakewê, heta çîwext haya ma do ma ra nêbo? Taydê ma Hûkmatê Tîrkan rê biyê kardest, pawîtox (Korîcî), kole u bîndest. Taydê ma zî Kûrdan rê biyê peyey, rejber, lejker u dahwada Kûrdayetey rê girweyênê. Taydê ma zî wertedî mendê, nêzanê se kerê, se nêkerê. Qandê çîçî, çî semedî wîna biyo ma? Vanê ma na persî xo ra pers kerê, vajê ma kami yê? Yan zî jew ma ra pers kero u vajo: "Şîma kami yê u kamcin şarî (Milletî) ra yê? Ma do qe se vajê u çî versêneyê (Cewabê) çî bîdê? O wext ma do vajê ma Tîrkiyê yan zî Kûrdiyê. Yanê raştaya çî ma do bî zeri ra, bî zeri-da xo ya bişê vajê ma şarê Dîmilîyê u zîwanê ma zî Dîmilîkiya. Ma do bişê bî sere berz vajê ma nê wîrdînan ra jew zî niyê, ma şarê do xoserê. Vanê ma na juwerî bol rînd zelal kerê u vejê awî ser. Ma nê wîrnan ra jew zî niyê. Zîwanêdê ma, kûltûrêdê ma, edet, tore u tarîxêdê ma esto. Vanê ma şîrê nê çî u kokdê xo ser. Lazîm o ma zî zey şarandê binan dahwada xo rê wahêr bîvijiyê u xo bîsînasnê. Qîseyê esta, vanê kî: " O kî bînişo estorda şarî, o do soxîn erdo

bîmano" Meştî Kûrdî heqê xo bigîrê u bîresê emeldê xo, fîna ma do erdo bîmanê. Wexto ê do zî zekî Tîrkan înan rê vatê, ê do zî ma rê vajê bêrê bî zîwandê ma ya, bî Kûrdîya qîsey bîkerê u zor bîdê ma. Do vajê ma heme Kûrdiyê. Zekî nîka vanê Dîmilî lehçeyê Kûrdîyo, meştî do vajê şîma mecburê zey ma bîkerê u bî zîwandê ma ya ma dî qîsey bîkerê. O wext ma do se kerê? Vanê ewro ra ma xo organîze bîkerê u dahwada şardê xo rê wahêr bîvijiyê kî, meştî kes nêşo ê nîrî ma mîlî serno u ma xo dîmî biçarno. Çîyo kî bîlîm u tarîxî îspat kerdo ê yê ê çîyan înkâr kenê. Bî na înkarkerdena şarbiyayeneya ma Dîmilîyan zî pa înkâr kenê. Nê çîyê wînasînî heme dewrdê tarîxî dî tekrar biyê u ameyê bol şaran sere dî. Vanê ma wînî bigîrweyê kî, nê çî ewro ra tepey a nîrê ma sere dî u ma zî nêbê koley koleyan, zekî Koyo Berz vano. Vanê ma qandê şarna nê, qandê şardê xo bigîrweyê u gonîya xo qandê şardê xo bîrijnê. Vanê ma qandê şardê xo, qandê welatê xo, qandê Dîmilîstandê xo dest u qolanê xo wesarnê u bigîrweyê. Qandê şar u welatê xo gan u rîhê xo bîdê, qandê şarnay nê.

Hadrê, hadrê ravey qandê şar u welatê xo. Bêrê, bêrê xeta şar u welatê xo ser. Tut u pît, qeç u qul, keynek u lacek u heme şarê ma yo raya nê rojan, raya serkewtenda ma paweno. Meydan no meydano. camêrdey u destxoberdayenî rojda ewroyên dî belî bena. Hadrê, hadrê xeta xo ser. Xetandê çewt u şaşan ra bîvijiyê, bêrê xeta xosînasneyenî u kameyda xo ser.

KOYO BERZ`İ rê

Sêwregı ra Zeynebi

Verê heme çi ez Kormişkani bı zeri ya bınbarek kena, heme nuştox u wendoxandê cı rê sılamanê xo rışena u serkewtena cı wazena. Dı nê nuşti dı ez wazena şıra bira Koyo'y ser. Bira Koyo Berz'i rê çend qısey mın ê tırşı estê. Ey bira Koyo, şıma bı vetenda Kormişkani ya ma ihya kerdı, raya ma Dımiliyan kerdı zelalı, nur u roşnayıyê varna ma ver. Ma bı vetenda Kormişkani ya xeylê kêfweş bımı. Kormişkani kameya ma, sinasnameyê ma vet orte u ma rê bı raya po şıyayemı. Labirê no bes nêkeno. Ey bira Koyo, to bı a qelemnuyeyda xo ya, a xebıtiyayenda xo ya, a fedakareyda xo ya çaxê girot u çaxê do newe qandê ma Dımiliyan akerd. Tı zanê, to Kormişkanê şardê Dımiliyan dı bahsê bol çıyan kerd. To, a qelenda xo ya tuji qandê bol çıyan kar ardı. To bahsê kùltürdê ma, Edet, tore, folklor, zıwan u şardê ma kerd. To fiqre u fistanok (estankê), diha u zewtê şardê ma nuşnay. Labirê ju nuşte bo to a qelema xo qandê cınıyandê şardê xo kar niyardı u inan ser çiyê nênuşna. Ma cını şar niyê? Tı ma zi şarê xo nêvinenê? Yan, tı zi ma cınıyan kole vinenê? Qandê coy nêwazenê bahsê ma bıkerê u derdanê ma zi bıyarê zıwan. Ma to ra no çi nêposanayê. Vanê tı no wehz dı raya xo raşt kerê u a qelema xo ya tuji qandê derdandê ma zi kar bıyarê u bınuşnê. Eger tı na raya xo raşt nêkerê, ma to bırayey ra erzenê. Tabı bı a ya zi nêverdanê. Ma perenê yaxedê to u yaxey to

nêviradanê. Tı bırayê ma yê pilê, tı nuştoxê ma yê. Ma Dımili nuştandê to ya mısay. En sifte kitabê to resay ma u ma bı Dımiliya kitabı dı. Qandê coy ma to ra u a qelenda to ra bol çi pawenê. Sêwregı dı kitabê to dest ra dest geyrenê u kesi dest nêkewnê. Ey ra ma to ra gazınc kenê. Wa nê qısey mı to rê goşarebê u to goşabê. Vanê tı nê eleştiridê mı rê nêqahriyê. Tı zi zanê kı na raştaya ma ya. Beno zekı ez o vana wını niyo. Beno tı ê çımana nêwınıyê ma ra. Beno ma nêkewtê virdê to, ey ra tı yê nênuşnenê. Ma bıyarê to viri, tı zi fina ma bıya xo viri.

Bı tesadüfeya key merdimêdê ma dı ez raştê amorda Kormişkani ya didını ameya. Wexto kı çımê mı güna cı u mı rê va na bı Dımiliya vijêna, zeriya mı küt-küt eş. Fına sıfteyênı bı mı pêserokêda Dımili bı çımandê xo ya dı. Ez ecêb menda u mı va: "Seni bı Dımiliya pêseroka ma vijêna? Qandê coy ez ecêb menda. Ey a tepey a mı meraq kerd. Merdimêdê ma bı nê çıyandê winasinana alaqeder biyê u zanayê bıwano u bınuşno. Ey veri zi to rê çend şehere xo rışti bı. O xeylê wext Stanbol dı mend bı u wıja dı mısabı wendını u nuşnayenda Dımili. Ê merdimê mı ma rê wendı u ma bêveng goştareya cı kerdı. Bahdo mı a amori cı ra girotı u berdı key xo. Wını-wını ez mısaya wendenda cı. Nika wanena labirê nêşena bınuşna. Na mektuba mı zi mı va ê merdimê ma mı rê nuşnê. Wexto kı sere ra heta bı mı têvdê u ez wınıyaya cı ra. Mı qandê ma cınıyan nuştayê tey nêdi. Bahdê na mektubda mı, ez posena kı tı cınıyandê ma ser zi bınuşnê u zahmeteya kı ê ancenê bıyarê zıwan.

Peyni dana (nama) mektubda xo. Şıma heme weşey dı bımanê.

Kormişkan goniya ma yo, gan u rihê ma yo. Şardê ma Dımiliyan rê bimbarek bo.

Cewab

Koyo Berz

Ez wazena kî bol kilm cewabê a warda xo bîda. Verê coy ez ay bî zeri ra teqdir kena kî, çiyê zerida xo akerde, akerde ardo zıwan u dayo teber. Bol, bol berxûdar bo kî, mektuba xo di waştena xo arda zıwan.

Ne kî niyameyê mi viri, yan zi ez ciniyan werdi vinena u qandê coy nênuşnena. Cini ma, mayê ma heme çiyê ma yê. Kitabê min ê kî mi nuşnayê zi, bolê ci mi rê pirikda min ra miras mendê. Ay vatê mi zi kerdê xo aqil. Bî seyana meselok, fiqre u estanikan ez ay ra mısaya.

Vanê wendoxê Kormişkani na juweri bızanê. Bî raştay wextê mi çiniyo ez seray xo bîwrêna. A didini ez wazena kî keyney ma, cini ma u mayê ma bımîsê wendeni, nuşnayeni u ê bî xo binuşnê. Vanê ê meselandê xo rê wahêr bivijiyê u meselanê xo biyarê zıwan. Ez çend binuşna nêşena zey inan biyara zıwan u rafina çımandê wendoxandê Kormişkani ver. Wa a waya mi mi mazur bivino u ef bikero. Kormişkan ê ma nê, ê şardê ma yo. Wa cini ma zi birê tey binuşnê. Eger Dımili nêzanê, zıwano kî zanê wa ê zıwanana binuşnê ma açarnenê Dımili. Labirê hewl bîdê xo u bî zıwandê ma ya binuşnê ma do zahf pa kêfweşbê. Çend şenê wa hend binuşnê ma kenê

raşt. O wardi qadroyê ma bol zengino. Heme cadî merdimê ma estê u bol zıwanan zanê. Ez zi bî namedê vetoxan u wendoxandê Kormişkani ser silamanê ma ray keno u welatê ma di serkewtena şardê ma hemini wazena. Biman

DEYHEŞNAYENI

Wendewanê erciyayeyl
Waştenda tay wendoxandê
xo sera ma dest bî
Gıramatikdê Zazaki-Dımilki
kenê. Ma posenê kî şıma ci
ra faydeyê bîvinê.

DEYHEŞNAYENI

Ma roşanê Kormişkaniyê
şardê xo, ê wendoxandê
xo u ê welatê xo bimbarek
kenê. Ma vetoxê Kormişkani
roşanê şardê xo yê Roci
bimbarek kenê u bol roşani
diyayeni, qısmetê inan ker-
deni u ravêrdena ci wazenê.

Kormişkaniji

BOLKÎ CINI MA ZAHMETEY ANCENÊ

Koyo Berz

Bêgüman ma heme na juveri bol rind zanê kî, welatê ma dî, ciniyandê şardê dinyay miyan dî ê kî en bolki zahmetey vinenê u an-cenê ciniyê şar u welatê ma yê. Mayê ma, keyney ma u ciniyê ma zahmeteyêda bol girdi vinenê. Şima do vajê qandê çiçi? Qandê kî ju cini newmengi qeçê xo xo pizedi çarnena u bahdê newna mengane ey ana دنیا. Teniya qeç ardên bo fina çiyê niyo. Wext beno mer-dey cî yeno kıştenî yan zi kewno hepîs, nê veşan teşan manenê. Wext beno kışta dîşmenandê çimsur u zalıman ra yenê tepîştênî, iskence kerdenî, zindan eştenî yan zi kıştenî. Wext beno kışta dîşmenandê gonirijnayoxan ra jahr u jinosid varneyêno cî ser u tewrdê qeç u quldê xo ya mirenê. Wext beno nanê gülan fek, erzenê tanq u topan bin u qetil kenê. Wext beno qeçê cî bê tixtor, bê derman u bê çare cî virarî dî nêweşiya gan danê u mirenê. Nê qahr u qotiki zi cî rê tayn yenê. Wext beno kar u bari bin dî heniqênê u helak benê. Qandê kî qeçanê xo veşan nêverdê, inan wari kerê heme zor u zahmetey vinenê. Qeçê xo ard دنیا tepey a bi ey a piya lecê cî, derdê cî, qaxuy cî, dilgê cî, xoverdayena cî, metinbiyayena cî, sebirkerdena cî u herwina meseley cî destpey kenê. Vanê inan bi nenguyandê xo ya wari kero u kenê zi.

Heme çi pê dimi zey rêzula yeno cî sere dî. Wexto kî reseno u beno xort, no fin dîşmeno bêbext, qeleş,

telaqsiya, zeriqatran, bêwijdan, zalım u zordar inan gênö u beno. Ya iskence dî bi kotekana, ya infazkerdena, yan zi jahrdayena cayê dî kışenê. Yan zi inan gênê benê rişenê şardê cî ser u pê dî danê kıştenî. Pirodayemî, iskence, kotekî, zindan, kıştenî, infazkerdenî, jahrkerdenî u merg beno adresê inan o rojane, embazê ciyê heyatî. Bela wini diskıyono inan ro kî, diha seni bikerê cî ra duri nêkewno. O duman diha cî sera kemi nêbeno u nêwerzeno. Qıra inan tepşeno u diha nêviradano. Yanê cî rê beno qeday seri u belayo siya. Beno qanık u diskıyêno gandê inan ro. Seni bikerê, seni nêkerê cî ra fek nêviradano u duri nêkewno.

Mayê rebenê belengazi nê heme çıyan bi çımandê xo ya vinenê u an-cenê. Nê kerdenê kî qeçandê inan rê benê, ma inan çıman vera şınê? Wexto kî yenê cî sere dî nêzanê se kerê u serey xo kamcin siya gırdırodê. Wext beno bi meng u serana peynêhesênê kî qeçê cî se biyê, weşiyê yan ameyê kıştenî. Qeçê cî hergî roji, hergî seati u hergî deqe zey şeritê sinemaya çımandê cî vero yê u cî çıman vera nêşınê. Dayikê neçarê rebeni qandê qeçandê xo porê xo ruçıknenê, çımanê xo kor kenê, danê xo ro, bermenê u qeçanê xo lorinenê. Şew u roj zeri u qesiba xo pey veşnenê u raya cî pawenê. Dî o mabên dî zerey cî beno pirê derd u kühn u weremin. Diha seni bikerê nêşenê xo ê derdan ver bireynê. Fel-ek, feleki sero, tofan, tofani sero, xezeb, xezebi sero dano ninan ro. Bela, belay dimi cî rê yeno. Diha do se kerê u se bikerê, çiçi do cî dest ra

biro? Şew u roj vengê bermi, qirini, qijini u feryadandê inan kemi nêbeno. Erd u azmin, teyr u tur, cin u cinawir, mahluq u nemahluk yeno goştareyda vengdê inan. Wext beno ê zi benê tewrdê ê vengdê inan u bî inan a bermenê, qirenê u qijenê. Labirê fina zi mayê fedakar u cefakari posanayîşê (Ümidê) xo nêbirnenê. Tim çimê inan ê rayo, raya ê qeçandê xo pawenê. Ha amey, ha do birê, ha ê yê yenê, ha cî ra xeberî vijiyê, ha xeberî amê, wîni sî nanê zerîda xo ser u pawenê. Labirê tim zi wazenê xebera inan a xeyrî cî rê biro. Çimki xeberê bêxeyrî u bêxeyrey biyê qederê inan u cî ra duri nêkewnê.

E, e. Posanayîşê xo nêbirnenê u tim xover danê, qandê qeçandê xo, qandê zeriyandê xo. Dayikê eksugi nêzanê se bikerê u kêberê kamcin keyî yan zi kamcin merdîmî bicinê. Zerey xo kê rê akerê, derdanê xo kê rê vajê, kulanê xo kê rê birijnê. Kê sinasnenê kî kêberê kê bicinê. Ê kî ê kêberê cî bicinê, ê zi zey inan ê. O çiyô kî ameyo inan sere dî, ameyo ê binan zi sere dî.

Müşkülatey u derdê heme may u ciniyandê ma estê. Ju miyan dî bê derd u kül çiniya. Derd u külê inan zahfiyê, qet nêqedênê u peynî ninê.

Wexto kî qeçanê xo anê dinya, Homazana çici ancenê, çici virêjenê u çî zahmetey vinenê. Jan u jandarey bin dî qirenê, qijenê u feryad kenê. Wexto kî kenê qeç biyarê ne Txtor, ne Hemşire u ne zi Ebeyê esta armeteya cî bikero. Bê derman, bê derzîni u bê nêweşxane, destandê nêzanayan bin dî yan zi pirandê welatê ma bin dî, bî nali-nala anê dinya.

Bahdê dayenda cî piroblemê werd dayeni, werd vinayeni yan zi hadrekerdeni, diyayeni u şit dayeni dest pey kenê. Bol wext şitê may çinêbeno yan zi münasebetê tersanayeni u kemeyda wîtamînan a qeçeki nîno. Ma çici wenê kî wîtamîni bigirê kî şitê cî bibo yan zi biro cî?

Kıştê ra kar u barê keyî, kıştê ra kar u barê gemî, ê miyandê erdan, bostanan u baxçan zi kewno cî milî ser. Dışmeni camêrdan nêverdanê yan zi camêrdî nêwetanê kî bî rehateya u bê ters şirê kar u barê xo bikerê. Çina deşteni, çina (cîlî) şiteni, ardu ardeni, bar bî paştida xo ya wegroteni u herwîna karo bin zi paştida inan sero yo. Qeçeki zi sero ümrê inan o kî mendo ey wenê. Wexto kî qeçek nêweş, seqet, kütîrim yan zi nerehat bo way inan rê way haldê inan rê. Yanê belengazey u reziley yena qirî ver u tey girebena. Gird bî u resay tepey a zi ya yenê kışteni, yan zi kışta hûkmatê Tirkana yenê tepışteni u vînikerdeni.

Kam, kam inan kışeno u vîni keno? Kam tepşeno u beno erzeno zîndan? Ma kam do bikero, bê dışmenandê zalîman, bêwîjdanan, zülûmkar u zordestan, zerisîyayan u telaqsîyayan, gonîşîmitox u rijnayoxan. Ê, ê nêverdanê bî emirdê Homaya vîrarda may u pêrdê xo dî gird bê. Ê, ê nêverdanê bî emirdê Homaya bîresê, bîjewjîyê, keye bê u heyatê xo bîramê.

Şîma zanê ê kî qandê qeçandê xo, xo hibe kenê, veşnenê u erzenê adîrî miyan fina mayê ma yê rebeniyê. Ê zahf zeri tenîk, zerîveşate u zerînermê. Wexto kî qeçê inan inan hetî nêbê yan zi teng dî bê, ê nêzanê roşan, veyve, kêf, hûwate, şênbiyayeney u rehatey senînê. Kar u barê inan bol zahmeto, tim cefa u

zahmetey cı sero kemi nêbena. Kes şeno vajo heme heyatê inan bî belengazey, qahr u qotik, bermi u şina ravêreno. Bî ê haldê xo ya zi qandê viraştenda keydê xo, keydê qeçandê xo hewl danê xo u girweyênê. Xora nêdanê, danê qeçandê xora, nêwenê, qeçandê xo rê danê werdenî. Qandê zimistani qazax, puçik, lepik u kılawî virazenê kî, qeçê cı ser nêgirê u nêweş nêkewê. Loqmeyê qırda xo wazenê kî xo qırî ra vejê u bîdê qeçandê xo. Lazımeya qeç u merdedê xo çend cı dest ra biro, bêqısır anê ca. Ê tim girweyênê, girweyênê, girweyênê.... Ne zimistan vanê, ne amnan, ne wesar vanê ne payız, ne şewî u ne zi roj vanê girweyênê, girweyênê, girweyênê....

Seatê cı rê vinderdenî u solix girotenî çiniya. Qırda xo ra birnenê qandê qeç u keydê xo. Qandê amyayenda qeçandê xo çiçi cı dest ra yeno kenê. Kıştê ra ceyizê cı kenê hadre, kıştê ra qandê jewjınayenda inan, keye biyayenda inan u herwına girweyênê. Qûrişo kî kewno cı dest erzenê koşeyê qandê rojandê ravey, teng u nêweşan.

Vajê, vajê, çıwext, çıwext derd u külê inan do derman bê, qahr u qotikê inan do biqediyoy? Vajê, vajê çıwext ê do zi zey mayandê şari tewrdê mayandê binan bê, kêf bikerê u bihüwê? Vajê, vajê, çıwext ê do rojê rahat bivinê u rojanê xo bî külfetê xo ya ganweşey u kêfweşey miyan dî ravêrnê? Lê ma zanê, ma zanê nina, peyniya derd u külandê inan nina. Çıwext ê bimirê u herî bê, işte o wext derd u külê inan qedênê u ê cı ra pak benê. Heta ê heyatı rê peynî ninê u nêqedênê.

Kitabê

Koyo Berzi

Koyo Berz

1- Kole Nêba

(Şiirê Zazaki)

2- Namdarê Sêwregî

(Bî Zazaki)

3- Ewro Şori, Meştî

Bêri

(İstanikî Zazaki)

4- Dêrsım

(Şiirê Zazaki)

5- Naxumxuma

(İstanikî Zazaki)

6- Siyamed u Xeca

(Destan)

7- Ahmed Begê Dımliya

(Nezdi ra do biviciyo)

Tarix ra

Kormişkani

Kormişkan vijiya tepey a adır kewt tay-taynan. İnan fahm kerd kî ma loqmeyo werdi niyê ê ma dekerê u war kerê. Qay ma zi xo rê tarix ra tay dersan vejenê, gênê. Ma ray nêdanê çiyô kî Tırkan wextê xo dî ma rê kerdo, ewro zi Kürdi, Kırdasi werzê u ê çiyân ma rê bikerê. Roj do teng dî werzê ma rê vajê şîma tacê seredê ma yê, meştî wexto kî kewtî hera werzê payê ma ro dê, ma xo lîngan bîndî bîheniqnê u ma kok ra înkâr bikerê. Wexto kî hera kewê nêverde ma bî zîwandê xo ya qisey bikerê u ma mecburê qisekerdenda zîwandê kırdasi kerê. Xo ra ewro ê yê na juwerî kenê, meştî Homa bîzano ê do dîha se kerê u çî felaketan bîyarê ma sere dî. Ewro ma xo rê kar anê, meştî payêda weşî danê ma ro u verê ma danê teber. Bahdê vetenda Kormişkani tay partî u organizasyoniyê sere danê rayandê xapeynayenî ro. Pirogramê newey vîrazenê u wazenê kî ca bîdê Dîmîli-Zazayan u zîwandê cî. Peki nê merdimî heta ewro kotî dî u kamcîn qûlîdî bî? Heta ewro ma bî hezarana şehîdî day. Çîrê înan rojê namey ma Dîmîli-Zazayan kar niyard? Çîrê ma vero ray girotî kî namey ma kar nîro u bî rehatey a ma xo miyan dî bîheleynê, asimîle bikerê u wertera hewadê?

Heta ewro, heta na rojî mî cayê dî nêdî kî kombiyayen, pêseramyayen u pêdiyayenandê xo dî Dîmîli-Zazakî qise u müşewrey kerdî. Tim zor da ma kî ma bî zîwandê înan a înan dî

qisey bikerê. İnan çet bî zîwandê ma ya ma dî qisey nêkerdê. Nê heme nişanê asimîle kerdenda ma niyê, çîçiyê? Tabî suc u gûna heme ê înan niyo. Ney dî suco en gîrd ê ma Dîmîli-Zazayan u ê rotoxandê ma yo. Ma xo poça kırdasan nêkerdê u kırdasan dîmî nêşiyayê, ewro hal no hal nêbîyê u kırdasi nêşayê ma rê nê kayan kaykerê, ma bîxapeynê u xo rê mal kerê. Bewnîrê, ewro zi ê merdimiyê ma rê çiyê nêvanê, sî u küçî peyra nêvîrnenê ma ra u ma sero çîmsurey nêkenê. Ê kî ma sero çîmsurey kenê u peyra sî u küçî vîrnenê ma ra rotoxê ma Dîmîli-Zazayanê kî xo roto kırdasan, ê yê. No qazîx hemînî vêşerî şîno înan ra. Kîralî ra kîralcî ê bîrênê. Çîmkî cay înan, paştîkürsiyê (qoltîxê) înan, mewkiyê înan xerpiyêno u nêşenê zey verî estora xo werte dî doşkerê. Cora, ey ra ê kî en vêşî xo qahrînenê, naşt-daşt, nopol-opol, nakîşt-akîştî fek erzenê ma, erzenê roşnberandê şardê Dîmîli-zazayan, ê yê.

Ma cordî va bahdê Vetenda Kormişkani adır kewt tay-taynan. Çîmkî ê winyay kî, ê do nêşê zey verî şarê ma bîxapeynê, ma bîroşê şarnay u ma sera perey qezenc kerê. Qandê coy, qandê nê hesaban arêbiyay pêser kî, xo rê Gîramer u Alfaba Dîmîli-Zazakî vejê. Qandê coy (2-3-4) dê mengda heştan dî Swêd-Bîsnos alnes dî amey pêser. Ê kî verî Dîmîlki-Zazakî mî ra mîsay bî, ê kî mî ra qisey girotî bî u pa qisebendê (Ferheng, Xeznaqîsan) vetbî bî mî qayîl nêbî. Çîmkî mî zey înan nêvatê u xo nêrotê kesnay, qandê menfeetê

xo. Çimki ez nêwazena Koley koleyan, maşa Idrisê Bidlisan, bindestê Bedîrxan u Milliyan u herwina ba. O çiyoyê ewro ê yê vanê, ê heqaretê kî ê yê kenê, verê ney çend serî mî zî kerdê. Çimki o wext mezgê mî zî şitbî. Labirê ewro wîni niyo. Ewro ma ray nêdanê kes ma sero çimsurey bikero, ma berzo bazar, bîdo bazarkerdenî u biroşo. Ma ray nêdanê ma sera, namedê ma Dîmîli-Zazyana xo rê perey qezenc kerê. Ê kî heqê ma wenê goniya xerzîrî bo inan rê. Ma ray nêdanê kes ma rê heqaret bikero. Ma heme lacê pêrdê xo yê. Piyê kesî pêrdê ma ra u ê kes ma ra gîrd niyê. Ê jew vajê ma do desimî vajê, ê ma rê heqaret bikerê ma do qîrandê pê perê. Vanê ê nay bîzanê ma mîl kesî rê nêronanê. Çarey ma akerdeyo. Kam mito, kam şarê xo roşeno, kam qîjneyo (kene) u diskîyayo mîl u doşandê şardê ma ya u goniya ma anceno wertedî ro. Ma ray u mecal nêdanê jewna biro mirasdê kalîk u pîrîk, şehîd u şardê ma sero roşo, zîwan, kûltûr, edet, folklor u toreyanê ma ma ra bigîro yan zî bîwazo xo rê mal kerî. Wîni bikerê kî bişê ma şarnay sero bîdê hesîbnayenî. Wa ewro ra tepey namey Kîrd u Kîrmancî ma ya nênê. Namey ma Dîmîli-zazayo. O name namey ma niyo. O leqebêno ê kî ma ra hesnêkenê, ê kî waştî ma werdî bîvîno nayo ma ya. Dormedê Dersimî dî, qandê kî, berê Kîrdasana bîzelîqnê nayo pa. Wa kes ma sero diktatorey nêkero. Ma barê diktatorey nêhewadanê. Gîrdanê ma zî qandê na diktatorey serehewadayo u şehîd kewtê. Wa kes ma sero politîka zurkerinî nêkero u ma nêbero poça jewnay nêkero. Wextê tehdî-

tan, wextê diktatorey, wextê tersanayenî, wextê werdî vînayenî, wextê heqaret kerdenî, wextî zûlum u zordarey ravêdo. Çiyoyê kî ma rê beno, kes o ewro ey qereçîyan rê zî nêkeno. Meydan aha welato. O kî camêrdo, o kî cî dest ra yeno u şeno wa şîro welatî, dîşmenanê xo yê Tîrkan dî lecê xo bikero. Tîrk, Erebb u Eceman tehdît bikero. Qîseyêda verênan esta, vanê" Qedê herî nêbeno, şîno cîlda herîya têmeane gêno"

Raya ma ya vijêna şardê ma miyan. O kî Dîmîli-Zazayo, wazenê wa Elewî, wazenê wa Sunî u wazenê wa jewna dîn ra bo, o şarê ma yo u dahwa ma têmevandî ra. Dîn u mezheb bahdê serkewtenî yeno. Verî vanê ma lecê xo yê şarbiyayeney u serkewteney bikerê. Ez dî nê nuştêdê xo dî veyndana heme şardê ma (Elewî, Sunî u ê kî dahwa şareyda xo vînenê inan)!. Bêrê ma aqlê xo arêdê xo sere u qandê dahwada xo lecê xo bikerê. wa kes ma kar niyaro u goniya ma niyanco. Wa kes ma xo destan ver nêdo u qandê xo kar niyaro. Ê kî hêrişê şardê xo kenê u pê kîşenê, ê kî kes kesî qayîl nêbeno u ray nêdano ê bîni, ê kî benê qüwet u jewnay sero diktatorey kenê, ê do meştî hay-hay ma rê zî bikerê u vajê Dîmîli-Zazay çîniyê u ma înkâr bikerê. Hetan kî ray durî nêkewtê, vanê ma ageyrê rayda xo ser, şardê xo miyan. Ê kesê Dîmîli-Zazayê kî ma roşenê, vanê ma inan rê meydanî veng nêverdê. Vanê ma qedîr u qîmet nêdê inan u inan nêgirê hesab.

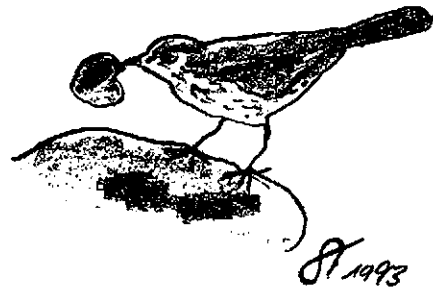
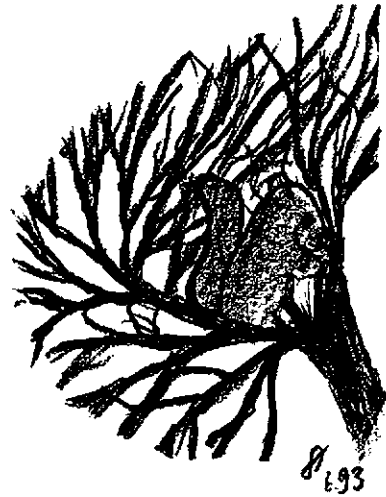
Bewnîrê Yaşar Kemal'î ra. Emrê (temenê) cî bî hewtay-heştay tepey a qalê Kürdeyda xo kerd. Verê coy rojê niyame cî vîrî kî, o zî Kürdo kî, qalê Kürdeyda xo bikero. Peynîda emîrdê xo dî xo eşt meydan u va ez Kürda. Labirê hewna zî nêwetano dahwada

xo rê akerde, akerde wahêr bivijiyô. Ewro vajo ez Kırda se beno, nêvejo se beno? Çend şeno wa xo berzo meydan, o Yaşar kemalê verdê ney çend serano. Berzo zi cı rê ca çınıyo. Çımkı verê ey şari xo eşto meydan u goniya xo rijnaya. Tabi kı Kürdan dı hendê zereyê çikı bibo, ey ewro Homa xo nêkenê u niyanê xo serı sero nêronanê. Vanê ma zi ê xo, zane, roşnber u nuştoxanê xo wini bikerê kı, kerdenê cı fitil-fitilı cı zıncı ra biro. Ê bini ma rê heqaret kenê, wa ê nêwerzê nam u hesabdê jewnaya ma rê heqareti nêkerê, nêvarnê.

bahdê vetenda Kormişkani bol çı ame vırnayeni. Ê zi zanê kı Kormişkan do bibo raya roşnkerdenda şardê Dimili-Zazayan. O do ê şarê xo arêkero pêser u raya şardê xo zelalı kero. Qandê roşnkerdenı u zelalkerdenda rayda şardê Dimili-Zazayan, Kormişkan veyndano heme şardê xo yê roşnber, zane, roşnfikir, karker, cıter, dewij, sukij, wende u herwına. Bêrê ma arêbiyê pêser u jewbiyayena xo vırazê. Ê kı zey ma bındesti bi, ê bı no hesaba kewtê ser u xo destan bı ra reynayo. Ê kı welatê Anatoli dı zey ma bındestê, ê kı bıra, embıryan u embazê ma yê, eger bı birayeya yenê wa birê ma piya doşıyan bıdê doşıyan, destan bıdê destan, mılan bıdê mılan u piya bıgırweyê, qandê reyayeni u serkewtenda xo. Eger ê ma rê vajê no heqo kı ma do xo dest finê ma ê heqı ra 49,99 ê cı danê şıma, fina zi ma qebul nêkenê. Madem ma birayê pê yê, vanê ma ê heqê xo zi nıme ra nıme pêra bara kerê. Eger no hesaba qebul kenê ma estê. Ma do zi şareya inan qebul bikerê, ê do zi ê

ma. Jewbi ma nêşenê piya kar bikerê. Mümkünö ewro ma zayıfı bê. Wexto kı inan dest peykerd ê hendê ma zi çınêbi. (Tay-tay werzenê vanê ma şıma çend merdimiyê. Labirê wexto kı inan dest peykerd ê hendê nımedê nımedê ma çınêbi. Ma ewro hendayênê meşti ma do bibê hezar, shezar u milyonana)

Peynida nuştedê xo dı vanê ez çiyêdê bol mühimı bıyara xorotoxandê ma vıri. Wa bol diqet bikerê. Çıyo kı amebı Rayberı sere dı wa nıro inan sere dı. Ê zi na juwerı bol rınd zanê kı, tarıxdê ma dı nê çıyanê wınasinan bol tekerür kerdo. Ê kı xo roşenê ê na juwerı ma rındêrı zanê, senına u senı bena. Vatenê mı tiya dı qedênê. Ê bı xo zanê. Ma ra vatenı, inan ra sero fikirıyayeni.

K O Ş E Y K A R U Z E N A T A N

Koyo Berz

QESAB (Qesabvan): Merdimo ki dewar u çarwey cikerdê u goştê ci rotê ey rê vatê qesab. Qesabvaney rê, yan zi qesabey kerdênî rê sermaye lazim bî. Qandê dewar u çarwe herinayenî u warikerdenî. Dewaro ki qesaban cikerdê inan ra taydê ci nêbi: Ga, manga, golik, nali, camusî, deve, viştira u herwina. Çarweyo ki cikerdê: Mi, kavir (verek), bîzî, bîzêkî, beran, tişk u herwina. Demo verin di xezal u kosbesî zi welatê ma di zahfî bî. Seydwanan seydê inan kerdê. Wexto ki vêşî kîştê goştê ci rotê. Cayo ki tey heywanî cîbenê yan jî goştê ci tey yeno rotenî, ê cay rê vanê qesabxane.

TENEKECÎ (Tenekevan): Merdimo ki teneke, soba u mangali viraştê, ey rê vatê tenekeci yan jî sobacî.

DENDIKCÎ (Dendikvan; leblebîci) : Merdim o ki dendikî, fistixî, nihey, qîznawî u çîyo zey inan, (yanê çîyê çerezî) pîraynayê u rotê ey rê vatê çerezci yan zi fistixci, dendikci.

CAMCÎ (Camvan) : Merdim o ki cam bîrnayê, cam ra teqe, pencere u herwina qandê roşnayı kerdênî çî viraştê, ey rê vatê camci. Camciyan camê bûfeyan, teqan, penceran, serdê kêberan, qomidinan, refan u herwina viraştê u kerdê pa. Cayo ki tey cam bîrêno u roşêno ê cay rê vanê camxane.

AŞLECÎ (Aşlevan, Darî ra darî çîmakerdenî yan zi dekerdenî): Merdimo ki dar u beri qandê mey-

we tepîştênî darî ra darî aşle keno, ey rê vanê aşleci, yan zi aşlevan. Aşleci gilandê darê di çîm akenê u jewna darî ra hendê masureyê qîrmê cîkenê u anê kenê ê çîmî miyan. Bahdê coy fekê ci weş çaput yan zi çîyêna pêşênê kî, o qîrm tey wişk nêbo, yan zi cemed niyerzo u cira gan nêvîjîyo. O leteyê qîrmîyo tern ê çîmî miyan di xo gêno, tepşeno. Tepîşt tepey a, eger o kamci darda meywl ra cikerdo, o gîlo ki aşle biyo ê meyweyê a darî dano. Tabî ê aşlekerdenî zi demêdê ci esto. Vanê kes dar u beri ê demdê aşlekerdenî di aşlekero. Manê aşli darî ra darna resayena.

BAXÇIWAN (Baxçeci): Merdimo ki baxçe karenî, resnenî u winêno ci ra ey rê vanê baxçîwan yan zi baxçeci. Baxçîwan dar u ber karenî u kardê baxçîya mijul beno. Merdimo ki baxçîwaney keno vanê ê kari ra fahm bikero u ci dest ra biro. Duri ra kar u barê baxçîwaney zahf rihata sêno. Labîrê winî niyo. Vanê baxçîwan wextê çî karîtenî, wextê meqeskerdenî, bîrnayenî, wextê aşlekerdenî, wextê biyayenî u arêkerdenî, wextê awdayenî, wextê zîbîlkerdenî u herwina bîzano. Baxçîwaney rê zi tecrûbe u zanayenî lazim a. Bî nêzanayena awî yan zi zîbîl vêşî bîdê ci dar u ber, yan zi meywe u zerzewat veşeno. Bêawî yan zi bêzîbîl verdê fina rînd nêbeno u beno wişk. Wextê ci di aşle nêkerê nêteşşeno. Wextê ci di nêbîrnê, nêqesnê gûr u şên nêbenê. Welhasil ci rê zanayenî şarta.

İSPAYICI (Kihanci): Merdim o ki ispayi dı çiyô kihancı, yan zi destan ra girote roşeno ey rê vanê ispayıcı yan zi delalê çî roteni. Çiyê ispayi teniya dukanan sero nêroşeno. Herwina bidelaleya (Bı veyndayena), bı pêsero vêşkerdena zi yeno roteni. Jewjew finı çiyê iflaskerdeni, yan zi malê merdimandê top eşteni zi meydandê ispayi dı yeno roteni. Ispayi o cayo ki, yan zi meydano ki tey çî destan ra u ercan yeno roteni ê cay rê vanê.

QAHWECİ (Qahwevan): Merdim o ki çay yan zi qahwe virazeno u bı perana roşeno, ey rê vanê qahweci yan zi qahwevan, yan jî çaycı. Cayo ki çay u qahwe tey yeno viraştenu u roteni, ê cay rê zi vanê qahwexane, yan zi çayxane.

HEMAMCI (KERASOCI, Hemamvan): Merdim o ki hemam dano girweynayeni ey rê vanê hemamci yan zi hemamvan. Cayo ki tey awi germ bena u miletî şına bı perana kena xoro, ê cay rê zi vanê hemam yan zi keraşo.

Hemam dı hemamci, delek u külxanci estê. Hemamci hemami dano girweynayeni u ê ki yenê serey xo şüwenê, wedan mısnenê cı u inan rê hawli benê. Külxanci adirê hemami fênê acı u awa cı kenê germ. Delek cı zi merdim ê ki yenê hemam dı serey xo şüwenê, eger bıwazê deleki miyaneyê inan lif (kese) kenê, vilênenê, limê gandê cı vejenê u serey cı şüwenê. Yanê bı lifkerdena ganê cı limi ra kenê pak. Bê ninan zi jew-jew hemamandê gırdan dı çaycı u karkerê zi estê.

CANAN (Cananey, cananvaney):

Merdimê ki erdanê axayan, ê wêrandê erdandê bolinan bı nime karenê, yan zi winênê erdan ra, mal u mülkdê axayan ra, inan rê vanê canan. Ê zenati rê zi vanê cananey. Jew-jew canan esto wêrandê erdan ra yan zi ê axlerê ki hetî girweyêno inan ra meeşî u werdê xo gêno u hemver cı cı rê karê cananey keno. Merdim o ki cananey keno vanê zireat u kardê zerzewat, meywe u tene karitenu ra zi weş fahm bikero u ê çî sero tecrübey cı estî bo. Karê cananey zi karê do rihat niyo. Cı rê nefesê do hera u zanayeni lazım a. Wext beno canan wekileya wêrdê erdan zi keno u karkeri (reçberî) dano girweynayeni.

ŞAHNE: Merdim o ki wextê ciwênan, wextê mal werzanayeni yeno malê axleran u ê citêrandê wertaxandê) cı kontrol keno u ê mali pêra bara keno ey rê vanê şahne. Şahne tim kışta axleran u ê wêrandê erdan ra yeno tepışteni yan zi mali ser rışteni. Şahne hergı roj malê wertaxan beli keno ki, kışta wertaxan ra niro tırıteni. Şahne kıştê ra zi wekilê wêrdê mali yo. Jew jew dewandê gırdan dı, yan zi dewandê bol wertaxan dı zi kışta wêrandê mali ra jew şahne yeno nişandayeni ki, o şahne malê ê dewijan zey birayana pêra bara kero ki, heqê kesi kesi ser dı nêşiro.

TITUNCI (Titunvan): Merdim o ki titun kareno, wişk keno, werdî keno u qandê şimiteni keno hadre yan zi roşeno ey rê vanê tituncî. Şima zanê karitenu u rotana titunî bı izinaya. Labirê Welatê ma dı nê kari bı qaçaxa kenê.

KILITCI (Kilitvan): Merdim o ki kiliti virazeno, tamir keno yan zi roşeno

ey rê vanê kilitci. Cayo ki kiliti tey virazênê yan zi roşênê ê cay rê zi vanê kilitxane, yan zi dukanê kilit roteni.

KOLICI (Kolivan): Merdim o ki koli roşeno, koli keno werdi u koli birneno ey rê vanê kolicci.

DARVAN; **MAXCI** (Maxvan): Merdim o ki max, tiri, estuni u darê ban viraştene roşeno, yan zi resneno ey rê vanê maxci yan zi darvan. Dar u berê banan ya mêşan di yan zi dahlan di yeno resnayeni. Maxci darê ki newe birênê inan herineno, ano giranê ci cikeno inan duz keno, purê (qaşê) ci roteno (Purkeno) u qandê rotişi hadre keno. Cayo ki o dar u ber tey yeno roteni ê cay rê zi vanê meydanê dar roteni yan zi darxane.

TEXTCI (Textvan): Merdim o ki texti birneno, gorey peymitenda viraştenda cay inan hadre keno u roşeno ey rê vanê textci. Textci o ki daran ra texti vejeno u roşeno ey rê vanê. Labirê tay ji textê hadrey anê u roşenê. O cayo ki tey texti yenê roteni ê cay rê ji vanê textxane.

REWTCI (Rewtvan): Merdim o ki rewta nê banan vejeno, birneno u ano roşeno ey rê vanê rewtcii. Şima zanê welatê ma di qandê serdê banandê herinan rewta nê kar anê. qandê coy lazimey a şari zahf bi rewta nê esta. Cayo ki rewti tey yenê roteni ê cay rê zi vanê meydanê rewta roteni yan zi rewtxane.

SERPUNECI (Serpunevan): Merdim o ki serpuney vejeno, birneno yan zi ano u roşeno ey rê

vanê serpuneci. Şima zanê serpuney qandê rezan kar anê. Serpunan şanenê mewandê rezi ver ki, mewşêri erd nêkewê u engura ci ci sero erdo nêhelisiyo. Yanê serpunan şanenê dar u berdê meywe dayeni ki, inan pay ra tepêşo u meywe ci payra hawa bigiro, weş bibo u wişk nêbo. Cayo ki serpuney tey yenê roteni ê cay rê zi vanê meydanê serpuney roteni.

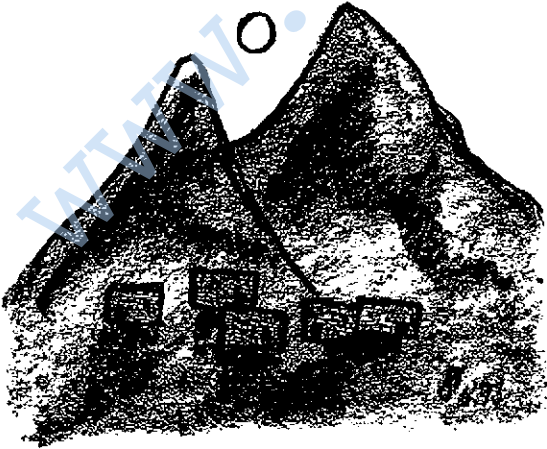
QAMIŞCI (Qamişvan): Merdim o ki layan kişti ra, dahlan miyan ra qamiş birneno u ano roşeno ey rê vanê qamişci. Cayo ki qamiş tey roncyêno u roşeno ê cay rê zi vanê meydanê qamiş roteni yan zi qamişxane.

QAMQECI: Merdim o ki qandê adir wekerdeni u veşnayeni qamqanê dar u berdê wişki ano u roşeno ey rê vanê qamqeci. Qamqeci daranê wişkan keno werdi, keno zeli u roşeno. Şima zanê dar u ber u koli veşatene bolê keyan tebera inan nanê pêser. Demo ki varan vareno ê benê hi u rewrewi nêkewnê aci. Qandê acivistene qamqey wişki yan zi zelê darandê wişkan ci rê lazim ê. Cayo ki qamqey tey yenê roteni ê cay rê zi vanê dukanê qamqeci roteni yan zi qamqexane.

MEWLEXANECI: Merdim o ki dukanê ci mewlexane di esto, yan zi mewlexane di meywe, zerezawat u kihoyiya ki dewan ra yena ey beno mewlexane di toptan (bicem) roşeno u hemver a rotenda xo sera çiyê xo rê gêno ey rê vanê mewlexaneci. Cayo ki çiyê kiho, meywe, zerezawat, qezenc, êmişo wişk, hingimên, rib, rüwen, kesme, pastêx, sincixi, tar u tur u çiyê werdeno ki dewij u citêri anê tey roşenê ê cay rê zi vanê mewlexane.

DUKANDAR: Merdım o kı dukanê cı esto u tey çi roşeno ey rê vanê dukandar. Tabi babet-babet dukan u dukandari estê. Tay dukandari çiyê werdenı, tay ê xoradayeni, tay meywe u zerzewat, tay derman (herbabet, yanê ê firaq şitenı, ê xo şitenı, ê xo sawitenı u herwına), tay ê xo paykerdenı (Mesela sewl, cizme, puçık u herwına), u taydê cı zi çiyö bino cur be cur anê u tey roşenê. Kes şeno wajo karkerdê welatê ma sera pancês vistê cı dukandarê u idareyê keydê xo bı a dukandarey a kenê. Zahf cay estê qandê dukanan viraziyayê. mesela, mewlexane, ispayı, çarşiyê sanayi, arısa, cay altun rotenı, cay qūmaş rotenı u herwına. Nê cayandê wınasınan dı zahf dukani pê kışta viraziyayê u tey çi yeno rotenı.

Raver sono (rameno)

KOŞEY KAYAN

Koyo Berz

TUL: Na kay zi mabêndê çend enbazan dı kay bena. Ê kı qandê na kay kom biyê, xo miyan dı benê dı kıştı (dı beşi, diheti, dı tay) u na kay kaykenê. Na kay rê zi jew çıwe, jew qirmê do hendê bıcewê dergo wirna serê cı rotore u tujkerde, dı hebi zi siyê hendê pê girdi lazıme.

Nê wirna siyan zey küçandê adılğaniya hendê çend gıştan pê ra duri, mabêna pê vero ronane. (Qalneya ê qirmi hebê qalneyda gışta destiya pılı qalneriya) Ê qirmi (Tuli) anê nanê ê wirna siyan ser u ê çıwey xo ronane kıştı.

Verê destpeykerdenda kay pışkı çekenê ka kamci kıştı do zere dı, kamci kıştı do şıro tebera bıpawo. Pışka xo çekerdı tepey a, o kı kışta zeri rê kewno o yeno kışta zeri, o kı kışta teberi rê kewno o şıno kışta teberi dı paweno.

Ê kı kışta zeri rê kewtê, inan ra jew şıno ê çıwi gêno, nano ê tuli bına, ê tuli werzaneno hewa u ê çıwedê destê xo ya hewara dano ê tuli ro u ey erzeno duri. (Vera enbazandê teberi). Ê kı kışta teberi dı pawenê, eger inan ra jew ê tuli hewara tepêşo, ê enbazê kışta zeri heme finê ra veşenê. Eger dest, çar yan zi rewte kı cı destıdı rê bı inana ê tuli ro do, o kı erzeno o veşeno. Ê kı teberi dı pawenê, eger nêşê ê tuli ro dê yan zi hewara tepêşê, ca yo kı o tul kewto o cara ey erzenê ê dısiyê kı ronaybi u sera tul eştıbı ê siyan hetı (Yanê cadê qıntı). Wexto kı o tul nezdi ê siyan bıkwewo u hendê dergeyda ê çıwi mabêndê tul u ê siyan dı çınê bo, fina o kı kışta zeri ra o tul eşto o veşeno. Wexto kı dergeyda çıwi vêşeri bo, o dê kışta zeri bı payandê

xo ya mabênê ê tul u ê siyan peymeno, ka çend pay yenê.

Peymut tepeya no fin erdo çiwedê destê xo ya dano seredê ê tuli ro, ey werzaneno hewa u hewara bî ê çiwedê xo ya dano wertedê cî ro u ey erzeno duri. Wextê werzanayenî dî eger şayo wertedê ê tuli ro do u o tul cayo kî kewto o ca ra duri visto, no fin mabênê ê cay u cayo kî o tul kewto ê cay bî payandê xo ya peymeno u ê payandê binana arêkeno pêser, cem keno.

O kî ê tuli nano ê siyan ser, ey bî çiwedê destê xo ya hewadano hewa u hewara dano piro, eger wextê hewa hewadayenî dî hirê finî pê sero nêşo hewara ê tuli ro do, yan zi hendê çend gaman ey ê siyandê qîntî ra duri finî, o veşeno. Hetan kî jew nêveşo, enbazandê ey ra jewna nîno kay nêkeno. Vanê jew biveşo kî, enbazê cî yo bin biro kay kero (Nobetî biro cî kî kaykero). Jew veşeno o bin yeno, hetan kî heme biveşê. Bî no hesaba heme veşay tepey a, no fin ê kışta teberî yenê kışta zeri, ê kışta zeri şînê kışta teberî.

Çinadê na kay zi esto. Wexto kî hewna dest bî kaykerdenda na kay nêkerdo, xo miyan dî bazar kenê. Ê kışta zeriye kî enbazê cî veşayê, eger estîbê se payê kî hemveredê xo ra girotê ê payan ra, her enbazo kî veşayo qandê ey hîris-çewres pay danê ey fina kenê weş. Zekî o nêveşabo. Tabî no zi bî bazar u qewlkerdena beno.

Bî no hesaba kay qediyê tepey a, payanê xo hesabnenê, payê kê, kamcî kıştî vêşîbê, a kıştî qalanê xo fêna a kışta binî ser.

Tabî çîna esto, wexto kî dest bî kay nêkerdo qewl ronane ka do çiçi ser kaykerê. Qewldê xo dî çiçi ronayo, kışta kî kay kerda vîni

vanê a kıştî ey inan rê bigiro. Bahdê kay kes çiyê rê itiraz nêkeno, çiçi vato o yo...

PİST: Na kay bî pîstana siloyan sero yan zi erdê kî hera cî welînî, felhanînî u nerma, tey pîst bî rehateya şîno war, ê cayan dî kaya pîstî kay bena. Na kay en bol kî payîzî u wexto kî varan (Yaxer) vareno u erd beno nerm o wext kay bena. Şîma zanê payîzî varan bol vareno u tim erd hî u nermo.

Qandê kaykerdenda na kay xort u resayey mêşe, dar u bardê xo miyan ra darê raştîyê kî zey çîwanayê cîkenê, birnenê u anê serê cî rote-renê, kenê tuj u qandê sertbiyayenî u nêşîkyayenî ê seri benê kenê wel-da germî miyan. Ê kî kenê na kay kay kerê hergî jew cemeyê, vîrarê pîstî gênê u şînê siloyan ser yan zi cayo kî do tey pîst kaykerê ê cayan. (Tabî nê veri pê haydar kenê, do filan rojî, filan seatî dî, filan ca dî kaya pîst kerdenî kay kerê).

Heme amey u resay pê tepey a dest bî kayda xo kenê. Na kay bî no şekla kay bena: Jew pîstê xo seredê tuj u nuy ser dano erd ro u ey erdo keno war. (Tabî payra pîstê xo serê ser dano erd ro. O kî nêzano pîstê cî erdo nêşîno war u kewno erd). O bin zi wîni eyar keno kî pîstê xo wertedê pîstê ey ro do, pîstê ey bîfîno, erd ra bîqlayno u ê xo erdo war kero u ê ey buro. Wexto kî jew pîstê xo erd ro do u pîstê cî erdo nêşîro war, o bin payra pîstê xo dano wertedê kışta ê pîstê erd kewtî ro u ey herunî ra luneno. (Vanê en kemi hendê nîmkıştî herunî ra bîlûwo u cay xo bîvîrno). Wexto kî ê pîstê erdî herunî ra bîluno, yan zi wexto kî pay ra yo u pîstê xo pay ra dayo piro, o pîst pay ra visto u pîstê cî erdî şîyo war, ey weno. Tabî qandê werdenî, wazenê

wa pay ra bo, wazenê wa erdo bo, vanê o ki pay ra pistê xo dano piro pistê ey erdo şiro war u pay ra bımano. Jewbi nêşeno buro. Wexto ki pay ra bıfıno yan zi herunı ra bıuno u pistê cı nêdenişiyo (erdo nêşiro war u pay ra nêmano), no fin jewna dest bı kay keno. O ki weno o tım kaya xo rameno, hetan ki pistê ey nêdenişiyo yan zi nêşo ê bini buro. Nêşo buro yan zi pistê cı nêdenişiyo, jewna dest bı kay keno.

O ki pıstan weno, ya wıja dı ê pıstan fina pey dı bı perana roşeno ê kı cı ra berdê inan, yan zi hemını vırarı keno u ano keydê xo. Ê kı kaya pıstan kay kenê, wexto ki pistê cı qedênê ya pê ra deyn kenê yan zi herinenê. Kaya pısti zi zey kayda xûmariya kayêda nêweşa. Kes finê bımsıo cı u kêfçiyê cı bo rew rewı nêşeno vırado. Tabi na kay rê zi zanayenı u hûner lazım o.

KAPOK: Na kay bı kapokana kay bena. Sıfte vanê ma kapoki bıdê sınasnayenı, ka kapok çiçyo? Kapok esteyê serdê saqedê biz yan zi miyanê en vernı ra vıjêno. Esteyo kı saqeyê biz yan zi miyan çewt keno, pa hereket kenê u bı rehateya qatê pêser kenê u pa mêlı benê, o esteyo.

Kapok zey zara çebeno u zey zara şeş koşey cı estê. Labırê nê şeş koşey çıhar namana name benê.

Wexto kı veri ser yan zi peyser biro jew qala. Wexto kı kıştan ser biro panc qaliyê. Wexto kı seri ser, dik biro des qaliyê.

Wexto kı kıştan ser yeno, vanê "Deveko". Wexto kı peyser, yanê miyani ser yeno vanê "Hereko". Wexto kı veriser, pizi ser yeno vanê "Heşeko". Wexto kı seri ser,

dik yeno vanê "Sıltano, yan zi Pa-dişaho"

Veri dı welatê ma dı na kay zahf kay biyê. Labırê ewro na kay weriştı u heruna na kay kaya zaran giroto. Wexto kı Zari vıjiyay na kay kewtı tarixi miyan u bı tarix. Veri wexto kı Biz yan zi Miyê cıbiyayê, hıma geçkan u xortan vazdayê cı ser kı, o kı cıkerdo ey ra sozê Kapokandê cı bigirê. Xo ra her Bızı yan zi Miyê dı dı Kapoki estê. (Wirna saqandê verniyênan dı). Lingandê peyniyênan dı kapoki çiniyê. Bê wext ravêrdenı, ju ju fıno xort u resayan bı na kayda kapokana xûmar zi kay kerdê. Tabi na kay rê zi zanayenı u hûner lazım bı. Vanê to weş beştê u biyardê.

ESKİJEKİ (Eskızekı): Na kay bı çı nımitenı, yan zi xo nımitena kay bena. Na kay kaya geçkandê (Domanandê) werdiyênana. Gırdı, Pili na kay geçkandê werdêkana danê kaykerdenı. Jew do gırd u zanaye geçanê dewı yan zi mahlayê arêkeno pê ser. (Yanê cayê dı qandê kaykerdenı ano pêser, komê pê ser keno).

Eger do çiyê bınnınê, verê nımitenı geçkan hemını rê vanê çımanê xo bigirê. Geçkan çımê xo girotı tepey a, çiyö kı verê nımitenı mısınabı geçkan u vat bı ma do ney bınnınê, ê çı nınnenê. Nımit tepey a o kı o çı nımito o yeno vano:

Eskijeka mın a sureki,
Naneka mın a tenureki,
Geçekê mahla çêr u cori,
Nami bıgi sera şınê şori.

Wêrê nami bıvını u bêri,
Biya ma rê xebera xeyri.
Bıgi xelata xo ya heriri,
Tım na roji biya xo viri.
Bahdê nê vatenan geçeki çımanê xo akenê u hergı jew kıştê ra şino geyreno o çiyö kı Mısınayoxê inan nımit

bı, ê çî. Eger çî nımîto geyrenê çî, eger qeçekê xo nımîto, geyrenê ê qeçeki. O kî ê çî yan zi ê qeçeki bivino ey rê xelatı danê.

Not: Xeylê babetê kaykerdenda na Eskijekda surıkı estê, labirê şıma mı ef bıkerê hemeyê cı ninê mı viri. Na dêra eskijekda surekî diha derga, labirê a zi temamê cı nino mı viri. Xeyrdê xo enbazê kî raştê cı u temamê cı zanê, eger binuşnê u mı rê bırışê ez do pa zahf kêfweş ba.

Folklor, Kültür, Edet u Torey ma mı rê parçeyêdê gandê mın ê, wexto kî jew cayê dı nuşneno u ez wana, ez pa zahf kêfweş bena. Ellay (Homa) ra zahf kêfweşeyê u neşeyê danê mı...

GOGI: Na kay zey isokî kay bena. Enbol kî xort u resayey na kay kay kenê. Qandê na kay çıweyê sertompızını, çalê u siyada salına verdê roy lazıma. Ê kî kenê na kay kaykerê meydanê dı kom benê. Wertedê ê meydanı dı hendê bıcewê xori, hendê bıcewê yan zi lengeriyê hera çalê aşanenê. Ê kî qandê kaykerdenı kom biyê benê dı tay (dı hetî, dı beşî, dı kıştî). tay yenê kıştı zeri, tay şınê kıştı teberi. Verê kaykerdenı tabî xo miyan dı wext belî kenê, ka do çend deqey yan zi çend seati kay bıkerê. Wırna hetî ê çıwanê xo yê sertompızınan kenê xo dest u cayê xo yê kaykerdenı gênê. Ê kıştı teberi bı serdê ê çıwandê xo yê sertompızınana a sala pıhanını erd ra kaş kenê, xij kenê kî, berê dekerê a çalı miyan. Ê kıştı zeri zi bı ê çıwandê xo ya tım a sala pıhanını fênê duri kî, a si çalı nêkewo u qalı nêbo. Wexto kî a siyapıhanını dekewo a çalı, qalêda cı bena inan o.

Wexto kî xo rê belî kerd bı, o wext bı temam tepey a no fin ê kıştı zeri şınê kıştı teberi, ê kıştı teberi yenê kıştı zeri. Yanê taxımê kıştı zeri şıno teberi, ê kıştı teberi yeno zere. Hendê ê wextê bini no fin o taxımo bin kıştı teberi dı kay keno. Bı no hesaba na kay ramena.

Ewro na kay Awrupiyan moderize kerda u cı ra kaya isokî veta. Awrupi na kay ewro cemedî sero kaykenê. Herunda a çalı dı diqeleq vıraştê, herunda a salı dı bı maden ra salı vıraştı, herunda ê çıwandê sertompızınan dı zi çıweyê serçewtiyê fabriqi vıraştê. Awrupi herunda a çalı dı, a salı ramenê qelî miyan. Kê dekerdı qelî miyan o qala xo keno ê hemverdê xo.

Hewna na kay (Yanê Isokî) Awrupa dı çınê bı, verê ney dısey-hirêsey serî veror şarê ma na kay kaykerdê. Kaykerdena na kay rê welatê ma dı wext yan zi demserî (Mewsım) lazım nêbî. Zımıstani cemedî sero, vewrı miyan dı, Amnani yan zi demserandê binan dı zi, meydanandê vengın dı, cadê çıwınan dı kay kerdê.

Na kay zi mısınena ma kî, wextê xo dı ma çend Awrupiyan ra ravey u verdı bımı. Labirê ewro ê vijıyayê zirwe, hewna ma yê herunda xo dı amorenê u destandê dışmenan bin dı nalenê.

GÜLE: Na kay qeçkan ra tepêşî he-ta ê gırdan, heme xo miyan dı na kay kaykenê. Güle veri siyan ra vıraştê. (Tabî güleyê kî siyandê çaqmaqi ra vıraştê, rew rewî nêşıkyayê. Labirê güleyo kî ameyê a cı ê güley şıkıtê. Kay dı güleyo kî bışıkiyayê kêsedê wêrdê cı ra şiyê). Tabî bê siyan zi tay merdıman qerşun ra zi güley vıraştê. Veri qerşun heleynayê u viradayê qabêdê zey güliya topını miyan u

cemıdnayê. O qerşun dı ê qabi miyan dı cemıdıyayê u biyê güle. Tabi bahdo Fabriqey viraziyay u ewro nê güley nê fabriqan dı, bi çimento ra, sıyan ra, asın ra, cam ra u zewbi çi u madenan ra virazênê.

Qandê gülekerdenı şêlig arêbiyayê pêser u şiyê teberdê dewı yan zi mahla dı, meydanê do duzo bêsiyin dı xo rê cay gülekerdenı viraştê u tey kay kerdê. (Cay gülekerdenı estibi kî, herwext şêlig tim şiyê u ê cayan dı güle kaykerdê).

Güle him peran ser u him zi zewbi çi ser kaybiyê. Tabi en bolki pere u gülan sero güle kay biyê.

Ê kî kenê güle kaykerê, hergı jew beno rêzêna, metroyonim yan zi dimetroy mabêna tekanê xo ronane. (Eger peran ser kaykenê, perey xo ronano, eger jewbi çıyan ser kaykenê se, herunda cı dı pulê, pereyê, qirmê, camê yan zi çıyo zey inano kî weş aseno ronayê. Jew-jew wext Goz, Vamı yan zi porteqalan ser kaykerdê. Herunda tekan dı ê ronayê.

Tekê xo ronay tepeya hirêmetroy tekan ra duri, xo rê cay tekan eştenı virazênê. (Tabi cayo kî virazênê seredê tekan dı beno u heme teken zey rêzıla keno hızayê miyan. Ê kî kenê kay kerê peşkı çekenê, ka kam do veri kay kero u kam do ey dimı. Bı no hesaba cay xo peşkı dı kerd beli tepey a dest bı kayda xo kenê. Wexto kî nê dest bı kay kenê, o kî bahdo biro kay kero o şıno en peynı)

Ê kî kay kenê pê dimı kewnê rêz. O sıfteyên vano "Teki u güley heme tîmiyan u güley xo erzeno tekan. Çend tekan ro güno ê tekan erd ra hewadano keno xo dest. Ey dimı o bin zey ey vano u güley xo

erzeno. Ê ey zi tekan ro güno tekan, eger güledê ê bini ro zi güno, ê tekê kî ey werdi bı ê tekan zi ey ra gêno u o veşeno. Bı no hesaba pê dimı, pê dimı gülanê xo erzenê tek u gülan. O kî çend teki werdê o bin güledê ey ro do ê tekan ey ra weno. Hemını güley xo eşt tepey a, en bahdoyên wexto kî güley xo erzeno, güley cı tekê ro yan zi güleyê ro güno, o fina erzeno ê tekandê binan yan zi güleyan. (Tabi kamcını cı ra nezdı bo u bizano do pıro do erzeno ay yan zi ey). Kay miyan dı jew çend çıyan ro do hendi zi pê dimı kay keno. Wexto kî derba xo erzeno u derba cı veng şına, no fin o kî ey dimı yeno o derba xo erzeno. Hetan kî tekêda cı ro nêgüneyayê bımano, nê kay kenê u bı gülana pê fetılne. Wext beno jew xeylê tekan weno, no fin kay ra kewno duri kî, kes nêşo güledê cı ro do u tekan cı ra buro. O kî tay teki werdê wext beno o şeno a teka kî menda ay ro do, labirê nêdano pro kî, ê bini biyaro fırsend u ey ro do kî, ê tekan ey ra bıgiro. Wexto kî güneno heme tekan ro u teki heme qediyênê, no fin fina hergı jew tekanê xo ronano u kewnê rêzdê xo, qandê kayda bıno. Tekê xo ronay tepey a dest bı kayda dıdını kenê. Bı no hesab a şewra ra hetan şan, banan peydı, rayan sero, meydanandê duz u vengın dı güle kay kenê u wextê xo ravêrnenê. Wext beno o kî bol perey weno, bahdê kaykerdenı dı peranê enbazandê xo pey dı dano. Labirê tay zi pereyo kî werdo pey dı nêdanê. (Tabi heqê kesı zi çınıyo vazo pey dı bıdı. Bı xo bıdo dano, nêdo nêdano).

Tabi vanê ma nay zi beli kerê, güle him bı gıştana, erd ra eştena kay beno u him zi pay ra bı destana eştena kay beno. Wexto kî pay ra destana kay bo, vanê mabênê tekan dı-rê

metroy bo u cay eştenı zi en kemi çıhar metro bo.

Güle bê teki ronayena zi kay beno. Mesela dı enbazi xo miyan dı güle pê eştena, pê bı gülana fetılınayena zi güle kay kenê. Tay zi bı Gozana, Gozi pê eştena, bı Porteqalana. Porteqalı pê eştena zi güle kaykenê. Kam ê kê ro do o ê ey cı ra gêno.

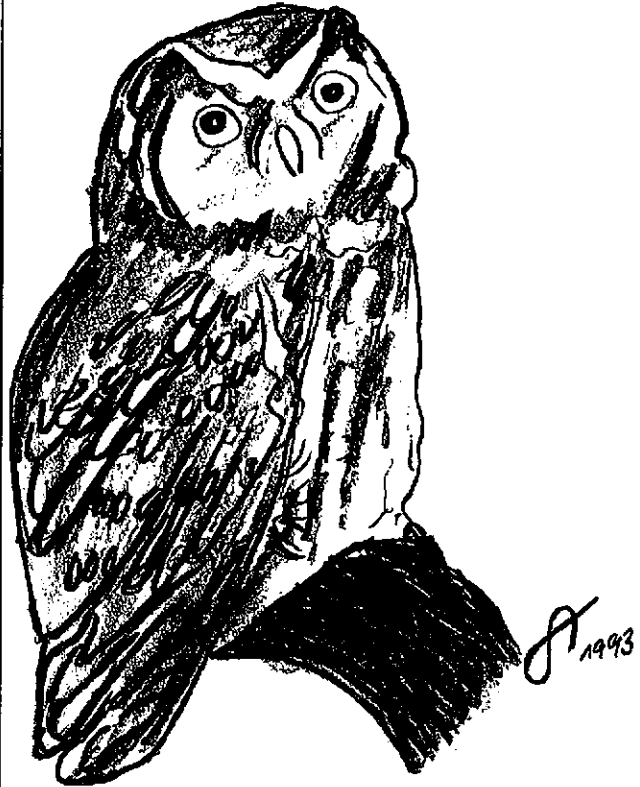
ZEWCI-FERİ (Tek-çift): Na kay bı Nihana, Fıstıxana, Fasulyana, Teyana, Sêzana, Dendıkandê Vamana, kankılandê Gozana u herwına kay bena. Ê kı kay kenê inan ra jew nê çıyan ra tay keno xo nuncıkı, xo destı miyan u nuncıka xo sero ano pê, (Inan xo nuncıkı miyan dı nımneno kı o nêzano çendê) u o enbazo kı cı dı kay keno ey rê vano "Zewci-Ferı". O bin vano nê wirnan ra jewi vano, yanê vano zewcı yan zi ferı. O kı o çı nuncıkıda destê xo dı nımito, o destê xo akeno u nê zewcı-zewcı amorenê. Eger vato zewcı u zewcı ameyo, o inan hemını gêno, eger vato zewcı u ferı ameya o hendê inan dano ey.

(Tabı vanê tiya dı ma bîdê izahkerdenı, qandê çıçı bı nê çıyana kaykenê? Ê kı na kay kay kenê veri xo miyan dı pılanı ronanê kı, bazar kenê kı, mesela hergı amori, hakê yan zi çend qürışı pere u herwına. Labirê qeçekê werdi o çıyo kı xo destı nımito ey ser kay kenê. Merdımê girdi qandê xümarkerdenı kay kenê. Tay zi qandê kı wextê xo pa ravêrnê kay kenê)

Na kay veri Zıندانxanan (Tepıştxanan, Hepışxanan) dı kay biyê. Wexto kı Xümar kaykerdoxan Kapok, Zar u qaxidê kay nêdiyayê, hıma no çı ardê u pa

kaykerdê. Şıma zanê xümarxanan dı ne zari, ne kapok u ne zi qaxidê kay estê. Ey ra bı nê çıyana zewcı-ferı kay kenê. Qandê kı girwenayoxê hepışxanı, Gardıyan u Memurê cı, peynêvezenê (pedenêvezenê) kı ê yê bı nê çıyana xümar kay kenê. Pede vejê, do ceza bîdê inan. Cayo kı xümar men bı bı nê çıyana xümar kaykerdê. Zewbi zi dewan dı, wexto veng dı, zımıstanan dı qeç u xorti cayê dı kom biyê taynan xo rê zewbi kay kay kerdê, taynan zi xo rê zewcı-ferı kaykerdê u bı no hesaba rojê xo kerdê pırr u wextê xo ravêrnayê.

Raver sono ê weşey dı.

K O Ş E Y K U L T U R I

Koyo Berz

KERGE U VEYVEY KERGE KERDENİ:

Ma hetı bahdê biyayenda Engurda şîrê şarê dewandê ma heme piya vijêno kerge kerdeni. Dewiji şînê Rezan miyan dı cayê do duz u berz dı, yan zi deyeyê sero cay kergi virazenê. Dewiji herzaley virazenê, cay xo yê rakewteni u sersi dı ronışteni virazenê. Lênanê xo yê kergi, firaq-mıraqanê xo yê tey şami viraştêni, werdeni, enguri çinayeni, cadê kergi ardeni u herwina cı rê çiçi lazim o benê cadê kergi. Bı tonana koli anê qandê girênayenda kerge u Ribî. Camêrd u xortê dewi heme wer-tiyê xo yê tey rakewteni gênê u şînê kergan ser. Şewra rewê honik dı cini, xort, keyney u qeçi şînê rezan miyan dı enguri çinenê. Camêrdi zi inan kenê sandıqan u anê cadê kergi. Rezê kı duriyê sandıqan barkenê bergir, Qatır, Heran u wini anê. Rezê kı nezdiyê cadê kergiyê camêrdi sandıqan erzenê xo doşî, yan zi miyane u anê. Şewra ra heta nezdi dihiri enguri çineyêna u kirêşêna kergi ser. Tay ciniyê bı emri zi dewi dı manenê qandê şami viraştêni. Dihirê heme piya nanê xo yê dihiri wenê. Eger roj bol germ bo tay şînê daran bin dı sersida daran dı rakewnê. Taydê cı zi xo viradanê roy ver yan zi cayo kı awl, doli tey estê ê cayan, kewnê awı u xo kenê honikî. Eger dinya bol germ nêbo, bahdê werdenda nandê dihiri dina seati tepey a fina şînê rezan miyan dı enguri çinenê u anê. Engura kı çinaya u arda kergi ser, ay cayê dı

sersiya dar u herzalan bin dı mühafaza kenê. Qandê kı tiji vera wişki nêbo u awa cı niyanciyo. Şima zanê tijiya welatê ma, dı seatan miyan dı haki pêşnena.

Şandê cı dı heme kergi sero resenê pê, kom benê. Tay enguri pay kenê, tay isot, bancani u çi erzenê adır, tay lênanê ribi nanê adiri ser u rib girênênê, tay pastêx, kesmey, sincixi u herwina virazenê. Çend seati şanê ser girweyay tepey a yenê roşenê. Ê kı dewda cı dı aşiqi estê, aşiqê cı yenê cı rê saz, lull yan zi nıqara u zırna cinenê, nê zi vero govendi girêdanê u kay kenê. Ê kı vengê cı weşo u dêri zanê dêri kenê. Bı no hesab a heta nezdi zerq eşteni kêf u kay kenê. Tay dewê kı rezê cı boliyê, kergey inan di-rê heftey rameno. (Mesela veri kerge kerdena dewda ma nezdi mengê ramitê). Bı no hesab a hergi şewi kêf u şahî kerdê. Qandê coy ma wextê vijayenda kerge kerdeni rê vanê roşanê kerge kerdeni.

VEYVEY PALIKERDENİ U CİWÊNAN:

Wextê palikerdeni nezdi mend tepey a, dewjê şardê ma Dımılıyan xo miyan dı, merdımmandê zanayan u bı emiran ra heyetê ronanê. Ê kı na heyetı miyan dı ca giroto, ê şînê erd bı erd erdanê karitanê dewda xo geyrenê, hele teney kamci erdi veri yeno çinayeni, yan zi do çiwext biro çinayeni. Bigeyrayeni u keşkerdena erdanê dewda xo hemını tespît kenê. Bahdê tespîtkerdeni ê erdan pê dımı rêz u sire kenê, ka teney kamcin erdi do verê kamci erdi, çiwext, yan zi

kamci roji biçineyo. Heme pê dimi sirekerdi tepey a wextê çinayeni sirey kamcin erdiyo, yan zi çinayena kamci erdi ameya, ê erdi ra destpeykenê. (Wext beno, jew jew erd qıraç beno, teney ey hebê diha rew beno. Wextê biyayeni di nê şenê qerarê xo bivrînê. Çimki ferz niyo ilam do teney filan erdi filani dimi biçinê. O heyet tim winêno biyayeni, teney kamci erdi veri bibo, şinê ey çinenê. Çimki wexto kî vêşî bibê u nêçineyo, toximê xo, dendikanê xo hemini rijnenê erd).

Çinayena kamcin erdi amê, çinayox u camêrdê a dewi heme Qaluç, Tirpan (qırım) u zewbi çiyê xo yê tene çinayeni, pa arêkerdeni, komkerdeni, şelexerdeni u pa kirêştênî hemini gênê u şinê ê erdi ser. (Yanê a dewi di o kî destê ci kar tepşeno, yanê seqet niyo ê heme piya kewnê ray u şinê erdi miyan. Bê qeç u quldê werdiya u tay ciniyana kes dewi di nêmaneno. Ê kî manenê tay mayê qeçandê şitdayeni, tut u pitanê, tay zi qandê viraştênîda şami dewi di manenê. Zewbi ê kî destê ci ra kar yeno u şeno cemeyê zi erd ra he-wado inan di şino).

Tabi nê şewra rewê wextê qüşlixî, wextê nemazdê şêfaqi, wextê sodiri di werzenê u şinê. Qandê kî şewra rewê dinya homiko, zahf kar beno. A didini şewra rewê merdîmi dinc u xo sero benê.

Resenê erdi miyan nêresenê destpeykenê. Çinayoxi rêz benê u heme kiştê ra pê hetî kewnê erdi miyan u çinenê. Tay xort, qeç u keyney inan dimi arêkenê pêser u cemey virazenê. Tay ê ceman arêkenê pêser u benê cayê di kenê

gîdişî, tay zi kenê şeley u kirêşenê cadê çarnayeni, ciwênkerdeni. (Yanê ciwêni ser) Cini u keyneyê kî dewi di mendê ê zi ninan rê nan u şami virazenê u anê erdi ser. Karê welatê ma yê amnani en bol kî şewra u şani ser beno. Qandê kî şewra u şani ser tiji vêşî çiniya yan zi vêşî dinyay nêveşnena, nêpiraynena, ey ra zahf germi niya. Co ra kar u bar di nê wextan di beno. Germdê dihiri di zi aras u solix danê u şinê sersida dar u beri di, eger estê se awan vero, dolan kiştê cado honik di roşenê u solixê xo gênê. Nanê xo yê dihiri zi dar u beri bindi, ini u awan sero wenê. Dewê kî doli, awi yan zi ro tey esto, merdimê ê cayan ê germdê dihiri di şinê kewnê ê awan u xo kenê honik.

Paliwani, Palıcı, paliyoxi wexto kî piya pali kenê, dêr u kêfanê xo zi ci ra kemi nêkenê. Wexto kî ediziyênê zi heme sersida dar u beri bindi xo resnenê pê u solix gênê. O wextê solix giroteni di, tay dest erzenê xo goşan u dêri kenê.

Bî sireyêna paliya dewi heme qedinê u teney heme ardi ciwênan ser tepey a, rojê-diroji mabên danê u ey a tepey a dest bî hadreyeyda çarnayenda ciwênan kenê. Heme dewiji piya zi şenê ciwênanê xo biçarnê, ca bî ca zi, keye bî keye zi şenê biçarnê, o mesele niyo. Tabi wexto kî heme piya biçarnê diha vêşî bikêf u şênayey bena u heme piy-akêfkenê, kaykenê u hüwenê. O kî cay ciyê ciwên çarnayeni çiniyo, o paweno hetan kî jew ê xo biqedino u ca veng bo.

Qandê çarnayenda ciwêni, teneyo kî çinayo meydanê do veng di komkerdena ê teni, jew mişore, nireyê, misasê lazîm a. Qandê têvdayeni, pêşanayeni, koşan ra ciwêni ver eşteni, rijnayeni u mişori ver

eştenda gıdışdê cıwêni u verdayeni Milêvi lazim a. Nê haceti nêbê karê cıwêni ray nêşino. Şıma zanê mişore hendê metroyê hera, hendê dimetroyan zi dergeya ciya. Bındê ê mişori dı zi kert u kortiki yenê vıraştenu u siyê çaqmaqiye ser nuy zi kewnê ê kert u kortikan miyan u tey yenê küteni. Ê siyê çaqmaqi qandê werdikerdenda saptê teniyê. Cıwên ya bı Gayana, ya bı Bergir u Estorana, yan zi bı Herana yeno çarnayeni. Nire erzênê mildê ê heywanan ser u muli sero girêdanê. Jew nişeno ê mişori, a misasda destê xo ya ê heywanan çorşmey ê cıwêndê xo çerx keno u cıwêndê xo çarneno. Teney ê cıwêni heme çarna u kerd werdi, heb u sapiya pê ra visti, abırneyay u kewti tepey a, no fin ey bı milêvana vaydanê. Dı a vaydayeni dı hebanê ê teni u simeriya pê ra abırnenê. Wexto kı va çınêbo pawenê kı va bivijiyê. Va en bolki bahdê êri vijêno u yeno. Bı vaydayena sap u hebana pê ra abırnay tepey a, ê hebanê ê teni seradı kenê, eger estı bê sı, kesleg u sapanê gırdan zi bı seradı kerdena cı ra vejenê. Tene teniya verda tepey a ey kenê çıwal u xırran miyan u kırêşenê keyandê xo. Keyandê xo dı ê teneyê xo ca bı ca kenê depo u küwariyan miyan. Simerê xo zi bı xırrana arêkenê u anê kenê merokandê xo, qandê zimıstani dewar u çarwandê xo dayeni. Efara xo ya cıwêni zi bı mercifana arêkenê pêser u teney ay benê ini vero şıwenê. Qandê kı a efara miyan dı sı, keslegi, sap u herwına çıyo kı xeribê teniyo esto.

Tabi wexto kı cıwênanê xo çarnenê, xelî ca, cewi ca, küşni ca, mercuyan ca, nihan ca, gılgili ca, korêki ca u herwına heme çı

pê ra ca çarnenê. Nebi u kinciyan zi pê ra ca bı rewte u darandê zey misasana roşanenê. Tabi paliya heme çı zi ca bı ca kenê, ca bı ca anê cıwênan ser, ca bı ca rokenê u ca bı ca inan çarnenê kı, tēmıyan nêbê.

Paliya xo kerdı, cıwêndê xo çarnay, teney xo vayday, simer u hebana (dendikana) pê ra abırnay u ca bı ca erdi keyandê xo dı kerdı cayandê cı tepey a, rojê yan zi çend roji xo rê kêf u veyvey kenê.

Welatê ma dı şarê ma Dımiliyan heme werdê xo yê zimıstani keno zere kı, zimıstani qandê diyayeni u vınayeni zahmetey nianco. Şıma heme zanê zimıstanê welatê ma zahf çetin ravêrenê. Wext beno mabêndê metro u hirêmetroyan dı vewrı varena u verê kêberan gêna. Wexto kı kes qandê zimıstani werd, qezenc, zerzewat, tene, êmiş, kodık, qax u qandê veşnayeni xo pa germ kerdenu u şami pewteni komır, koli, çar u qırşı u qandê xoradayeni çınayo germ u herwına zewbı çiyê keyi nêkero zere, texmin u tedarıkeya xo ya zimıstani nêkero, zimıstanê a sere dı pêrişan beno. O wext lazim o şıro merdım u enbıryanandê xo ra çı deyn bıkeru. Na ju zi nina hesabdê ma Dımiliyan. Çımki qabırxey ma bol qalno, rew rewı ma kesi rê mul nêronanê, hetan kı tam mecbur nêbê...

VEYVEY BILXÜLAN: Bahdê hewadayenda cıwênan u zerekerdenda teneyan, şarê ma dest bı girênayenda veyvedê Bılxülan kenê. Bılxül xeleyo en rındo bıqüwetino nanını ra vırazêno. Teney kamcin erdı nanıno bıqüweto, ey qandê Bılxüri hewadanê u bılxürê xo ey ra vırazenê. Qandê girênayenda Bılxülan verêcoy hefteyê hadreyey u hazıreya cı yena kerdenu. Qandê lénandê Bılxür girênayeni adılğanê gırdı u hebê xori

yenê viraştênî, qandê adır tey wekerdenî. Qandê wekerdenda ê adiri çar u koli yenê ardenî u rokerdenî. Qandê sero rakerdenda Bîlxürdê girênayî, meydanê do duzo hera dî cîlî yenê rakerdenî. Qandê şitenda xeledê Bîlxürî teştî yenê hadrekerdenî.

Qandê rêjkerdenda awda cî perzunê têlînê sapînî, serad u pirojîni yenê temin kerdenî.

Cîni u keyney xeleyo kî qandê girênayenî hadrebo, ê xelî inîyan sero teştên miyan dî şüwenê, awa cî rijnenê, rêjkenê, ê xeleyê şîti kenê çîwalan miyan, camêrd u xortî ê çîwalan erzenê xo miyane u doşî, kirêşenê, gênê u anê vîradanê ê lênanê baqîrênanê Bîlxür girênayenî. Tay camêrd u xortî zî adîrê bîndê ê lênan wekenê u awa pakî verdanê ê xelî ser. Ê lênanê Bîlxür girênayenî nîmera Xele kenê pîrr, nîmeyê bîni zî awî vîradanê ser. Şîma zanê wexto kî xele girênayêno a awî anceno, tey maseno u ê nîmeyê bîni keno pîrr. Eger nîme ra veng nêmano, xeleyo kî girênayêno u maseno ê lênan ser ra rijyêno erd. Qandê coy vanê birê eyar kerdenî. Tabî ney rê zî tecrûbe u verî girênayenî lazîm a kî, bîzanê çend awî weno, çend maseno u çend ca gêno, keno pîrr. Bîlxür ard verda ê lênanê baqîrênanê gîrdan miyan tepey a, adîrê bîndê ê lênan taytay wekenê. O xele dî ê lênan miyan dî bî kêfdê xo ya yeno girênayenî. Wexto kî kewno gîrey u girênayêno, kîştê ra zey qûmîla çorşmey ê lênan merdîmî pêpeya-pêpeya şînê u yenê, kîştê ra zî xortî govendî grêdanê u xo rê kay kay kenê. Kîştê bîni ra zî qeçekê werdî vera pê danê u xo rê kaykenê. Dewîjê şardê ma, heme piya

Bîlxüranê xo girênenê u kêfanê xo kenê. Lulivani lullî, Sazvanî saz, Erbanevani erbana, eger dî a dewî dî aşîqê a dewî estê se ê zî nîqara u zîrnanê xo gênê u yenê meydandê Bîlxür girênayenî. Ju ju fin mabêndî cînenê u kêrê ê şarî kenê weş. Ê zî o kî şeno u cî dest ra yeno kewno govendî u kermanê xo rijnenî. Qeçekê werdiyê mabêndê panc u diwêş seran dî, xo rê zewbî kay kaykenê, vera pê danê, pê fetilnenê u çorşmey ra remenê. Ju-ju finî zî yarmetey danê may u piyandê xo u geyrenê inan destan vera.

Xele girênayê tepey a ê lênan miyan ra bî kepçandê perzunînanê sapînenana yeno vetenî, rêjkerdenî u bî pirojîni u seradana kirêşeno ê cîlandê rakerdan ser. Wextê vetenî dî tay awa cî rêjkenê, tay kirêşenê cîlan ser u taydê cî zî ey ê cîlan sero kenê villa u rakenê. Bî no hesaba Bîlxür yeno girênayenî u cîlan sero yeno rakerdenî. Rojê o Bîlxür ê cîlan sero tîjî vera beno wişk.

Ê meştêrî ê xeleyê girênayiyê wişki kenê soqîyan miyan u tey küwenê. (Tabî ewro dingî vijayê, ê dîngan dî küwenê u bî makinana tahnenê) her soqî vero dî yan zî hirê merdîmî vîndenê u küwenê. Hergî jew kîştê ra jew soqiyê xo hewadano o bîni ê xo ronano u bî no hesaba küwenê. Cîni zî bî textêdo viraştêyo pîhana ê xeleyê miyandê ê soqî, soqî miyan dî têvdanê u nanê soqîyan feke. Wexto kî soqî miyan dî küwenê soqî miyan ra vijêno u yeno koşandê sîda soqî, ey kütê miyandê soqî kenê u nanê soqîyan feka.

Wexto kî soqî küwenê pê feki ra dêran gênê u dêrî kenê. Jew vano ê bîni zî ey dîmî ey fekra gênê u vanê.

Küwatena soqîyan qedînê tepey a, no fin ey dî makinandê Bîlxür tahnayenî dî yan zî distaran miyan dî

tahnenê. Wexto kî distari tahnenê zi hirê merdîmî distari kışta roşenê. Didiyê cî distari çerx kenê u tahnenê, ju yan zi jewdê cî zi nano feka. Yanê lep bî lep ê xeleyê girênayî gêno u a qûlda distari ra viradano fekdê distari. Heme xeleyo girênaye tahna tepey a, ey bî rovitena kenê hirê qîsîmî. O kî hebê gird tahneyayo ey qandê Bîlxûrî, o kî hebê ey werdiyêrî tahneyayo, qandê qîmî u o kî en werdiyo zi qandê kûfte degrotênî weçinenê. Bî no hesaba kenê hirê beşî. Tabî wexto kî ney cê ra abîrnenê, bî pîrojî u elegana u bî ê hecatana rovitena pê ra ca kenê. Wexto kî rovêrenê o kî şîno bî beno qîsîmê, o kî sero maneno beno qîsîmê.

Bî no hesaba hefteyê veyvey Bîlxûr girênayemî, kûwatemî, tahnayemî u hadrekerdemî rameno.

Tabî wexto kî nê karî kenê werdena herwextê nanwerdemî jew keye virazeno, keno hadre u ano şêlg weno. Tabî en bolki dî werdenda ê Bîlxûrdê girênayîya pîzey xo kenê mîrd. Wexto kî o Bîlxûr girênayemî qeç u qul u heme şêlg sîhan u tasanê xo gêno u şîno ey sero kom beno. Cîni yan zi camêrdî bî kondêzana ê Bîlxûrê girênayî inan rê keno ê sîhan yan zi fîraqandê binan miyan. Ê zi ey gênê yenê solî u zewbî çî şanenê pîra u ey zey çerezîya wenê. Bî no hesaba him karê xo yê Bîlxûr girênayemî kenê u him zi kêf u şahiyandê xo ra kemi nêmanenê. Wexto kî Bîlxûr girênayemî zekî veyve bîkerê wîni kêf kenê. Qandê coy zi namey cî veyvey Bîlxûr girênayemî neyayo pa...

Raver sono

DIHAY U QISEY

Koyo Berz

G

Gangêr ganê to nêgîro.
Gangêr to rê nêdo antenî.
Gangêr bî rehatey a ganê to bigîro.
Gemiya to to bîn dî nêdindeyo.
Gemiya to awî bîn dî nêmano.
Gencey a to to rê bîmano.
Genceyda xo dî tî derd nêvinê.
Genceyda xo ra tî xeyr bîvinê.
Genceyda xo dî tî ezab niyancê.
Genceyda xo dî tî destan ver nêkewê.
Gîrwey to raşt biro.
Gîrwey to çewt nêşîro.
Gîrwey to nêşîkiyo.
Gîrwey to bîvineyo.

H

Heme çî to destan ver u bîn dî altun bo.
Heme waştênê to birê ca.
Hendê nenguyê tî nêtewê.
Heqê to nîro werdemî.
Heqê to kesî serdî nêşîro.
Heqê kesî to ser dî nîro.
Heta merg tî nêweş nêkewê.
Heta merg tî tim xoser bê.
Heta merg tî teng nêkewê u tengey nêvinê.
Hendîk to dî rîh bîbo tî destan bîn nêkewê.
Hewnê weşî tî bîvinê.
Heruna to veng nêmano.
Heruna to pîrî bo.

I

Imanê to tim bîqûwet bo.
Imanê to bol bo.
Imanê to qedim bo.
Imansîzan ra Ella to durî fino.
Insanandê xîrab u zalîman ra Ella

to sîtar kero.

Insananê imansızan Ella nêvejo to ver.

Insanê şîtherami raştê to nîrê.

Insanê xîrabî dost u enbîryanê to nêbê.

Iqbalê to tîm berz bo.

Itîbarê to bol bo.

Itîbarê to şarî hetî nêkewo.

Itîbarê to tîm est bo.

J

Jan gandê to nêkewo.

Jan nezdi to nêbo.

Janê zeri tî nêvinê.

Jewdê to hezar bo.

Jewvatena to didî nêbo.

Juda çîmçerqşa xasekî raştê to biro.

Juda baqîl a şîthelalî raştê to biro.

Juda bînamusî raştê to biro.

Juda pakî raştê to biro.

Juda nurîn a bî îmanî cenîya to bo.

Juda xasekî enbaza to bo.

Ju qîsa to didî nêbo.

K

Key to awa bo.

Key to cennet bo.

Key to key began bo.

Key to key axleran bo.

Key to key baqîlan bo.

Key to key meymanan bo.

Key to key camêrdan bo.

Key to key şêran bo.

Key to key ewlîyayan bo.

Key to key rahmanan bo.

keydê to dî çiyê kemi nêbo.

Keydê to dî şîte şêri peyda bo.

Keydê to ra bînamus nêvijîyo.

Key to ocaxê şêx u began bo.

Key to şên bo.

Külê zeri tî nêvinê.

Kül to pîze nêkewo.

Külê pîzi tî nêvinê.

L

Lînga to siya nêküwo.

Lînga to nêderîskîyo.

Lînga to tîm qandê xeyr u rîndey ravey berzîyê.

Lîngê to derd nêvinê.

Lîngê to jan nêvinê.

Lîngê to tîm to ver şaneyê.

Lome to nêbo.

M

Ma kemi kerd Ella vêşî kero.

Ma kemi kerd Ella herunî pîr ke-ro.

Mal u mülkê to şarî rê nêmano.

Mal u mülkê to bol bo.

Mal u mülkê to bîbereket bo.

Mar to nêpero.

May to to rê bîmîro.

May to to rê bîgeyro.

May to to rê qûrban bo.

Mekanê to cennet bo.

Meramê to biro ca.

Mîrazê to bîbo.

Muyê erdişda to sîpe nêbê.

N

Namey to xîrab nêvijîyo.

Nan u awa to tîm bol bo.

Nan u şamiya to tîm bîbereket bo.

Na dîni dî mekanê to şên bo.

Na dîni dî dost u enbazê to kemi nêbo.

Na dîni dî barê to çewt nêbo.

Nanê destandê to tîm bîwerîyo.

Nenguy lîngda to siya nêgünê, nêküwê.

Nenguy to gunîya nêbê.

Nîmaz u dihay to Ellay hetî qebul bê.

Nîmaz u niyazê to biro ca.

No dînya dî tî teng nêkewê.

No dînya dî tî derdê zeri nêvinê.

No dînya dî tî ezab niyancê.

No dînya dî tî dest u lîngan ra nêbê.

No dînya dî tî kêf bîkerê.

O

Ocaxê to şên bo.
 Ocaxê to ocaxê şêxan bo.
 Ocaxê to ocaxê ocaxan bo.
 Oxirê to abıyo.
 Oxirê to yê xeyri bo.

P

Paştiya to tim qayımı bo.
 Paştiya to metini bo.
 Paştiya to 'êrd niro.
 Paştiya to tim bîqûwetı bo.
 Paştiya to bolı bo.
 Paşti dayenê to kemi nêbê.
 Pesnê to tim biro dayeni.
 Peyniya to vernida şari nêkewo.
 Peyniya to veng nêmano.
 Peyniya to teslimê şari nêbo.
 Pisê herami raştê to nîrê.
 Pisey nêvaro to ser.
 Pisey çorşmedê to ra pakı bo.
 Porê to sipe nêbo.
 Porê to nêrijiyo.

Q

Qeç u qulê to tengey nêvino.
 Qeç u qulê to derd u bela nêvino.
 Qeç u qulê to teng nêkewo.
 Qeçê to rayandê xiraban nêkewê.
 Qeçê to xirabey nêvinê.
 Qeçê to baqılı bê.
 Qeçê to şari destı nêmanê.
 Qeçê to bi may u pi gırd bê.
 Qeçê to nêweş nêkewê.
 Qeçê to şari dımı nêkewê.
 Qeçê to wêrê dezgi bê.
 Qeçê to duz dı nêmanê.
 Qeçê to vıran nêmanê.
 Qeçê to şari ra ca nêmanê.
 Qesıba to nêveşo.
 Qezencê to / şıma bol bo.
 Qezencê şıma bıberet bo.
 Qısmetê to bol u hera bo.
 Qısmetê to kemi nêbo.
 Qıran çarwandê şıma nêkewo.
 Qüwetê Hz. Eli to dı bo.
 Qüwet u qüdrê to vêşı bo.

Qüwetê to hemını ser ra bo.

R

Rahmanê to bol bo.
 Rahmani raştê to bîrê.
 Raştay ra ti niyabıriyê.
 Raştay barê to bo.
 Raştay tim karê to bo.
 Raya to tim akêrdê bo.
 Ray to ray a raştı bo.
 Ray to ver o vını nêbo.
 Rehma Ellay to pize kewo.
 Rew rewı ti teng nêkewê.
 Ri to sıya nêbo.
 Ri to tim şari ver dı sipe bo.
 Rıdê to ra mıletı xeyr bıvino.
 Rıdê to ra nur bıvaro.
 Rıyê to tim hüwateyın bo.
 Rındey a to vir a nêbo.
 Rındey a to bıgeyro qeda u belayan ver.
 Rındey to çorşmey ra kemi nêbo.
 Rındey kerdını kar u barê to bo.
 Rındey a kı ti kenê Ellay hetı vını nêbo.
 Rısqê to tim hera bo.
 Rısqê to bol bo.
 Rısqê to kemi nêbo.
 Rısqê to abıyo.
 Roje tepıstını qısmetê to bo.
 Rojey to qebul bo.
 Rojê to weş ravêrê.
 Rojê weşı ti bıvinê.
 Rojê to tim to rê roşan bê.
 Rojê to tim roşnayı bê.
 Roşanê weşı ti tim bıvinê.
 Roşnayı tim to ser ra bıvaro.
 Roşanê to bımbarek bo.
 Roşananê xo ti qeçandê xo mıyan dı ravêrnê.

Rameno

KOŞEY QEÇKAN (DOMANAN)

Koyo Berz

KEZA Mı

Xopani, xopani
Keza mın a zani
Eşta dolda xani
Cızı-cıza nê gani

Dola xani bol tariya
Bejna kezı weş bariya
Zey telda temburıya
Luliya hemdê Hacıya

Dola xani qamişo
Mari miyan dı fişı-fişo
Bırayê mı çawışo
Bê şan u bê umişo

Cı rê ardı veyvı
Xü da şahra zerdi
Şahrı sera va bi
Bıray mı pa azad bi.

ELI WELI

Eli Weli
Şı kengeri
A kışta ame
Nişt bı heri
Kenger werd bi
Teli fek dı mend bi.

Eliyo deza
Jew ser rema
Kewt miyan dê reza
Engürı wer dı
Pize ser o masa
Bêhemd qija
Eliyo deza.

Elıyo bıra
Şı nobeta çarwa
Delvergi amê bi
Bızı berdi bi
Eliyo bıra
Finê ra qija
Delvergi remê
Qijınida cı ra.

VEYŞANA TEYŞAN A

Ez veyşan a, teyşan a
Kok ê mewer aşana
Erdi suri verşana
Key dişmen i weşana
Tırba Sultanen pêşana
Ser o pist denişna
Vera ciwên vaydana
Ser o surik denişna
Key Paşayan bıpeyşna
Çeqmaqliya rı verşana.

Rojweş qeçekê (Domanê) xasek u delali! Şıma seninê, weşê, dinciyê, xoseroyê u çi haldirê. Qe şıma yê se kenê, se nêkenê u çi çiyana wextê xo ravêrnenê. Ma girweynayoxê Kormışkani verê heme çi weşey, ganweşey, kêfweşey, halweşey u dinceya şıma wazenê. Qeçekê delalê xaseki, şıma zanê şansê şıma ma vêşeri esto. Çımki ewro bı zıwandê şıma ya pêserokê şıma, Kormışkanê şıma yo vijêno. Wextê ma dı çiyê do wına çinêbı. Ma hesretbi kî nuştayêdê Dimili-Zazaki bıvinê. Ma rê bıvatê yeno nuştenu zi ma emel nêkerdê. Ey ra vanê şıma nê şansê xo, xo dest ra nêremnê. Zıwandê xo rê, kûltürdê xo rê, Kormışkandê xo

rê wahêr bivijiyê, destê xo hetê ey a derg kerê u destê ey tepêşê. Destan bîdê pê u zey birayana pê dî kaykerê u pê dî bigeyrê. Demê geçkinda ma dî çiyê do wîna bîbiyayê, ma do kêfan ver bîperayê. Ma rê kesî çiyê do wîna nêvet kî, ma zî zey şîma pa şabê. No firsendo kî kewto şîma dest vanê şîma nêremnê u heqê cî bîdê. Qandê Kormişkandê xo, qandê koşedê xo çî binuşnê kî, birayê şîma yê bîni zî bîwanê u pa şa u kêfweşî bê. Çiyô kî şîma nuşnayo, ê hûwatênî bo pa bîhûwê, ê hesretey bo bî şîma ya hesretey bancê, ê sere ra ravêrdayênî bo, ê zî ê xo bîyarê xo virî, ê xeribey bo ê zî a xeribeya şîma bîsînasnê. Koşey şîma yo ca girotena şîma paweno. Bêrê, bêrê ê koşedê xo dî cayê xo bigîrê. Qeçkêno, wa hay şîma şîma ra bîbo, wa cay şîma veng nêmano. O wext mabênê ma abêno, ma pê ra qahrênê u pê ra kewnê duri. Vanê ma nezdi ra birê pê hetî u nezdi ra pê bîsînasnê. Şîma zanê, ma hesretey a geçkîni bol anta. Ey ra ma wazenê şîma ra geçkîni bîmîsê. Qîseyêda verênandê ma esta. Vanê: "Wexto kî bîzî kena mêlî bo, veri cay xo virazena" Qandê kî şîma zî wahêrê ê koşedê xo bê, vanê şîma ê cay xo weş virazê u bîxemîlnê. Şîma zanê vêşî wextê ma çîniyo, ê didîni zahf çiyô nîno ma virî, ê hîrîni u en mûhîmê cî ma geçkîna xo nêdî kî ma ay ser bînuşnê. Wexto kî kes geçkîni nêvîno, tam nêkero u cî ra tam nêgîro, kes do çîcî cî ser bînuşno. Pêlekandê ma dî çiyê çîniyo ma vejê u rafînê şîma ver. Labîrê ma na juwerî bol rînd zanê, pêlek, tewre, çante u tunîkandê şîma dî xeylê çiyê geçkîni esto. Vanê şîma

inan vejê u koşedê xo dî binuşnê kî, ma zî bîwanê u şîma ra geçkîni bîmîsê. Koşey şîma yo şîma paweno. Heta amorda bîni bîmanê weşey u kêfweşey dî.

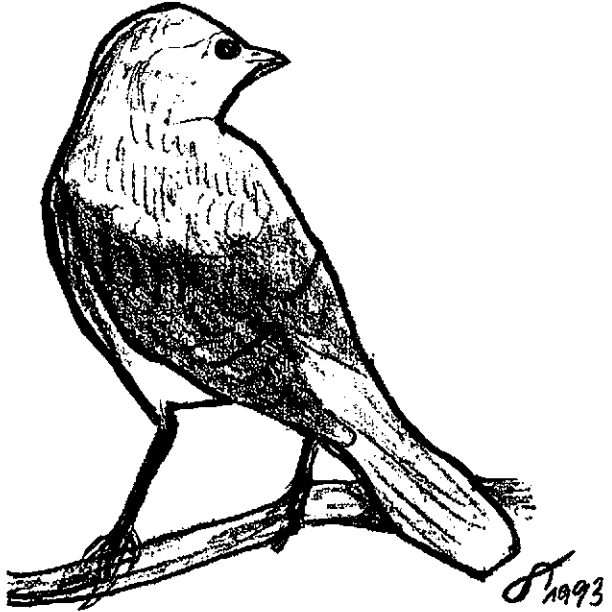
Eskîjeka surekî
Naneka tenurekî
Posta cêr u corî
Nami bigî sera şîna şori.

Kormişkanîjî

Koşe, koşey qeçeki
Paweno namey xasekî
Bêrê binuşnê fiqreki
Wa bîwanê qeçeki

Koşe koşey şîma yo
Qandê şîma abîryayo
Şîma ey pîrr nêkerê
O do veng bîmano.

Kormişkan roşanê ma yo
Koşedê xo dî ca dayo
Her vijyayena amorêda cî
Ma hemîni rê a rojî roşano...

H. Dewran

VENG DAYIS

Wayenê, birayenê,
 Zazayenê,
 Zazayenê (Kırmancenê, Dımılıyenê),
 sarê Dersimi, sarê Erzingani, sarê Vartoy,
 sarê Bingoli, sarê Diyarbekiri, sarê Xarpeti,
 sarê Paloy, sarê Dırani, sarê Şewregi,
 sarê Şevaji,
 Zazayenê, saro ke hetê Malatya de,
 hetê Maraş u Tokat de, hetê Çorum de
 zonê huyo kan Zazaki ho virra kerdo.
 xevera şima estal

Zonê şima werte ra darino we.
 Zonê pi u kalikuni şima viloşino ro.
 Zonê ma u piyê şima beno vindi.
 Xevera şima estal

Zazayenê, wayenê, birayenê!
 Xortê şima vêsenê!
 Xortê şima cênciya ho vêsnenê.
 Cêncê şima ho erzenê zerrê adiri,
 adirê serbestiya şari,
 xevera şima estal

Zazayenê,
 şima lozina şari de vêsenê,
 şima zerre adiri şari de koliyê!
 Zazayenê, şima serva
 serbestiya şari vêsenê,
 evê ho bi serbestiye manenê!

Zazayenê, koliyenê,
 Welatê şima vêşino,
 birrê şima, gemê şima,

xortê sîma, dewe sîma vêşinê,
milletê sîma vêşino,
xevera sîma esta!

Welatê sîma de adiri zofiyê,
adiro ju suku ra yeno, wazeno ke
şêro kou, adiro ju kou ra yeno,
wazeno ke kîla ho berzo suku.
zazayenê, wayenê, birayenê,
bindestenê, sîma wertê
adiru de mendê, hona adirê
feqiriye, adirê nêçariye kî
sîma sero.

Zazayenê, (Kirmancenê, Dımiliyenê),
Zazayenê, Aleviyenê, sunniyenê,
Zazayenê eve dini, bi dini,
kafirenê, seytanenê, peyxamberenê,
hawirê ho bê, wayirê ho bê,
hewno xori ra raurzê, urzê ra ho ser,
haydarê ho bê, gosedar bê,
rozdar bê, rozşên bê,
jumini de hast bê,
zerrehira bê, çımroştî bê!

Zazayenê, ça ters zerrê sîma dero?
Çimê sîma ça xonde koriyê?
Şîma ça hora ayiv kenê,
zonê hora, kûltûrê xora xo durî cênê (gênê).
Zazayenê, wayiri xo bê,
sîma ke horê wayiri nêbi,
kes sîma rê wayir nêbenol
Şîma ke horê wayiri nêbi,
sîma eve hazar aşîru,
hazar kou,
eve sehazar dewu,
eve milyon, eve cêncu-pîlu

benê vindil
Raurzê, jubê, berzê ho ver.

Berzê ho ver,
eve cengo huşk ni, eve adiro sur ni,
eve rawa roşte, eve rawa rindiye,
eve haştiye.

Zazayenê, rindekenê, semtenê,
koyê sîma berjiyê, welatê sîma cenneto,
herv koto ci, adir koto ci,
nika cenemo, zilumeto.
Zonê sîma şireno, vilê sîma çewto.
Destê sîma giredayiyê.
Xortê sîma pêtiyê, cengdariyê,
milletê sîma destbero, hama
roştiya şeri (sari) kerda tari,
horê wayir nêbeno.

Ma Zazayime,
nameyê ma zofiyê,
ma hona ju nimê,
ma serbestiye wazeme,
koledariye nêwazeme.
Ma ke horê serbestiye waste,
kesî rê koledariye nêwazeme.
Şerbestiya ma de kesî rê heşriye çinal
Ma wa u birayeni wazeme.
Ma roştiye wazeme, tari nêwazeme
Welate hora haskeme, keşi nêdame!
Zonê hora haskeme, sevekneme!
Ma dosteni wazeme,
ma rindeni u rindekeni wazeme.
Ma ne keşi tersneme,
ne ki keşi ra terseme...

KORMIŞKAN

Zerwêş Serhad

Kormiştan çîço?

Kormiştan, verê heme çî, roştanê ma Dimiliyano.

Kormiştan, war u wetenê ma, gan u rihê ma, mal u milkê ma, nan u awa ma, tam u sola ma yo.

Kormiştan, edeb u edetê ma, dem u dewranê ma, weşey u şênayiya ma, veng u şewqê ma ma yo.

Kormiştan, diz u halinê ma, him u bedenê ma, xelat u mjdiyana ma ya.

Kormiştan qinta ma ya, ma Dimiliya ano (arêdano) pêser.

Kormiştan kameya (identitet) ma ya, ma ano wiarde (meydan). Hewina ma ya, ma yê pa heweyênê. Ayamê ma yo, ma pa bemim şa u germ.

Kormiştan çimeyê ma yo, ma pa werzenim pay. Paştîya ma ya, ma veraver u ravey beno.

Kormiştan roştayiya ma ya, ma pa raya xo vinenim. Erbeyê ma yo, graneya ê ma Dimiliyano.

Kormiştan dermanê ma yo, ma pa yenim a xo. Sitarê ma yo, ma yê pa sitar bemî. Mekanê ma yo, ma yê pa vindemî.

Kormiştan raya ma yo, ma pa raya xo vinemî. Bendê ma yo, ma yê pa percîn u hewleganê xo belli kenim.

Kormiştan siya ma ya rîstima, ma yê pa herda xo sero vîndenimî. Rojê ma yo, ma roştayî, reyayen u xoserbiyayena xo pa vinemî.

Esto, çiniyo heme (pêro) çiy qandê weşey u şênayiyeyda Kormiştani...

REMAYA

Koyo Berz

Gever bî gever,
ray bî ray remaya
Welat bî welat
nêsnaye ra geyraya
Qandê kî
bişa heyatê do weş birama
Biya sirgun
u macirê miyandê welata

Geyraya,
tax bî taxî xo rê geyraya
Qandê kî
bişa xo rê cayê dî sitarba
Heme çî
u warê xo herunî dî verda
Biya koçber
u macirê miyandê diwêla

Remaya,
ca bî ca xo rê tim remaya
Cay xo nîmitenî
u sitar biyayenî geyraya
Qewm
u sinasnayandê xo ra duri kewta
Biya koçber
u macirê welatandê xeriba.

Dı herbê dinyayê dıdını dı

Eziz Pak

Almaniji hücüm benê Balkanan ser u welatê Yugoslawiya işqal kenê. Dı a işqal kerdênı dı generalê sereskeranê Almanya raştê jew Xani yeno. Winêno Xan hend xirabe u wêran niyo.

No General vano: -Ez şena him şewı u him zi roj eskeran tiya ra idare bikera. Nê semedi ra ê Xani xo rê keno qarargahê eskeri.

Wahêrê ê Xani zi Zarkowic beno. Nê xani miyan dı awdazxane (künifi, w.c) çinêbeno. Tahletê Generali yeno, lazim o kî şiro awdazxane dı xo veng kero u tahlet bigiro. Qandê coy no weydano Xanci u vano: -Ka na künifa şima kotidira, tahletê min o yeno, lazim o ez şira xo tey veng kera.

Xanci vano: -General Beg, no welatê ma dı, zeredê ban u xanandê ma dı awdazxane çiniyo.

General bı hêrsa vano: -Şima çitil insaniyê? Şima hetı qe organizasyon çiniyo u teba organize nêbiyo?

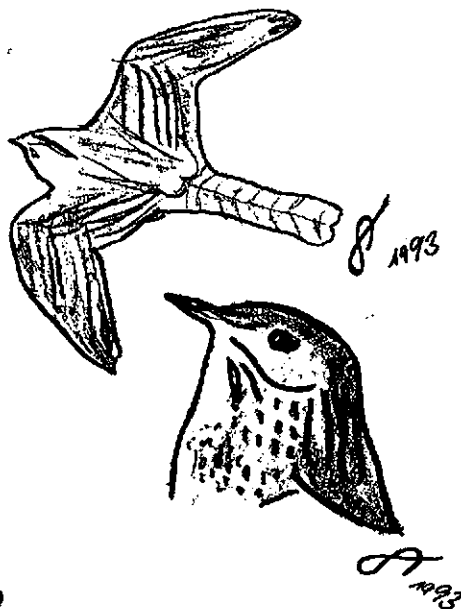
Xanci serey xo cineno xo ver u vano: -Mı dımı şanı ez to bera cadê awdazxanedê ma yê xo veng kerdênı, ka kes tahletê xo yê gird u werdi koti keno to mısna.

Xanci kewno ver, general zi şaneno ey dımı. Xanci teberdê dewı dı, erdê do felhanino veng dı, siyêda girdı vero vındeno u vano: -İşte awdazxaney ma miyanê nê erd u nê kerano. Nê erdan u nê keran miyan dı zeriya to koti wazena wica dı tı şenê şirê teber, xo veng kerê u tahletê xo bigirê.

General çınay xo yê cêri xo ra keno war, siyê vero qena xo çewtê erdi keno u bı tırtırêna tahletê xo

yê girdı keno u pizey xo keno veng. Tahletê xo kerd tepeya, werzeno xo ser u bı vengê do berz u hêrsa vano: -Qeda bı şima güno, no çitil welato, heme çiyê cı salme u duzdı ro.

O wext xanci vano: -General beg, general beg, xo ra welatê ma dı organizasyon bibiyayê, welatê ma salme nêbiyayê u ma welatê xo rê wahêr bıviyayê, ewro to nêşayê biyameyê welatê ma işqal kerdê u herda ma sero tırtırı xo ser vıstê u pizey xo veng kerdê? Ma salme u bêorganizasyon nêbiyayê, ewro tı nê, ez do biyameyê welatê to kewtê, tı do o wext mı ver kewtê u ez biberdê awdazxane. O wext to nê, ez do biyameyê mı do hera welatê to zıbil kerdê, pizey xo sero veng kerdê u tahletê xo bigırotê. Qandê nê semedi ma yê janê, ax u waxiya organizasyonı ancenê. Xanci qısanê xo wina rameno u vano: -Heq u Homa gırdı, qey roj do biro ma do zi wahêr organizasyonı u dezgeyandê xo bê...

Ma şarê do nêbeliyê

Eziz Pak

Senatora Almanijan ameya Clausthal Zellerfeld panc heftey vakurdê Almanya dı koy Harz'i sero menda. 1242 metroy berzeya kodê Harziya. Nê panc heftan miyan dı cı rê wext viraziyayo kî koyanê Harzi weş bîsinasno. Almanijan verê coy hirêseyseri (300) çorşmedê Clausthal Zellerfeldi dı şeştuşeş (66) bendê dolî ê koy sero viraştê, qandê awı vîndanayenî, komkerdenî, şîmitenî u elektrîk sukî dayenî u pa roşkerdenî. Çorşmey koy Harzi dar u ber ra xemîliyayo u kilit biyo. Vanê kes nezdi vist kilometreyan pay şîro ê dar u ber u çaman miyan ra. Ê bendan ra, çorşmey Kliniki ra heta Goslar elektrîk deyêno.

Rojê min u enbaz Martiniya ma Klinik dı bîmî. Martin zi Stadthagen ra amebî. Cîniya Martini Fransızî bî. Ey ra wîrnan piya weş Fransızî zanayê. Martini rojê mî rê va: -Hadê ma ewro nê koyan ra xo rê pay şîmî heta Şalke' Bockwiese (Hane' Klende') u wîcadî kahweyê bîşîmîmî. Verê serda 1989 an radarê Fransızan Şalkî dı estbî, labirê ewro kilito. Bockwiese dı ê ABD, Brocken dı zi ê Almanijan esto. Rojakewtenî dı zi ê SSCB bî labirê ewro nê heme kilitê. Kes wexto kî şîno wînêno u vînenî kî cı rê çî meseref kerdo, çî pere rîjnayo u viraştê. Ewro zi şarî rê biyê Müzey. Wexto kî kes şîno Şalkî ser, Brockenî sera heme o koyê Harz'i kesira asenê.

Roja 18-08-1996 an seatî 12 ê dîhîrî ra heta newdê (21) şanî,

min u Martiniya ma xo rê ê koy u mêşan miyan ra bî geyrayena şîmî resaymî radardê Fransızan. Wexto kî ma resaymî radari hetî martini va: -Verê ney şeş seri kes biyameyê tiya eskeranê Fransızan kes kıştê. Bewni dewrandê dînyay ra, ewro ma yê mîziya xo verdanê têl u kêberdê hewşdê cî. Ayam zaf weş bî. Boy u hîlmê darandê çaman kewtbi dormi ser. Bî müşewre u qisekerdena ma ameymî darandê çaman miyan dı dolêda awı kıştî ronîştîmî u solixê xo girot. O mabên dı Martini va: -Ez teknikerê Teyaran viraştîna. Hapag Lloyd dı girweyêna. Honower, Langenhagen dı ma teyaran kenim tamir. Veri hirê (3) mengî ez şîya Fransa To Ulde' dı mî kürsê teyaranê Eurobus'i dî.

Martini xo da sînasnayenî tepeya mî ra pers kerd u va: -Bira Ezîz, heqeten tî kamcîn welatrayê? Mî va: -Ez welatê do wîrîraya kî, hewna namey cî ne esto u ne zi neyayo pa. Hebê vînderd. Bahdo dest bî qisekerdenî kerd u va: -Çay tî yê mî hüwenê. Seni welato kî tî ameyê namey cî çîniyo? Wexto kî martini va "seni welato kî tî ameyê namey cî çîniyo" o fek dı ez xo rê dur u derg, xori, xori wînyaya awda dolî ra. Masan a awı miyan dı kay kerdê, xo tîllo kerdê, pîze u miyani ser awı dı asnawî kerdê u pê ver, pê dîmî rêz biyê u şîyê, zey qordê tîzban. Çorşman dı dar u berî sero bibi wiçî-wiça mîriçikan. Boya çamana weşî xo vîradabî dar u ber, vaş u kihoyî ser. Dî a wînyayenî u fikîryayenda mî ra, Martini'î fahm kerd kî, ez o zerey xo wena u dîndanê xo

qurçinena pêser. Damiş nêbı. Fına pers kerd u va: -Ella sinenê vaşi ti kotirayê?

Mı dest bı qise kerdenı kerd u va: - Martin Beg, bewni verê ney to qal kerd u va, verê ney şeş seran tiya hududê Fransız u Rusan bı, a kışta binı zi ê ABD bı. Ma zi mabênê 3 u 5 milyonan dı qewmênê kı mabêndê Tırkan u Kürdan dı mendê. Kürdi vanê şıma Kürdiyê, şıma marayê, Tırki vanê şıma Tırkê, şıma marayê. Ma zi tay xo rê vanê ma Dimiliyê, tay vanê ma Zazayê, tay vanê ma Kirmancê u tay zi vanê ma Kirdê. Qandê coy, qandê nê semedan ma u welatê ma, qewm u şarê ma nêşayo teknolojiyê xo zelal kero, ka ma çıçiyê? Labirê alimê dinyayê zanayey ma sero girweyênê u vanê, şıma ne Kürd u ne zi Tırkê. Zıwanê şıma zi zey zıwandê ninan niyo, babetnayo. Zey koyana mabêndê zıwandê şıma u nê zıwanan ferqê girdi estê. Nê alıman ra jewdê cı zi Oskar Mann o. No dı serda 1903 ra heta 1907 ê şıyo welatê ma dı, şar u zıwandê ma ser girweyayo. No bı xü zi Almanjo. Eger ti wazenê ez şena to rê kitaba ey bıda, ti biwanê. Wexto kı ti biwanê ti do fahm bikerê u heq bidê mı, ma kamê, kam niyê? Martin Beg'i va: -Ti bidê weş beno.

Wexto kı ma ameymı Klinik, mı girot berd kitabêdê Oskar Mann'i da cı. Wexto kı mı kitab da cı zahf pa şabi.

Martin Beg'i kitabı wendı tepey a, şanê ame mı hetı u mı rê va: - Nê şarê şıma heta nıka se kerdo xo rê. Şıma heme şarnarê girweyayê. Ey ra kesi şıma ne aşnawitê u ne zi şınasnayê. Şarna do zey şıma ez texmin nêkena ca-

na dı u welatna dı bıbo kı, qandê şardê xo nê, qandê şarna bigırweyo u qandê şarnay bımiro, talan bo, sırgun bo u terkê war u wargedê xo bikero.

Nê müşewri sera mın u Martiniya ma bımi dostê pëyê germ u nezdı. Ey ra no ju, ju finı ameyê mı hetı u ma xo rê qisey kerdê. Ju, ju finı ma piya vijiyayê teber, dar u beri miyan ra geyrayê. Dı a geyrayenı dı welatê mı, dar u berê welatê mı, aw u doy welatê mı, teyr u turê welatê mı u heme çiyê welatê mı kewtê mı viri. Dı a viri kewtenı dı ez fikiriyayê u mı vatê: "Welatê Sümeran, welatê Ettiyan verê zayenda Isa'y hirêhezari (3000) serı veror suka Xarpêti merkezê Bezırganan (Ticaretan) bı, hele bewnirê ewro bêbawanê Tırkan ardo çı hal. Welatê ma dı Tırkan dar u ber nêverdayo nayo pa, dewi nêverdayê kerdê veng, şar nêverdayo sırgun kerdo. İnsanê ma vêşi-vêşi peyra verdayo u kerdo kole. Qandê coy ne qedrê xo, ne ê şardê xo u ne zi ê welatê xo zano. Wini kerdo kı, şarê ma pêra fahm nêkero. Tırkan hendıki ma ya xo rê kay kerdo, kes nêşeno se vajo u seni bıdo izahkerdenı. Ewro zi Kürdiyê wazenê a rayda bırayandê xo yê Tırkan ra şırê u bı ma ya xo rê kay kaybikerê. Çend zıwanê mı geyra u mı çend şa mı Martin'i rê halê ma, nêweşeyakı ma yê tey mı dê izahkerdenı". Peyniya müşewredê ma dı Martini va: -Ez posena kı şıma zi wahêrê name u welatê xo bê u şarê dinyay şıma bı namadê şıma u welatê şıma ya şıma bısinasno, ne kı namedê Kürd u Tırkana. Mı va:- Do bıvajıyo, rojê nameyê ma do zi bıvajıyo, labirê ez nêzana ewro yo, ya meştı? Martin'i va: -Hoffentlich (boka), xeyri ser...

Koyo Berz

ÎN KAR KERD

Tay bi posta u çikçikokê miyandê drwêlan
 Taynan namey xo rona parti u kewti küçan
 Tay bi qüwet hima hêriş berd serdê ê binan
 Tay zi xo rê bi namdarê qoltix u masayan

Tay bi har, hutik u fêsadê miyandê şaran
 Taynan xo u şarê xo rot şarandê binan
 Taynan firsend di, gefi werdi şarandê zayıfan
 Kesi nê va, lo no dinya di esto şarê Dimiliyan

Namey taynan masayandê ci sero mend
 Labirê ê bi xo ma sero bi ze vergo goşt werd
 Taynandê ci zi mal u mülkê ma xo rê berd
 Taynandê ci zi ma u şareya ma inkar kerd

Kesi nêva Dimili estê, ê zi zey şaran şarê
 Heqê inan zi esto wahêrê kameyda xo bê
 Ê zi şarandê dinyay miyan di cay xo bigirê
 Zey şarandê binana ê zi şar bîsnasneyê...

AMORDENI

◆ Kovo Berz ◆

Amordena Koki

Amori

0-1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

Qilor (Sıfır, helqa)

Jew, yew, ju (1)

Dıdı (2)

Hirê (3)

Çıhar (4)

Panc (5)

Şeş (6)

Hewt (7)

Heşt (8)

New (9)

Dess (10)

Jondess (11)

Dıwês (12)

Hirês (13)

Çarês (14)

Pancês (15)

Şiyês (16)

Hewtês (17)

Heştês (18)

Newês (19)

Vist (20)

Vistujew (21)

Vistudıdı (22)

Vistuhirê (23)

Vistuçıhar (24)

Vistupanc (25)

Vistuşeş (26)

Vistuhewt (27)

Vistuheşt (28)

Vistunew (29)

Hiris (30)

Çewres (40)

Pancas (50)

Şeşti (60)

Hewtay (70)

Heştay (80)

Neway (90)

Se (100)

Dısey (200)

Hirêsey (300)

Çıharsey (400)

Pancsey (500)

Şeşsey (600)

Hewtsey (700)

Heştsey (800)

Newsey (900)

Hezar (1000)

Dıhezari (2000)

Hirêhezari (3000)

Çıharhezari (4000)

Panchezari (5000)

Şeşhezari (6000)

Hewthezari (7000)

Heşthezari (8000)

Newhezari (9000)

Desshezari (10 000)

Visthezar (20 000)

Hirishezari (30 000)

Çewreshezari (40 000)

Pancashezari (50 000)

Şeştihezari (60 000)

Hewtayhezari (70 000)

Heştayhezari (80 000)

Newayhezari (90 000)

Sehezari (100 000)

Pancseyhezari (500 000)

Hewtseyhezari (700 000)

Newseyhezari (900 000)

Milyon (1 000 000)

Amordena nıman

Nim çeyregı

Çeyregı

Nim

Hire çeyregi
 Nime
 Nimanım
 Jew u nim
 Jew u çeyregê
 Jew u diçeyregi
 Jew u hirêçeyregi
 Dıdı u nim
 Hirê u nim
 Çıhar u nim
 Panc u nim
 Pancas u hirêçeyregi
 Jew u pancês (1,15)
 Jew u vistupanc (1,25)
 Jew u pancas (1,50)
 Jew u hewtayupanc (1,75)
 Jew u neway (1,90)

Sera çend (%)

Se ra jew %1
 Se ra hirê %3
 Se ra panc %5
 Se ra dess %10
 Se ra pancês %15
 Se ra vist %20
 Se ra vistupanc %25
 Se ra hirisupanc %35
 Se ra çewres %40
 Se ra çewresunew %49
 Se ra pancas %50
 Se ra şeşti %60
 Se ra hewtay %70
 Se ra heştay %80
 Se ra neway %90
 Se ra se %100

Amordena rêzdayeni

I- Jewan
 Dıdıyan
 Hirıyan
 Çıharan
 Pancan
 Şeşan
 Hewtan
 Heştan

Newan
 Desan
 Vistan
 Hirisan
 Pancasan
 Hewtayan
 Newayan
 Seyan

2- ê Juweri
 ê Jewi
 ê dıdı
 ê hiri
 ê çıhari
 ê panci
 ê şeşi
 ê hewti
 ê heşti
 ê newi
 ê dessi
 ê visti
 ê vist u hewti
 ê hirisı
 ê çewresi
 ê pancasi
 ê şeşti
 ê hewtayi
 ê heştayi
 ê newayi
 ê se-yi

3- (ê) jewını
 " dıdıni
 " hirını
 " çıharını
 " pancını
 " şeşını
 " hewtını
 " heştını
 " newını
 " desını
 " vistını
 " hirisını
 " çewresını
 " pancasını
 " şeştiyını
 " hewtayını

" heştayını
" newayını
" seyını

4- Jewın
Dıdıyın
Hirêyın
Çıharın
Pancın
Şeşın
Hewtın
Heştın
Newın
Dessın
Vistın
Hirisın
Çewresın
Pancasın
Şeştıyın
Hewtayın
Heştayın
Newayın
Seyın

Amorê parçey

Jew ra jew 1/1
Dıdını ra jew 2/1
Hirını ra jew 3/1
Çıharını ra jew 4/1
Pancını ra hirê 5/3
Hewtını ra şeş 7/6
Newını ra panc 9/5
Dess ra çıhar 10/4
Vist ra hewt 20/7
Hiris ra pancês 30/15
Pancas ra vist u panc 50/25
Hewtay ra çewres 70/40
Neway ra hewtayuşeş 90/76
Se ra heştay 100/80

Amorê pêyabestey-1

Jewo-jew
Dıdı-dıdı
Hirê-hirê
Çıharo-çıhar

Panco-panc
Şeşo-şeş
Hewto-hewt
Heşto-heşt
Newo-new
Deso-des
Vistu dıdı-vistu dıdı
Çewresupanc-çewresupanc
Hewtayü-hewtay
Newayuşeş-newayuşeş

Amorê pêyabestey-2

Jew bı jew
Dıdı bı dıdı
Hirê bı hirê
Çıhar bı çıhar
Panc bı panc
Şeş bı şeş
Hewt bı hewt
Heşt bı heşt
New bı new
Des bı des
Vist bı vist
Vistişeş bı vistuşeş
Pancas bı pancas
Hewtay bı hewtay
Neway bı neway

Amorê pêra kemi kerdên

Dıdını ra jew kemi
Hirını ra nim kemi
Panc ra dıdı kemi
Panc ra çeyregê kemi
Çeyregı kemi nim
Nim kemi çeyregı
Çeyregı kemi diwês
Nim kemi dess
Panc kemi dıdı
Çeyregı ravêrd panc
Çeyregı ravey panc
Vistupanc vêrd panc
Çeyregı vêrd jew

Amoré duzhesab kerdem

Newayunew jew diha se
Pancasuhewt hirê diha şeşti
Hewtayujew new diha heştay
pancês panc diha vist
Şeştıyuşeş çihar diha hewtay

Amoré temamkerdeni

Jew kemi se, newayu new
Panc kemi se, newayupanc
Se ra jew kemi, newayu new
Newayê panci ser panc, se

EDAT (Ekpa)

EDAT: Edat O kî qıseki dımı yeno, ê qısek u ê qısekanê binan nabên dı rol kaykeno, alaqe ronano edato. Edat nabêndê dı qısekan dı yeno karardeni u inan beno pêya grêdano u nabêndê inan dı rolê alaqe ronayeni, dayen u girotemi kaykeno. Edat u ekê edati qısanê mabêndê rıstan u ê rıstan pêya grêdanê, rıstan kenê belli u nêbeli. Edat ya sifte (ver) yan zi bahdê (peyni) qıseyê yeno, ê qısi u qısanê binan pê ya grêdano, ala-qeyê mabêndê ê qısan vırazeno, ronano u mane dano ê rısti. Edatan kes şeno dı qısimi zi kero, bol qısimi zi kero. Seni kes bıdo fahmkerdeni wini beno. Ez bı xo wazena teniya dı qısimi kera kî, serey wendoxandê xo yê nêzanayan têneşana.

Rıstan (cümılan) miyan dı karardena Edatan: Ez wazena qısimê A u B dı Edatan bı rêzdê nuşana (herfana) bıda rêzkerdeni u binuşna.

A

Edatê miyan, sifte u ê bahdê qısanê miyandê rıstan, bı rêzdê nuşana:

A: A rındı. A xırabı. A raştı. A çewtı. A şaşı. A weşı. A nêweşı. Tı a kısta amey to selamê zi nêdê. Ma şımı a darı bı kî, kes a darı bı dı çınıyo. (a: him makeya cı, him nişankerdena cı u him zi cayê cı dana belikerdeni)

An: Erdan dê ma dı nebi weş beno. Dewan ra şarê ma koçkerd sukan. Awan ra awa inidê Miyaduni bol honika. (an: Ekê an'i cay cı dano belikerdeni u bolamoreya cı rafineno kesi ver)

Bê: Bêmerg kes nê dinyay ra fek nêviradano. Bêbexteya winasını qe mî nêdi bı. Bêray kes kewno ray bı. Bêray rayşiyayeni kergı koreya. Bêiman. Bêwijdan. Bêqereker. Merdimo bêşexsiyet çinê bo ey rındêri yo. Bêaqıl. Bêmal. Bêmülk. Bêpere. (Bê: ekê bê bêsıfatey u nêbeliyeya rıstan rafineno çıman ver. Bı ekdê bê'ya rıste beno nêbeli u kewno hawayê do qıse nêweşey)

Bi: Ey a piya bı hewt. Girwey to bı, nê bı? Ma to ê nêdi bı? Zey to bı, to wini kerd. Siya ayri bı nıqar.

Bı: Bı mı na bê. Bı to ya kes nêşeno ray şıro. Bı rih u gana raya xo rame-no. Bı iman. Bı wijdan. Bı qereker. Bı mal u mülka kes nêbeno merdim. Bı perana heme çi hal nêbeno.

Bo: Wa wini bo teba nêbeno. Wa qe zey to bo, Wa o nê bo, kam beno wa o bo. Eger tı vanê wa zey to bo.

Ci: Dukancı. Hemancı. Posataci. Komırci va komır qediyayo.

Da: Dahwada xo ra ma fek nêviradanê, seni beno wa wini bo. Sukda ma di lej çiniyo. Key xalda mi Adina di ro.

Dê: Mı bı no haldê xo ya heta keye o wegrot u berd. Mabêndê şıma di çiçi ravêrd? O mar nabêndê di sıyan di henıqiya. Qeçandê şari ra zi bewni ê ma ra zi. Hewndê şewan di mi no welat nêdibi.

Dı: Dı serda vist u pancan di piyê mi ameyo dinya. Nabên di ez lingan ver şiya. To di kes nêşeno behs kewo. Dı dewda ma di wendexane çiniyo.

Do: Do weriştê u biyameyê, labirê çiyê belli nêbi. Kes do kesi nêxapeyno kî, girwey kesi rayo şiro. Serd do emser çarwan telaf kero. Do par dara gozêri bîbirnayê, nêbirnê.

E: E, mi viraşt. E, mi rona. E, mi nan werd. E, e wini beno. E, e ti zi vaji dewran dewranê mi no. E, ey raşt va. E, to ra nêbiyayê ma nêşiyê ê merdîmi hetî. E, ey ma rê va wini mekerê, labirê ma kerd.

Ey: Barê xeribey bol girano. Tixtorey wendenêda mûqedesa. Kokımey belay seri ya. Bênamusey fına karê bênamusano. Cambazi cambazey kenê. Inadey qet weşî niya. Çarwey ma niyamey awî ser.

Ê: Şıma zanê, ê, ê pê yê. Şewê tari xofinê. Derdê xeribey qet niyancêno. Ê to mi zeri di kül biya.

Ge: Ge na kışta, ge a kışta xo lûna. Ge wina şî, ge wina ame u

kewt.

Ha: Ê qeçeki ha wanenê, hawanenê. Ma lemanê bostani ha kenenê, ha kenenê. Ha hüwenê, ha hüwenê.

Ka: Ka se bi, tı do biyameyê. Ka, o şî koti? Ka, qaşo to do bideştê? Ka, ma bıray pê bî?

Kê: Kê kî rew girot, o qezenc keno. Kê kerd, kê werd. Kê viraşt, kê xılna? Kê rê mal bı kê rê nêbi. Kê tirit u berd, kê wini kerd?

Kı: Wexto kî tı şinê xeberî bîdî mi zi. Demo kî ez xort biya mi çıman ra adır perayê. Sebroy kî estbî o zi nêmend. Kê kî şa o xo rê rema.

La: La meşo to kişenê. La to rê bes niyo. La tı seni wini vanê? Meremî la oxil ma tı camêrd niyê. La biremî oxil, biremî. La qebraxêno, ma şıma rê bes niyo? Oxilêno, la heta key no şıma rê bımano.

Lê: Lê hele finê bê halê mi pers kî, qe senino. Lê a bejna to ya derg u bari bol kewta mi viri. Ma wini biyo lê, tı terkê welati bıkeru u a gemî kewa. Lê willî mi sond werdo ez dahwada xo ra fek nêviradana.

Lo: Lo wini qe beno? Lo mi to rê nêva bı Lo Lo ya no kar ray nêşino. Lo ma ma merdîmi niyê, ma zi govendan miyan kewê. Seni beno lo tı ma xo vira kenê.

Ma: Ma ma zi insan niyê heqê ma zi bıbo. Ma ma do heta key mi ronê u destan bin di binalê. Lo ma ma rê no zi vêşiyoy.

Me: Meşo wa pey nêqahrîyê. Vaja şori, vaja meşo. Meyî, willî to kişenê.

Menuşnı. Meşımı. Metersı. Meremi. Berz mepere nızm kewnê. Qe emşo meşo meştı şo.

Mı: Ma şımı, bımı u bumı. Mı va şımı ey va nêşımı. Hadê ma şımı key xalan.

Na: Xanımna amê u mı kışta ronıştı. Na xanımi zi wa xo rê vajo ez xanıma. Na ray koti ra vijiyê ma verni? Mı na bê, kes nêşeno to rê çiyê vajo.

Nê: Nêweş. Nêmerd. Nêdi. Nêweşiya xırabı ma tepıştê, ma nêşenê cı ra fek vıradê. Nê keyney bol xasekiyê. Nê keyney, keyney dewda ma yê. Nê dewê ma heme xırabê u wêran biyê. Mı va nê to va e. Bê mı kesna nêşeno nê bari hewado. To ra nêbiyayê mı zanayê ey rê se vana.

Ni: Niyame. Niyasa. Niyant. Va ez ewro yena, labirê niyame. Rewnayo ti yê niyasenê. Ma insanan rengandê cıra cêra niyabırnenê.

Nı: Tı xo ra veri ra yenê sinasnayen-nı. No kar karê kerd-nı niyo.

No: No merdım merdımê do xeyr waştoto. No merdım bol qeleşo. Wa mı o no hal dı nêdiyayê, se biyê wa wını biyayê. Nay rınd bızanı no to rê nêmaneno.

Qe: Qe wını zey to beno. Qe kes persê kesi nêkeno? Qe kes rojê nêvano me kı ez persê ney bikera.

Qey: Mı meraq kerd va qey ti do se vajê. Qey to xo rê cayê diyo, ti yê ma hetı ninê. Qey wını yo kı ti yê vanê.

Pa: Pa şo, pa bê. Xo pa tepşı kı ti nêkewê. Pa girêdı. Wa pa bo kı wını nêbo. Zey qanıkiya pa dıskiya. Şori xo pa pak kı.

Pê: Pê ra meabiriyê kı şıma wını nêbê. Ma ê pê yê, xerib niyê. Pê pey-dı, pê peydi rêzbê kı, nêşo şıma mabên ra bıremo. Pê ra hes bikerê kı, qimetê şıma bol bo.

Ra: Ma xo ra veri ra zindan dı rê. Nay ra belliyo kı ti yê raşt nêvanê. Ewro ra tepeya ma dostê pê yê, dışmenê pê niyê. To ra nêbiyayê ey wını nêkerdê.

Rê: To rê vana raya to şaşa. Ma to rê sifte va wını mekı. Ey ti nêdi kı to rê vajo bê qahwexane. Pê rê raşt vajê kı şıma bişê raştey bıvinê.

Ro: Mêx ro dı wa şıro war. Ey ro dı wa bızano senino. Mabên ro dı wa cêra abiyo. Bêrê ma ro dê u ma bıkişê.

Se: To se va? Se kenê wını bıki. Se ra se do biro. Ma se beno finê zi goş a mı nı. Tı rahat vinderê do se bo? Xeberı mı dı se ra şınê şori. To se kerd ti hend bi zengin?

Tê: Têmiyan dı bıramı. Têmiyan biyê. Têtewr amori. Têbın u têsêr bıki kı rınd têmiyan bo.

U: U wını va. U wını kerd. Mın u to ya, ma bıray pê yê. Ma çarşı ra geyray u ma xo rê çına herina.

Va: Mı va şımı ey va nêşımı. Ey mı rê va bê ma şırê mı va nê. Ey va wextê do bol kılm dı bê mı hetı. Bı to va benê hewt.

Wa: Wa ewro şiro meştı biro. Wa raşt vajo, wa rihê kesi bigiro. Wa nêterso, se beno wa wini bo.

Ya: Ya merg, ya mendeni. Ya to ra, ya mı ra. Ya ma gênê, yan zi ma danê. Ya ewro ya meştı mihaqaq do biro.

Yan: Ya zey to beno yan zi zey ma. Yan mirena yan manena. Yan biro yan niro.

Yê: Ti yê şinê, nêşinê? Ê gozi ê erdê ma yê. Ê kamî yê cordi yenê? Ê yê qe se kenê? Tirki vanê ma metro yê erd nêdanê şima.

Yo: O yo yeno, ti yê şinê. No ewro hewt rojî yo cı ra xeberî çiniya. Xalo yo bazarkerdenî dı hebê inaday kenô.

Zi: To ra zi ey ra zi Homa razi bo. Emser xeley dewda ma zi weş niyamey. Xalkeyna mı zi bi veyvı. Eli ey ra zi rema u duri kewt.

B

Edatê sifte, miyan u ê bahdê qısanê miyandê rısti bı rêzdê nuşana: Nê Edati en bol ki yenê serdê rısti, mane u ifadeyê danê rısti u rısti xemilnenê.

Nê Edati edatê girêdayeni, pêyabesteneş niyê. Bı seredê xo ya rısti anê meydan. Ê bı xo zi zey qısandê binana bı maneyê. Bol wext kewnê herunda qısandê rısti u rısti bı mane dayena anê meydan.

Aman: Nê zalımı qe aman nêdanê ma. Aman nê insanadê nê wexti dı çiniyo. Bêwıjdani nêzanê aman çıçıyo. Aman, aman key veşna.

Ancax: Ancax o biro ki no girwe

hal bo. Ancax ti vajê kî o biro. Ancax ma bişê a mesela grêdê.

Ax: Ax dayê ez merda. Ax mı rê ez bımira. Ax key ma veşna. Ax bırayê mı ax! Ax ma rê, ma nê sêkür u belengazan rê. Ax ma bêkesan rê. Ax heyfê mı kî ez kewta duri. Ax, ax dayê ax! (Ax rıstan miyan dı qandê hesreşey anteni, gazi kerdeni, tewateni, qahryayeni, jan anteni u herwina yena karardeni)

Ay: Ay ez merda. Ay mı rê dayê. Ay pızey mı. Ay serey mı. Ay ganê mı. Ay keko. Ay dayê.

Bal: Koyo'y Balê ê qeçeki ant xo ser, qeçeko çımanê xo cı sera niyabırneno. Qandê kî balê çorşmı banco xo ser, xo vıran kerd u eşt dolda awda honıkı miyan. Qandê bal anteni porê xo kerdo nexşın. Xint qandê kî balê merdıman banco xo ser, şino ray kıştı roşeno u si leyri keno ray ser.

Belki: Belki rojê biro ez peş dı ageyıra. Belki şewna ez sereyê to ro da. Belki ma dıha fina pê nêvinê. Belki emser lacê xo bıjewjına.

Belli: Belli yo ti cado duri ra yê. Çımandê ey ra belli yo kî, o şito. Qe ti yê halê xo belli nêkenê. Qe belli nêkeno ti çewres sereyê. Ewro ra belli yo do se bo.

Beno: Beno ez fina nıra. Beno ez bıra kıştını. Beno ez veşan bımana. Beno tehamülê cı mı rê çınêbo. Beno mı ra hes nêkerô.

Beno kî: Beno kî zey ey niyo. Beno kî raşt bo. Beno kî ma pê bıvinê. Beno kî zeriya eya zi zey ê mı veşena. Beno kî nêweş kewto.

Beq: To finê ra beq va, zeriya ê la-
ceki qûtîfi yê. Mı va; beq finê ra
hol bı xo ser. Finê ra beq meki ter-
seno. Kes bı beq kerdena geçkanê
werdiyan tersaneno. (Beq qandê
tersanayenda geçkan u merdıman
yeno karardenı. No qıse finê ra u
bêhemd vajêno kı pa bitersê. Ju
ju finı zı kes xo nımneno u fênê ra
vijêno u beq vano u bı no hesaba
merdıme hemverde xo tersaneno).

Bes: Bes, to serey ma masna. To
rê bes niyo, to hend werd. Bes mı
rê vaji, jewnay rê mevaji. Bes be-
lengazey meki, se kenê ey bıki.

Bıdı: Bıdı ey wa şıro. Bıdı wa bero
sukı dı bıroşo. Bıdı cı ra bıreyı.
Bıdı mı ez herunda cı dı perey
bıda to. Bıdı wa bero barkero herı.

Bı wıjdandê to: Bı wıjdandê to bo,
to nêva wınyo. Wıjdanê xo merzı,
raşt vaji. Hendayê bêwıjdaney
rınd niya. Bêwıjdaney Homa rê zı
çetin yana.

Boka: Boka tı bê tı seri ser şırê
erd ra. Boka tı bê tı dara bımanê.
Boka loqrey to teber kerê. Boka
adır a bedendê to kewo. Boka tı
kar u gırwedê xo dı ser kewê.

Cıq: Geçkêno cıq. Pıra Hedroy cıq
kena, geçkan xo sero kom kena.
Bewni a pıta seni bı cıq kerdena
hüwena. Kes Wexto kı cıq keno
geçekê werdı destı hüwenê. (Cıq
qandê balê geçkan xo ser anteni,
ınan hüwatero dayeni, yan zı wex-
to kı bermenê bermiyê cı
vıdanayeni yeno karardenı. Cıq
en bol kı qandê geçkandê werdıy-
an, mabêndê çıhar mengınan u dı
seran dı vajêno)

Cora: Cora ma merdıme nêbenê. Cora
tı remay u şı. Cora to terkê welati
kerd. To zuri kerdı cora ez to ra kew-
ta duri. Mı to rê va cora tı şı.

Çapık: Destê nê lacl bol çapıko. Bı
çapıkeya xo eşt çalı miyan u nımit.
A çapıkeyda xo ver, xo dışmeni dest
reyna. Bı a çapıkeyda xo ya nêşa xo
merfezi ver bıreyno.

Çı hikmeto: Çı hikmeto se kes o
nêvazeno ma şar bıvino. Çı hikmeto
se kes o ma şar qebul nêkeno. Çı
hikmeto se her kes o wazeno ma xo
sero bıhesıbnı. Çı hikmeto se ey xo
tam vırnayo. Çı hikmeto se
nêvinayeni ra yeno.

Çırê: Çırê tı zı mı dı niyamey? Çırê
tı kewti a ray? Mı va çırê tı nêşı? Mı
va çırê to wına kerdı? Çırê ez zı
tewrde şari nêba.

Çorşme (dorme). Çorşmey xo bewni
bê ma kam peyra mendo? Dormey
banandê ma eskeran gıroto. Ma
çorşmey ra qüwet arêkerê kı, ma
bişê nê zalıman ver, xover bıde.
Çorşman ra hêriş ard ma ser, ma
werte dı mendı.

Dar-ey: Eli ma Sêwregı dı dukandar
o. Dukandarey karê mı niyo. Dukan-
dari weş perey qezenc kenê. Nebı yo
dukandar şı heqeyda xo ser.

De bêri: De bêri besı tı mendı. De
bêri ma şırê. De bêri mı bêriya to
kerda. De bêri ma nan burê. De bêri
ma wery bıre.

De hadê: De hadê ma zı şırê vernıda
veyvi. De hadê ma zı tewrbê. De
hadê berey memanı. De hadê ê kew-
tı ray.

De ka: De ka vajî o şî kotî? De ka bêri ma bewnirê cî ra. De ka bîdî ez şîra. De ka se bî, çîrê niyame? De ka bewnirê ma do bişê bîvinê?

Dêmek: Dêmek to winî kerd? Dêmek tî qîsey mî nêtepsenê? Dêmek to ma nêdi. Dêmek tî nêşî. Dêmek winîyo.

Dîha: Dîha tî iflah nêbenê. Dîha tî nêşenê xo raşt kerê. Dîha tî nêşenê birê a xo. Dîha tî cî nêresenê.

Ecele: Bî ecele ya girwe nêbeno. Ecele mekî ez zî bîra to resa. Ecele bîkî kî tî xo ey resnê. Ecele y to çîçîyo, hebê aras (solix) bigî hewna şorî. Bî ecele ya girwe ray nêşîno. Karo ecele karê şeytani yo.

Eger, heger: Eger tî biwazê ma şenê piya şîrê. Eger tî wazenê wa ê to bo. Eger tî vanê wa zey to bo. Eger tî xo metin nêtepsê, tî do bixîjîkiyê.

Ellawekil: Ellawekil to kîşena. Ellawekil mî winî nêvato. Ellawekil to o qîse vato. Ellawekil tî şî key inan. Ellawekil mî no panca giroto ez o şêşa dana.

Ella zano: Ella zano tî bol nêweşê? Ella zano to ewro çîyê nêwerdo? Ella zano tî yê rayda bol durî ra yenê? Ella zano ma do nêşê piya bîkerê.

Ema: Ema winî nêbeno. Ema zey to niyo. Ema ma se kerê. Ema tî do bîvinê çîçî yeno ey sere dî. Ma nêşî, ema ê amey. Ma nêdi, ema inan dî.

Eynî: Eynî zey pê yê. Ê wirna eynî

yê. Nê wirna eynî ca ra yenê. Eynî lej, eynî mesela. O eynî niyo. Ma eynî otel dî rakewtî mî.

Ey ra: Ey ra nêbiyayê ma nêşiyê wîja. Ey ra bî ma berey mendî. To ra nê, ey ra ez kewta durî. To ra nê, ey ra ez qahriyaya. Ey ra bî ma pê dî.

Ferq: Ferq keno tî zî şîrê? Ferqê ey u ey cêra (pêra) çîçîyo? Ferq mabêndê inan mefînî. Mî rê ferq nêkeno, ha o bîyo ha o bîn. Vanê ma ferqê cê bîvinê.

Ferz: Ma sero ferzo ma lejê welatê xo bîkerê. Ferz niyo tî bîvinê. Mî sero ferz bo, ez do ey bîvîna. Ferz bî tî şîrê? Ferz bî to winî kerd? Ferz bî to o ard keye. Mî sero ferz bî ez şîra ziyareteyda ey.

Gore-y: Gorey ey no dîha şenîko. Mî ra gore ferq nêkeno. Gorey to o merdîm senîno? Gorey Tîrkan bê inan kesna Anadolî dî çîniyo.

Hadê: Hadê ma berê. Hadê ma şîrê. Hadê ma burê. Hadê ma pîrodê. Hadê ma vazdê.

Ha-ho: Ha-ho bîrayêno! Ha-ho nê zalîman ma kîştî! Ha-ho ma rê, ma bêpaştîyan rê! Ha-ho nê haldê ma rê!

Hay-a: Hay mî çîniya ey se kerd. Haya mî cî ra çîniya şîyo. Ez haydar nêbiya o berdo. Ez haydar nêkerda u nêva ma yê yenê. Hay kesî cî ra çîniya.

Hele: Hele bêri ez bewnîra bejnîda to ra. Hele vajî ewro to se kerd? Hele vajî tî lacê kê yê? Hele bê mî hetî to rê se vana. Hele xo ya cor bewnî tî qe çîçî vînenê?

Hendê: Hendê mısqalê qimetê mi to hetî bîbiyayê to a qısa mı rê nêvatê. Hendê to ez zi pey qahriyaya. Hendê to ez zi tewaya. Mı va hendê xo bigı u berı. Hendê xo burı. Hendê xo qısey bıki.

Heqo: Heqo ma şırê ziyareteyda kekoy. Heqo tı nêşırê nanê inan nêwerê? Heqo kı mı persê to bıkerdê. Ma sero heq biyo ma ê erdi bıgirê. Heqo o heqeyda xo ra nêkewo.

Herwına: Qahr, qotık u herwına ma qedınay. Karê keyi, şami, deşteni u herwına qet nêqedêno. Zebeşi, beşiley, enguri u herwına biyê. Xeribey, hesretey u herwına ma rê bi belay seri.

Heta-n: Heta key ma do destveng vinderê? Heta key ma do milê xo şarna rê ronê? Hetan key ma do destan bıvlênê? Heta key ma do şarandê xeriban rê kole bê. Heta ewro serey ma rahat nêbi. Hetan u hetan ez to xo vira nêkena.

Hol bı: Finê ra hol bı xo ser u rema. Seni veng ame ez hol biya xo ser. Verzi hol bı xo ser, ma ray kewê u şırê. Zey arwêşi ya hol bı xo ser.

Ka-kani: Kani dewa to, kani warê to? Ka warê to, ka dewa to? Kani ma do piya bıgirweyayê? kani ma do piya bışiyayê? ka o koti mend? Ka to do bıwendê? Ka tı do bıgirweyayê?

Labirê: Labirê fina wa wini nêbo? Ma soz da labirê ma nêşa şırê. Ma werd labirê inan nêwerd. Ê şı labirê ez nêşena şıra.

Lazım: Lazım o tı zi birê. To rê lazım beno xo rê berı. Lazım bo to rê vana. Lazımeya ma bı şardê ma ya esta.

Nay ra: Nay ra belliyo kı to zuri kerdê. Nay ra aseno kı, kêfê to cadı niyo. Juna bigı wa nay ra bo. Nay ra vinenê mı rê bigı. Nay ra nêbeno megi. Nay ra belliyo o çımsalo.

Newe: Newe o kı ravêrd o kam bı? Newe ez kar ra ameya. Newe mı telefonê to kerd, to versênayê cı nêda. New-newe ma pê sinasna. New-newe ma pê di.

Ney ra: Ney ra belliyo kı tı nêşiyê. Ney ra yo ma pê ra qahriyaye. Ney ra yo ez key inan nêşına. Ney ra ez cı ra nefret kena. Ney ra ez ahlaqê cı hes nêkena.

Nêbi: Şan nêbi tı şırê key xo. Nêbi tı birê. Wext nêbi tı bıkarê. Nêbi tı burê. Nêbi tı bıçinê. Nêbi tı şırê cı resê.

Nika: Nika ma şırê koti? nika yeno. Nika ame bı. Nika şı bı. Nika werd. Nika şımit. Nika şı. Ey ra nêbiyayu nika rewnayo merd bı.

Of: Of, of ney ümrê mı werd u qedına. Of, of mı rê of. Of dayê ez se kera tı mı rê vana. Of, ez nêşena şıra biyara. Of, ez ediziyaya. Of, ez merda. Ofdê to rê of. (Of, of; Qandê feryad kerdênı, gazi kerdênı, medet waştênı, nara antênı, isyan kerdênı, qahriyayênı u herwına rıstan miyan dı yenê karardênı)

Oy: Oy qürban oy! Oy ez bımıra oy! Oy mı rê oy! Oy keko oy! Oy lo bırayo!

Qal: Ez ey ra nefret kena, qalê ey

mekı. Wexto kı qalê welati beno adır kewno a zerida mı. Qalêda mı to yo ya. Bı qalkerdena kes ano xo viri. Qal qalı akeno.

Qandê: Qandê çiçi tı şı? Qandê çiçi ma pê tewna? Qandê meseleyêda werdi ma pê ra qahriyay. Qandê mabên diyayemı u werey ardenı ez şıya ey hetı. Qandê ju qısa şıma qelbê pê şıkıt.

Qaşo: Qaşo to va beno? Qaşo tı do bışıyayê? Qaşo to do bıdeştê? Qaşo to do bar kerdê? Qaşo ey do bıdayê? Qaşo o şermayayê?

Qay: Qay rojê ma zi yeno. Qay rojê ma rê zi yeno a cı. Qay ma do bıvinê netice seni beno. Qay ma do bıvinê peyniya cı seni yena. Qay tı do şırê?

Qenê: Qenê tı serevde mekı. Qenê tı zey ey mevajı. Qenê tı salme u bêkar megeyırı. Qenê tı şo persê ey bıki. Ey nêwerd qenê tı burı. O nêşı qenê tı şo.

Qeqübo: Pê vero vındenê, qeqübo kenê u pêrê wanenê. Eli bı qeqübo, qeqübo ya ramıt eskeri ser. Pê rê kewtê kozıkan u bı qeqüboyana veyndanê u wanênê pê. Qeqübdê to rê qeqübo.

Qet: Qet ez na neheqey qebul nêkena. Qet to mı rê rojê qal nêkerd. Qet wına nêbeno. Qet ma pê ya nêşenê wertaxey bıkerê. Qet şıma nêşayo rojê pê dı bıkerê. Qet mabênê ma weş niyo.

Qeyamı: Çiçi yo to qeyamı qılaynaya? Hebê mı werdê cı werd qeyamı qılaynê. Qandê goşeyêdê engurı qeyamı qılaynê. Qandê

werdi qeyamı qılaynê.

Qeza: Qeza nêvano ez o yena. Vanê kes xo tim qezayan ra bıpawo. Tı tedbirê xo bıgı, qeza yeno zi wa biro. Heseni qeza ravêrna u lingêda cı şıkıyê.

Sanki: sanki lacê pêrdê mı no ez cı rê bıqahriya. Sanki se bıyo, o yo bermeno. Sanki ma pê nêşinasnenê. Sanki ma tim pê hetı ronıştê? Sanki mı to rê nêva jewnay rê va.

Seqer: Destê Qadiri bol seqero. Rıhat vındı wa seqereyê nêvıjıyo. Ez sond wena tı seqerê.

Şert (bo): Wa şert bo ez do qezenc kera. Ez to dı kewna şert kı zey to nêbeno. Ez şert kena kı tı do nêşê şırê. Şert kena o fina nıno. Tı mı dı kewnê şert? Tı şertê xo sero yê? Şertê mı şert bo ez do bıda. Kewnê şert bıdı, nêdanê şert mekewı.

Teq: Tıfıngı teq va u teqê. Teqıniya tıfıngana keredê Qılxani miyan ra yena. Dewjanê ma teqını vıstı pê ser. Kemerı sera bıya teqı-teqa tıfıngan.

Tillo: Xo tillo kerd u kewt erd. Hendê metroyê xo ê neqebi sera tillo kerd u a kıştı percını dı kewt. Finê ra tillo bı xo ser. Xo hetê hewayı tillo kerd. Arwêşo xo tillo keno u remeno.

Veri-verê: Verê amyayemı ma wınyay keye dı çınêbı. Veri ra ma pê şınasnayê. Veri kı ez bıra ez wınyaya. Veri ra ey raya xo bellıkerdıbı. Veri ra o merdımê do nêweş bı. Veri ra o mızır bı.

Wan-ey: Bahçıwaney karê do pako. Komırwaney karê do tozın u limıno. Raywan rayda xo ra şıno. Karwan

karwaneya xo keno. Zirnewani zirna xo sur kerda.

Wax: Wax-wax ê laceki rê, genc merd. Wax-wax inan bol zerar kerd. Wax-wax, wela küçan mı se-re ro se bi to? Wax-wax bırayê mı wax!. Wax-wax bol heyfı o şı. Wax inan rê, ê do teniya se kerê? (Wax; Dı rıstan miyan dı qandê pey qahryayeni, pey tewateni, medet pawiteni yeno karardeni).

Way: Way mı rê, way nê haldê mı rê. Way ma rê, way ma nê kokıman rê. Way to rê, way seredê to rê. Way ê insanan rê ê seni wıca dı heyat kenê. (Way; Dı rıstan miyan dı qandê lome kerdeni, cırê qahryayeni, medet waşteni, peyhesnayeni yena karardeni).

Welwele: Se biyo, ti yê welwele qılaynenê. Hebê sereyê cı şikiya welwele qılayna. Serey cı tewa welwele qılayna. Qandê ju sa welwele qılayna.

Yani: Yani zey to beno? Yani ti zi vanê ez çiyê zana. Yani to o bıdiyayê to do o bıyardê? Yani ew-ro nê meştı ti do birê.

Ze-kı: Ze-kı to va wınıyo. Ze-kı ti vanê wını nêbeno. Ze-kı ma soz dabı pê a seati dı ma şırê. Ze-kı ma pê ya grêda bı wını zi mendı. Ze-kı xo gırd tepêşo. Ze-kı bê to kes nê dınyay sero çinêbo.

Zey: Zey to nêbeno. Ez zey to vaja ti do ri bigirê. Zey ey ray nêşımo. Ê wirna zey pê yê. Ê zey pê viraziyayê. Zey pê nêbêji beno. Ez zey to nêweşê qısan niya. Ez zi zey

to bêkara. Eli zi zey to xinto. Suka ma zi zey sukandê binan gırda. Merdım esto cı rê vınderdiş çınıyo, tim zey delamiya çerx beno.

C

Tay Edatê kı ju ju finı kewnê herunda qısan, ju ju finı rıstan pê ya kenê beton u grêdanê u ju ju finı zi mane danê u vırnenê. Jew jew cadı dı qısey cı pê ya vajênê. mesela: "Vınıvını, bıxı-bıxı, hıçı-hıçı u herwına.

Bıxı-bıxı: Biya bıxı-bıxa to, ti yê kenê bıfetisiyê, se biyo? Bıxı-bıxı meki to qırı ra keno teber. Sanki loqme to qırı dı mendo, çıçıyo biya bıxı-bıxa to.

Boy-bexı: Boy-bexı kewta to ser. Qe ti serey xo nêşüwenê, boy-bexa to ra yena. Zebeşi pê sero helisiyayê, boy-bexı kewta çorşmı ser. Boy-bexı kewta nê beşilan ser. Nê haki cıq biyê, wexto kı kes şıknenno boy-bexı cı ra yena.

Cızı-cızı: Biya cızı-cıza kebabi. Goşt bı cızı-cıza adırı sero pırayneya u bı qızırkı. Cızı-cıza goşt adırı sero veşa zey komırıya. Cızı-vızı meki, willı reyayena to çınıya, ez to wena. Biya cızı-cıza zerida mı, zey adırıya a ya veşena. Cızı-cıza zerida mı na.

Dın u iman: Dın u iman to dı esto. Dın u imandê to bo, to raşt va? Dın u iman to dı nêmendo. Dın u imanê xo merzi. Bı dın u imandê to bo, zey to yo.

Dırı-dırı: Dırı-dırı meki la şo bewni kardê xo. Dırı-dıra to ma werdi mı. Vengê a dırı-dırda to qe nêbıryêno. A dırı-dıra to qe niyancêna. Dırı-dıra to serey to buro.

Dur u derg: Dur u derg mı pawıt. Dur u derg ez sero fikınyaya. Dur u derg ray şıya. Dur u derg mı raya cı pawıtı.

Gümü-gümü (güm): Biya gümi-güma tıfıngan. Bı gümi-güma kewtı pê dımı. Güminiya tıfıngan kewtı koy u keran ser. Ma sero biya gümi-güma top u teyaran. Güm va u dıneya. Lacek kewt erd gümini cı ra vıjıyê. Wexto kî dê pıro gümini cı ra vetı. Topı güm va u teqê.

Gür (gürı-gürı): Biya gürı-güra hewran, ê yê kenê ma sero birê war. Ded Evdılayo fina güreno. Hewr finê ra güra, vırusıkı amê erd ro u erd aqelışna. Verg ame nezdi bolı, bola çarwan finê ra gürê pêser bi.

Hıçı-hıçı: Hıçı-hıçı mekı, çıçı to dest ra yeno bıkı. Bı a hıçı-hıçda xo ya tı yê kenê kê bıtersanê? Bı hıçı-hıça tı kenê xo nişanê ma bıdê. Bı hıçı-hıça çımê kesi nêtersenê. Vêşı hıçı-hıçı mekı to fek dı dana pıro.

Kor-kor: Tı kor-kor şı a mesela ser. Kor-kor mewni mı ra. Kor-fahmey rınd niya. Kor-kor mewni meselan ra. Ey se va, to kor-kor ramıt ey ser. Kor-kor kes mabên dı şıno. Kes qedê xo nêbo, kes kor-kor lıngan ver şıno.

Lez u bez: Lez u beza şo u bê. Lez u beza kewt a dıyar. Lez u beza xo resna cı. Lez u beza kar u gırwey xo qedına.

Mıxı-mıxı: Vêşı mıxı-mıxı mekı. Kamoreyo fina mıxı-mıxı keno. Mıxı-mıxa to qe kemi nêbena.

Nakışt-akışt: Nakışta-akışta xo merzı, tı zanê se kena to? Nakışta-akışta xo wınya çiyê nêdi. Nakışta-akışta şı labırê cı nêresa. Nakışta-akışta teqley merzı.

Naşt-daşt (Nakışt-akışt): Naşt-daşt mewni kes çınıyo to bireyno. Naşt-daşt xo meşanı kes to ra nêterseno. Naşt-daşt qısey merzı şari, eybo. Naşt-daşt têseri meşo, jew bıvıno do vajo serweşo (serxoşo).

Nopol-opol (Nadoşı-adoşı): Ge nopol ge opol wegi kı tı nêedızıyê. Ge nêpoli ser, ge ê poli ser bıvrını kı, to nêtewno. Nopol-opol bewni qe tı kê xo kışta vınenê. Nopol-opol doş mebí, kes çınıyo bıro çırıda to ra. Nopolê to ê poli ra hebê berzo. Nopol-opol pıro dı wa çımanê xo niya-kero.

Nıqı-nıqı: darkütık bı nıqı-nıqa kewto gozan ser u o yo şıkınenı. Nıqı-nıqa nıqarı ya zere ra yena, Ella zano ê yê şıya ayrı nıqar kenê.

Reqı-reqı: Ma destê to nêvındenê bıya reqı-reqa to. Reqı-reqı mekı goşê mı tewenê. reqı-reqa nê kesian ma gêj kerdı. A reqı-reqa mı mezgi mıyan dı canqı kena. Çıçıyo bıya reqı-reqa to.

Repi-repi: Bı repı-repa mahkumi banna pey ra war bı u vera cêr remay. Repı-repa potınandê cendırmana gedugi sera yena. Repı-repa nê esparan zerey ma qütıfna. repı-repa potınandê merfezi ma dın u iman ra kerdı. Repı-repa potınan durı ra belıya.

Şerpi-şerpi: Şerpi-şerpa perandê darana, ê yê vay ver şınê u yenê. Bı sı-

lana şerp-şerp kewt ê laceki ser. Dı merdımın şerp-şerp dayê pêro. Eskeran miyan dı şerpi-şerpa silan bi. Ê wirnan şerpi-şerpi vıstı pê ser.

Şert u şurt: Şert u şurti ray bide ma do nezdi ra birê. Gorey şert u şurtê xo ez hereket kena. Tı şert u şurt ronê qeçkan ver, weş nêbeno. Gorey şert u şurtandê xo kes ray şino. Şert u şurtê mı nêyê, tı wına qebul kenê bê ravey.

Şılı u şerpi: Ewro şılı u şerpi ya vaya. Biya şılı u şerpi ya varani (yaxeri) ma sero. Na şılı u şerpi nêverda ma keye ra bivijiyê u gama xo çekerê.

Tını-tını (tını-tını): Tın-tına nê sazi goşê ma berdi. Tını-tına nê sazdê to qe kemi nêbena? Çıçiyoy tı bı tını-tına kewtê ser, zeki tı külê zeredê xo cı rê akerê? Bı tını-tına temburey xo eyar kerd.

Tıqı-tıqı (tıq): Vengê seato tıq-tıq keno. Bı a tıq-tıqda to ya roj awa nêşino. Bı tıqı-tıqa şiya ayrı arışan werdi nêkena. Vengê tıqı-tıqa nê motori goşê ma werdi. Darkütiko tıq-tıq dano kokdê darı ro u keno qûh.

Ver u pey (vera u peyra): Hele xo ver u pey bewni tı qe kê xo kıştı vinenê? Ver u peyê to belli nêbeno. Verni u peyni ya ma dışmenan ma ra giroti. Eskeran hım vera u hım zi peyra hêriş ard ma ser. Vera u peyra dışmeno yeno. zalıman vera u peyra da maro.

Viçi-viçi: Çıçiyoy biya viçi-viça to? Hend viçi-viçi meki la, to ma dı mehde nêverda. Viçi-viçi meki u ê

serey xo meşanı.

Vını-vını: Biya vını-vına zincıda to. Şo zincıya xo fışkı kı, tı hend vını-vını nêkerê. A vını-vına to kesi dı mehde nêverdana. Kıştê ra biya vını-vına zincıda to, kıştê ra zi to zincı vera çılmo keno war, no çı halê to yo?

Xori-xori: Şiya xo rê daldeyê dı ronışta u xo rê xori-xori fıkirıyaya. Xori-xori xo rê dışmışi biya u mı xo rê va; Koti dı mı şaşey kerdı? Xori-xori hewna şiya. Ez hewndo xori dı biya to ez kerda aya. Şo u xori-xori xo rê bıfıkırı.

Xüşı-xüşı: Mar wexto kı puş u palaxı miyan ra şino bena xüşı-xüşa cı. A xüşını xüşını ya mardê kori ya. Xoz dahlan miyan dı xüşını keno u veng vejeno. Amnani bena xüşı-xüşa puş u palaxı erdandê teni miyan ra. Percini bı dı biya xüşı-xüşa kesan. Xüşı-xüşa awı kewta taqı ser.

Zırı-zırı: Çıçiyoy biya zırı-zıra to. Zey heriya mezırı la. Herê dedê mı bol zırzıroko. Biya zırı-zıra herdê xalan. Hend şenê bızırı kam aşnaweno.

Zırt-zırt: Zırt-zırt berzi meydan herayo. Zırt-zırtı meki la. Çıçı yo biya zırtı-zırta to. A zırtınıda xo ra zi kemi nêbeno. A zırtı-zırtı ra bewni.

Zırto-zırto: Zırto yo zey to. No dınya dı zırtoy zey to boliyê. Zırtoy zey to nêbê, çı halê ma wına beno. Çıçı yo biya zırtı-zırta to. Zırto xûli zırto.

Ç - Fekdê qeçkana tay qısey qeçkanê kı newe cı fek ra vjênê, yan zi qandê tersanayeni u çiyandê zerar dayenan ra durı vısteni yenê karar deni.

Biv: Destê xo pa menı biv benê. Bew bivo. Biv bi. Kê biv kerd? (Qandê kî qeçekê werdi destanê xo çido germ, cam, zerar dayen u tehlikeyana nê nê nê qısı hemver inan kar anê. No qise en bol kî qandê tersdayenı vajêno. Biv vanê kî qeçekê werdi bitersê u destê xo pa nê nê)

Cız: Duri kewı cız benê. Destê to cız bi. Cızo. Oy gısta to cız bi. (No qise zi qandê qeçkandê bol werdiyan yeno karardenı. Qandê kî qeçeki destê xo soba, çaydanlıxdê tey çay girênayı u çidê germdê biniya nê nê, bı zıwandê qeçkana vanê "cız" kî cı ra duri kewê u cayêdê xo nêveşnê. Qandê duri vistenı u ters dayenı nê qısı kar anê).

Çıpi-çıpi: Awı dı çıpi-çıpi meki çıqıkiyê yenê mı. Qeçeki awı dı çıp-çıp kenê. Asnawı nêzano awı miyan dı çıpi-çıpi keno u çirpeno.

Fışş-fışş: Çıçıyo biya fışşı-fışşa to. Şo zinciya xo bı fışkı kî, tı hend fışşı-fışşı nêkerê. Fışşı-fışşa zincida to mehdê ma qelibna. Kes şermayêno, hend muletı miyan dı fışşı-fışşı nêkeno.

Hışt-hışt (hiş): Qeçeki rê hiş va labirê nêşa bermiyê cı vindano. Hışt-hışt bewnı mı ra, dana to ro. Kamorı qeçeki rê hışt-hışt va labirê qeçek nêwınya cı ra. Hışt va kî balê qeçeki banco xo ser. (Hışt qandê qeçkandê bol werdiyan vajêno. qandê kî balê qeçkan bancê xo ser yan zi inan bide hüwatenı hiş yan zi hışt vanê. Ju ju finı zi qandê kî bermira vindanê hiş vanê. Yanê hesê xo meki u vındı).

D

Fekdê heywanan ra tay vatenê kî vijênê yan zi vajênê. Tay fekdê heywanan estê kî babet, babet vengi venjenê. Tabi na veng vetena heywanan tam zey vengdê vetanda inan nuşnayenı xeyle zehmeta. Labirê vanê fina zi kes binuşno. Tam vengê cı nêdo u cı ra nezdi bo zi kes şeno fahm kero ka fekdê kamcin heywanıyo. Nê qıseyê kî tiya dı nuşneyênê şenê tam vatenê inan nêbê.

Billı-billı: Biya billı-billa heşı. Billı-billı kerdena kew kewto devi fek. Billı-billa heşı erd u azmin bırnayo. se biyo, biya billı-billa to, tiyê kenê ma burê. Nuri yo zey heşana billeno.

Hew-hew: Şan ra heta şewra hew-hewa nê kütikan nêbıriyê. Kütiki yê hew-hew lawenê. hewı-hewı meki u melawı ma ser dı. Ma tı kütikê ti yê hew-hew kenê u lawenê.

Kış: Kış soxê mendê, duri kewı. Kış mêrati. Kergan kış kî wa zere nêkewê. Kergan kışê serdê quti kî, wa qut burê. (Kış qandê qewnayenda kergan yeno karardenı. Ju ju finı zi enbazi bı küşatkerdena pê rê vanê; Kış bı şori)

Nıqı-nıqı: Kergı yê xeli sero nıqı-nıqı kenê. Kergı bı nıqı-nıqa leyrê xo berdi kuti ser. Siya ayrı bı nıqariya, bı nıqı-nıqa nıqar kerdi.

Qübi-qübi: Bı qübi-qüba kewti pê ser. Bı qübi-qüba wend pê ser. Bı qübi-qüba vera pê da. Biya qübi-qüba zerecan, ê yê wanenê pê dı.

Qüti-qüti: Qürpı bı qüti-qüta leyrê xo berdi inı ser. Qürpı bı qüti-qüta leyranê xo xo dimı bena. (Kerga qürpı wexto kî leyranê xo pawena

yan zi veyndana inan kî inan xo dımı bero kena qûtı-qûtı. Leyranê xo arêkena pêser, bî qûtı-qûta çorşmey cî şına yena u inan pawena. Wexto kî cınawır yan zi çiyê yeno kî leyranê cî buro yan zi tepêso, qûrpi hîma xo gijê pêser kena, vero vîndena, qût-qût vana u hendi kî cî dest ra yeno nêverdana çiyê nezdi cî bo. Yanê "qûtı-qûtı" vengê zıwandê kergan u ê kergandê qûrpkewtano.

Piff-piff: Kes wexto kî nezdi mari beno mar piffeno kesi ser dî. Piffini ya mari ya dahlan miyan ra yena. Çiçi yo biya piffi-piffa to. Biyo pîr o yo piffeno. Se biyo piffi-piffa to ya.

Vızı-vızı: Keyî miyan dî biya vızı-vıza mêşandê stıayan. Zerqeti viz va u da mı dî. Vızı-vıza nê soxeyan ma werdî mı. Germdê dihirda amnanî dî bena vızı-vıza çarîngan. Vızı-vıza nê mêşan qe niyancêna. Ma sera biya vızı-vıza vay. Dewda ma sera bibi vızı-vıza teyaran.

Weq-weq: Werdegtyê dolî miyan dî Weq-weq kenê. Fekê xo zey çıwaltya makî u zey werdegana weq-weqî mekî. Bî weq-weqa awî sera şî.

Wiç-wiç: Mırıçiki daran sero wiçi-wiçi kenê. Wiçi-wiça meran serey ma werd. Vengê na keynerî zey wiçi-wiçda mırıçıkano.

E

Zıwanê fekdê Heywanan:

Beehhh: Bızı "qalena" vengê beehhh'i vejena (Maki)

Tışk "qaleno" vengê beehhh'i vejeno (Neri)

Bill, bill: Heşî "billena" (burena) vengê bill-billî vejena (Maki)
Heş "billeno" (bureno) vengê bill-billî vejeno (Neri)

Bobbill-bobbill-bill-bill: Deve hêjî kewno vengê bobbill-bill vejeno (Neri)
Devê hêjî kewna vengê bobbill-bill vejena (Maki)

Guguk: Keko-pepo "veyndano" vengê guguk-guguk (keku-pepu) vejeno (Neri)

Keko-pepo "veyndana" vengê guguk-guguk (keku-pepu) vejena (maki)

Guuk-guuk: Künd "waneno" vengê guuk-guuk kî vejeno (Neri)
Kündî "wanena" vengê guuk-guuk kî vejena (Maki)

Güxx-güüxx: Bewranî "wanena" vengê güüxx-güüxx vejena (Maki)
Bewran "Waneno" vengê güüxx-güüxx vejeno (Neri)

Hew-hew: Kütık "laweno" vengê hew-hew'î vejeno (Neri)
Delî "lawena" vengê hew-hew'î vejena (Maki)

Hiir-hiir: Estorî "hirena" vengê hiir-hiir vejena (Maki)

Huuuhu-zuu: Verg "zureno" vengê huuhu-zuu vejeno (Neri)
Delvergî "Zurena" vengê huuhu-zuu vejena (maki)

Meeh-meeh (piff-piff): Mar "qoleno" (qaleno, Piffeno) vengê meeh-meeh i vejeno (Neri)

Marî (maymarî) "qolena" (qalena, piffena) vengê meeh-meeh i vejena (Maki)
(Neri cî piff-piffi keno u qoleno. Wex-

to kî neri u mari ya veyndanê pê zi qalenê pê ser dî.

Me-me: Mi "melena" vengê me-me vejena (Maki)

Beran "meleno" vengê me-me vejeno (Neri)

Miyaw (miaww): Pisingî "miyawena" vengê miyaw'î vejena (Maki)

Pising "miyaweno" vengê miyaw'î vejeno (Neri)

Mooo: Ga "Qoreno" vengê mooo'y vejeno (Neri)

Manga "qorena" vengê mooo'y vejena (Maki)

Niq-niq-niq: Kergî "niqena" vengê niq-niqî vejena (Maki)

Qeqeqûb (Tetûp): Zerec "waneno" vengê qeqeqûb'î vejeno (Neri)

Zerecî (mari) "wanena" vengê qeqeqûb'î vejena (Mari)

Qûqûlu-quu: Dik "veyndano" (waneno) vengê qûqûlu-quu vejeno (Neri)

Ûlû ülooül-üll-üll: Kerga mısri (Hüli) ülena vengê ülüülooül-üll-üll vejena (Maki)

Dikê mısri (Hüli) üleno vengê ülüülooül-üll-üll vejeno (Neri)

Weq-weq: Qırêncîle "Weqeno" vengê weeq-weeqî vejeno (Neri)

Qırêncıla "weqena" vengê weeq-weeqî vejena (Maki)

Werdegî "weqena" vengê weq-weqî vejena (Maki)

Werdeg "weqeno" vengê weq-weqî vejeno (Neri)

Wiç-wiçç: Mırıçıkî "wiçena" vengê

wiç-wiççî vejena (maki)

Mırıçık "wiçeno" vengê wiç-wiçî vejeno (Neri)

Xıxxıxı: Şêr "gıjkêno" (herşan keno) vengê xıxxıxı vejeno (Neri)

Şêrî "gıjkêna" (" ") vengê xıxxıxı vejena (maki)

Zırr-zırr: Her "zireno" vengê zırr-zırr'î vejeno (Neri)

Herî "zirena" vengê zırr-zırr'î vejena (Maki)

F

Tay qısey sond werdenı, sond werd-dayeni, nêweş, karo rınd nêkerdenı, reca u herwına:

Ahmaq: Ahmaço zey to mı qet nêdi. A ahmaqeya to hewna to rê bol bena bella. Ahmaqeyda to ra bı, o ma ra rema. A ahmaqeya to nêbo, tı şenê bol girwey bvinê. Ahmaço zey to wa qe çinêbo. Tı ahmaq nêbê tı ey hetı nêgirweyênê. Kes ahmaq nêbo, kes şino sirê xo jewnay rê vano?

Belengaz: Heqî merdimê do bol belengazo. Belengazey mekî, şori bewni kar u girwedê xo. Tı çı hend belengazê. Belengazeykerdenı kewta rıhdê to miyan. Tı xo ra misaye tım belengazey bikerê.

Bextê to bo: Bextê to bo tı şî? Bextê xo ser raşt vaji. Vaji, bextê to bo to nêberd. Bextê to ser bo, tı yê bextê xo niyerzenê u zuri nêkenê. La bextê xo merzı, eybo.

Bêaqiley(aqılsızey): Aqılsızey karê her merdimi niyo. Bêaqileyda xo rê bıbermı. Ma bêaqiley peranaya? Bêaqiley kesi fêna ray bin. Aqılsızeya kar u girwe ray nêşino.

Bêar: Bêari rê Heleb gamê cayo. Bêari rê ha vaji, ha vaji. Bêar tim a bêareyda xo ra war nino. Bêari rê çend şenê vaji, nakışti ra de-kewno akışta binı ra vijêno. Merdımê bêari dı kes nêşeno baş bıkerö. Bêari rê sa u miroya zey pêyê. Verê zincida bêari nêşeno.

Bêbext: Dışmenê ma tim bêbexto. Merdımê bêbext tim pey ra dano kesi ro. Bêbext tim bı bêbexteya hereket keno. Merdımê bêbext bol qeleşo. Merdımê bêbexti ra camêrdey mepawı.

Bênamus: Merdımê bênamus tim bênamuso. Cay merdımê bênamusi cemati miyan dı çiniyo. Riyê merdımê bênamusi tim siy-ayo. Merdımê bênamusi dı namus u şeref çiniyo. Nanê merdımê bênamusi nino werdenı. Verê zincida merdımê bênamusi qet nêşeno.

Bibext: Lacê Babo'y merdımê do bibexto. Şarê Dimiliyan tim bibexto. Bibext nêzano qeleşey bıkerö. Wexto kı kes bibext bo kes nêşeno xırabey zi bıkerö. Merdımê bibext tim xırabey ra remeno. Bibextê xo ya bı merdımê do bibext. Merdımê bibext tim zeri nermo.

Boka: Boka lınga to si ro nêgüno. Boka tı tengey nêvinê. Boka ray to to vero vını nêbê. Boka tı tari dı nêmanê. Boka risqê to tim hera bo. Boka qısmetê to abiyo. Boka tı bella nêvinê. Boka tı bellayan xo sera dahf kerê.

Cefakar: Kamore merdımê do cefakaro. Cefay to ey ver bol ravêrdo. Ey bol ma verdi cefa wer-

do. Cefakareya to vira nêbena. To ey vero bol cefa werd. Emser ma bostandê xo vero bol cefa werd, labirê cı ra qezenc zi niyame. Kes cefa nêwero kes nêşeno qezenc zi kero.

Çımê mı kori bê: Çımê mı koribê kı mı nêdiyo. Çımê mı koribê kı xebera mı cı ra çiniya. Çımê mı koribê ez nêzana hetê kotiya şı. Çımê mı korbê mı nêçıraynayo. Çımê mı korbê mı nêçınayo.

Destber: To dest ra yeno bıki. Çiçi destbereya to yena teksir meki. Çiçi inan dest ra ame inan kerd. Zazay weş destbenê xo, labirê waherê cı çiniyo. Cı dest ra niyame ê kari bıkerö. destê cı ra niyame, kar vırada. Dest xo beri kı, kes nêşo biro to ser.

Dobra-dobır: Ez wazena merdım dobra-dobır heme çi akerde vajo. Vanê kes dobra-dobır qısey bıkerö. Ez wazena kı dobra-dobır şıra meselandê xo ser. Dobra-dobır kewt meselan miyan. Dobra-dobır va mi kerdo. Kamore merdımê do dobra-dobır bı.

Ellakerimo: Mın u to rê Ellakerimo. Tı do bivinê, Ellakerimo. Ellakerimo, qay rojê mı do zi biro. Ellakerimo, qay rojê welatê ma zi reyêno. Ellakerimo, qay rojê ê mı zi yeno a cı.

Ellasinenê: Ellasinenê bêri. Ellasinenê meşo. Ellasinenê hadê ma şırê. Ellasinenê ey rıhat verdi. Ellasinenê destê xo pa menı. Ellasinenê delxa meki. bıgırweyi.

Ellay ser: Ellay ser ez sond wena, zey to niyo. Ellay ser bo kı, xebera mı cı ra çiniya. Ellay ser bo kı, to weş nêverdana. Ellay ser ez sond wena, ey dibi.

Ella wekil: Ellawekil ez nêzana sera şıyo. Ellawekil mı nêberdo. Ellawekil mı nêdiyo. Ellawekil o nêbı. Ellawekil ey şıma sımasnay. Ellawekil wuca mı rê ters kewno.

Eybo: Namusdê şari ra mewni eybo. Ma eyb nêbı to o girwe kerd? Ma eyb nêbı to wını va? Tı eyb kenê. To eyb kerd. Eybo to rê la. Eyb niyo, tı nêşermayênê?

Fedakar: To fedakareyêda bol gırdı kerdı. Qandê ey to xo fedakerd. Qandê welatê xo ma xo fedakerdenı rê hadreyê. A fedakareya to vını nêbena. Heme çi rê fedakarey lazıma. Fedakarey nêbo çiyê feda nêbeno.

Fiyaqe: Fiyaqe mekı, jewna yeno ê fiyaqeyê to şıkneno. Fiyaqe kerdenı karê camêrdey niyo. Kê rê ti yê fiyaqe kenê? O kı hemverdê to dı cını niya, ti yê cı rê fiyaqe kenê. Pize do veşşana fiyaqe nêbeno. Cay fiyaqi miyanê şeligi niyo.

Gıran bı: Xo tim gıran tepşı kı, kes eyarê to fahm nêkero. Xo gıran bıgi kı, qimetê to bızanê. Gıran bı kı, tı cadê xo ra nêlûwê. Siyana gıranê tim herunda xo dı ra. Gıran tim cadê xo dı ro. Baro gıran tim gırano.

Günayo: Piro medı günayo. Peranê cı bıdı, günayo. Heqê cı mewı günayo. Ma tı güna nêzanê?. Ma günay to kesi nino? Günay mı ê laceki ame. Qey güna defterdê to dı nênuşneno?

Herbi: Herbi qısey bıkı, ganê mı bıgi. Tı merdımê do herbi niyê. Ey herbi heme çi raşt u raşt va. Merdımê herbi ra zarar nino ke-

si. Eger tı şınö se herbi şo. Herbi herbi şo meselandê xo ser. Bêri mı rê herbi-herbi vajı, to o qıse vato ya nêvato?

Heq-Heqberey: Tı heqberdê ey ra niyamey. To nêşa heqdê ey ra birê. Ey to rê heqaretay kerdı, to nêşa heqê cı bıdê. To nêşa heqberdê ey ra birê. Heqê xo hetan kı heq nêkenê mewazı. Heqê xo hetan nêgênê cı ra fek mevıra dı. heqbereyda çiyê ra ninê dest merzı cı. Heqbereyda dahweyê ra ninê bıın mekewı.

Heqıqet: Vanê kes heqıqetey ra nêremo? Çıçı beno wa bıbo, vanê kes tim heqıqeti vajo. Vanê kes heqıqetan bı çımandê xo ya bıvino. Ez hetan kı heqıqeti bı çımandê xo ya nêvına ez emel nêkena. Se beno wa bıbo heqıqetey ra meabırı.

Hewldayenı: Eger tı hewl xo nêdê tı nêşenê raya xo raşt kerê. Bı hewldayena kes pê dı wertaxey keno. Jew hewl xo do o bıın nêdo kar u girwe rayo nêşino. Wirna kıştı hewl xo nêdê nêşenê piya bıgirweyê. Hewldayena meseley hal benê.

Homa(y): Homa boka kê ray bıın nêfıno. Homa boka kesi teng dı nêverdo, Homa kesi felaketan ver bıreyno. Homa kesi qeda u bellayan ver sıtar kero. Homa kesi erdo nêverdo. Homay ser ez sond wena kı, o merdımê to yo. Homay ser bo tı emşo ma hetı manenê.

İmandê to bo: İmandê to bo ti yê zurı nêkenê? İmandê to bo ti yê imanê xo niyerzenê? İmandê to bo tı wextê xo dı amey? İmandê to bo to da?

İmandê mı ser: İmandê mı ser, ez o raşt vana. İmandê mı ser, mı tı

nêsmasnay. İmandê mı ser, mı nêzana lacekê şıma yo. İmandê mı ser tı nêşinê.

İnkâr: Çırê to inkar kerd u va mı nêberdo? Peyniya inkarcılıxey nina. O merdımê do bol inkarciyo. Ey heme çi çıman vero inkar kerd. Ey giroto bı, labirê inkar kerd va, mı nêgiroto. Dewleta Tırkan biyayena ma inkar kena. Tırki inkarcılıxey dı verni nêdanê kesi.

Keleveng: Tı keleveng nêbê tı ey dı nêşinê. Tı keleveng nêbê tı ey dı çıwal nêkewnê. Tı zi zey ey keleveng nêbê tı ey dı müşewre nêkenê? Kes keleveng nêbo kes seni ey emel keno? Kelevengeya to to rê vay bena mal. Kelevengeya to to rê bol bella akena.

Kelpe: Kelpena do zey to esto? Tı çı kelpeyê do gawirê? Mı merdımna zey to kelpe nêdi. Mı kelpe di labirê zey to nêdi. Tı zi vaşi ez xo rê kelpeya. Tı çı kelpeyê, ters to zeri dı çiniyo. Tı êi kelpeyê, kesi rê mı nêronanê?

Keydê ma ser: Key ma ser bo vını biyo. Keydê ma ser nêzana mı kerd do koti. Key ma ser bo qebul nêkena. Key ma se, eger tı nîrê ez qahrêna. Key ma ser, nêvıradana tı şırê cana.

Lejker (lejwan): Şarê Dımılıyan bol lejkerê. lejkerê ma yê resmi çiniyê. Ma lejkerê resmi nêwazenê. Lejkerêdê ma yo bı duzen bıbiyayê beno ewro ma destan bındi nêbiyayê. Kamore lejwanê do mezbuto. Lejker tım lej keno. Lejwanê ma yê ewro qandê şarnay girweyênê.

Maldar: Key Heciyan maldarê Sêwregê. maldarê dewda ma hirê-çihar keyeyê. Keye do maldar ra meyman kemi nêbeno. Maldarê Sêwregı veri key Fetehliyan bı. Merdım esto, mal esto nêşeno maldarey bıkerö.

Merzı, meperı: Berz ra meperı nızım kewnê. Berz ra merzı, hebê nızım ra berzı. Berz ra merzı, eyarê to fahm kenê. Berz pera, nızım kewt. Erzenê berzı labirê bol berz merzı. Merzı lo merzı ma bırayê pê yê axretê. Merzı la merzı, nıka küçido birê ma sere ro. Merzı, nıka maxê bani ma sero yenê war. Berz meperı bahdo erdo manenê.

Mesul: Vanê kes mesuliyeteya xo bızano. Wexto kı kes mesulê çiyê bo, vane kes a mesuliyeteya xo bıyaro ca. Mesulê partiye nêbo, kar u barê a parti ray nêşino. Ê hergı çi mesulêdê cı esto. Mesuliyetey rısqê do grano. Barê mesuliyetey bol grano.

Metin: Ez do xeberê bıda to labirê vanê tı xo metin kerê. Metin vındi xeberêda mı na bêxeyrı to rê esta. Maya to merdı, vanê tı bol metin bê kı bırayandê xo rê qüwet bıdê. Metin bı kı tı nêkewê. Vanê ma bol metin bê. Ma metin nêbê şar do tım biro ma ser u ma ro do.

Mezbut: Mezbut xo vero vındi. Hemver zordarey vanê tı mezbut bê. xalı merdımê do mezbut bı. Mezbut bı kı kes nêşo tahda bıkerö to. Eli qe mezbut niyo. Mezbut xo bışıdeynı.

Namdar: Xeylê namdarê Sêwregı estê. Namdarê Sêwregı en gırd Hesen Axa bı. Yılmaz Güney zi namdarêdê Sêwregı bı. Vanê kes nam bido kı, bışo namdar bo. Namdarey,

zanayeni, camêrdey, raştey u qeh-remaney ra yena.

NamUSDê to: NamUSDê to bo kî, to nêvato? NamUSDê to bo, to nêberdo? NamUSDê to bo kî, to nêtrito? NamUSDê to bo, to hile nêkerdo? Binamus biyayeni karê hermerdimi niyo. Bênamusey bêşerefeya. Merdimi kî namus ra qito, o merdimê do bênamuso. Riyê merdimê bênamusi nêgêno kî bivijiyiyo şari miyan.

Nankor: Nanê merdimê nankori tim çogdê cî sero yo. Merdimi nankor qe rindey nêzano. Nankori rê çend şenê rindey biki, ha to kerda ha nêkerda ferq nêkeno. Merdimi nankor nêzano rindey çiçiya. Rindey kenê zî merdimê nankori rê mekî.

Qedir u Qimet: Qedir u qimetê xo bizani. Ma qedir u qimet da to, tî zî xo pede mevîradî? Ma qedir u qimet da to, to zî ri girot. Qedir u qimet, o kî heq keno vanê ey deyo.

Qelamuqedim (Qeyamuqedim): Qelamuqedim bo mi nêvato. Qelamuqedim bo ez nêzana. Qelamuqedim mi bîzanayê mi nêverdayê şiro. Qelamuqedim bo to berdo. (Qelamuqedim qiseyêda sond wêrdena. Ze kî kes vajo seredê mi ser, yan zî ez xo ra xeyr nêvîna u zey nînan)

Qeyamî: Se biyo to qeyamî qilaynê. Dîşmenan qeyamî ma sero qilaynê. Qeyamî do nezdi ra biqlayneyo. Qeyamî do nezdi ra biro. Qeyama en girda a en bahdoyêna. kewti pe u qeyamî qilayne pêser. Wexto kî qeyamî biqlayneyo, dînya do ser u bin bo

u pê dî duz bo.

Qûbda Babo'y ser: Qûbda Babo'y ser bo tî nêşinê. Qûbda Babo'y ser bo to nêviradana. Qûbda Babo'y ser bo, emşo tî tiya manenê. Qûbda Babo'y ser bo tî do bigirê.

Qûrani ser: Ez Qûrani ser sond wena, to berdo. Qûrani ser bo mi nêkerdo. Qûrani ser ma wîrna piya bi. Qûrani ser to kîşena. Qûrani ser tî nîrê, fîna to dî qisey nêkena. Qûrani ser tî do birê.

Pîl-Pîr: Piyê mi Pîlê berda ma yo. Pîrê ma girdê ma yo. Pîrê ma zanayeyê ma yo. Pîlê eşirê nêbo, a eşiri rew pede şîna. Pîlê eşiri eşiri idare keno. Pîr tim veramyayey eşirda xo yo. Pîl u pîrê ma ewro çîniyo.

Pîrên ra vete: Merdimi pîrên ra vete, pîrênê xo vejeno u vîran geyreno. Merdimi pîrên ra vete çiyê ra nêşermayêno. Ri merdimê pîrên ra veti tim siyayo. Merdimi pîrên ra vete çiçi vajê ey keno. Bextê merdimê pîrên ra veti çîniyo.

Raştey: Raşt vajî ganê mi bigî. Zuri mekî, raşteya cî vajî? Bî raştey, to o dî? Bî raştey ez nêzana se vaja. Raştey ra vanê kes nêremo. Raştey tim rašta. Raşt-raşt rayda xo ra şî. Raşteya siyasetî çîniya. Tarixo kî siyasetvanan nuşnayo, tey raştey çîniya. Kes o nêwerzeno u raşteya cî nêvano? Eger raşteya cî vajê heme çi vijêno awî ser u beno zelal. raşt vajî, to nêvato?

Reben: Sebri rebenê Homay bî. Ez o reben do se kera u seni xover bîda. Rebenê Homay topî to rê varê. A rebenî do tîp u teniya se kero? O reben do ê keyî miyan dî çiçi buro? O

reben do inan miyan dı seni idare bıkero?

Seredê to ser: Seredê to ser winiyo? Seredê to ser bo mı nêberdo. Seredê to ser ez o zuri nêkena. Seredê xo ser mı rê raşt vajı kê berd. Seredê min u to ser, tey şaşey çınıya.

Sextekar: Karê sextekaran tim sextekareya. Bı sextekareya kes nêşeno cayê reso. Sextelıxeya sextekari rew vijêna awı ser. Sextekarey kerdenı qet weşdê mı nêşına. Karê sextekarey kenê zi dost u enbazandê xo rê mekı. Bı sextekareya kes nêşeno ser kewo.

Seyid: seyid Rıza Seyidê ma bı. Seyidê berda ma Babo'y Baboyano. seyid Sereşirê eşirda xo yo. Seyidey kesi rê zanayenda kesi u girdeyda kesi ra yena. Merdimo seyid vanê zanaye, zerinerm u heskerdoxê şardê xo bo. Seyidey bı rehataya nêdeyêna merdımın.

Sond wena: Ez sond wena, mı nêberdo. Sond wena mı nêçireynayo. Sond wena mı nêdayo pıro. Sond wena to teniya nêverdana. Sond wena ez paştida to dı ra.

Şan u şeref: Şan u şerefdê to bo, to o nêmişnayo? Bı şan u şerefdê to ez to ra nêqahriyaya. Bı şan u şerefdê mı bo, ez to teniya nêverdana. Tı şan u şerefdê xo bızanê, tı wini nêkenê. Merdimo bêşan u bêşeref nêşeno cemati miyan dı roşo u qısey xo bıdo qebulkerdem. Şan u şerefdê kesi tim serey kesi şari miyan dı berz tepşeno. Bêşan u bêşerefey tim serey kesi fêna kesi ver.

Şaşey (Xeletey): Bol diqet bıki kı, tı şaşeyê nêkerê? Heta ewro to bol şaşey kerdı, ewro ra tepeya vanê tı nêkerê. Vanê tı şaşeya xo bıvinê u raşt kerê? Vanê tı xeletey nêkerê? Vanê tı xeleteya xo qebug bikerê.

Şerefdê to: Şerefdê to bo to nêberdo. Şerefdê to ser to raşt va? Şerefdê xo ser sond burı kı, to ê nêverdayê pê yo. Şerefsızey mekı, dobra-dobır raşt qısey bıki. Merdimo bêşeref çınêbo ey rınderiyo.

Tırbdı Kaloy ser: Tırbdı Kaloy ser, nêverdana tı şirê. Tırbdı kaloy ser, emşo tı meymanê ma yê. Tırbdı Kekoy ser, tı tersayê. Tırbdı Kekoy ser nêverdana tı mesref bikerê.

Tı vinenê: Tı vinenê ez se kena to? Tı do bıvinê do se bo? Tı do bıvinê peyniya to seni yena. Tı do bıvinê ez çiçı ana to seredı. Tı do bıvinê şar se kenoto?

Welwele: Çiçı yo to welwele qılayna? Ahmedı welwele varna. Welwele kewt inan ser. Mekı welwele, çiyê nêbeno. Dışmeni welatê ma sero welwele qılaynayo.

Welzınya: Mı merdımna do zey to welzınya nêdı. Nê çorşmey ra welzınyana zey to welzınya çınıyo. Welzınyana do zey to hewna niyameyo no dınya. A welzınyayeya to to rê bella ard. Welzınyayeya to to rê qapı akerd. A welzınyayeya to to rê bol vay bı mal. O lacek bol welzınyayo. Merdımandê welzınyayan ra kes hes nêkeno. Merdımê welzınyay heme cadı xo belli kenê.

Willı-billı: Willı-billı xebera mı çiyê ra çınıya. Willı-billı ez nêzana sera

şiyê. Willı-billı mı nêdi sera berd. Willı-billı haya mı cı ra çınıya. Willı-billı ez do şıra.

Xeyr nêvina: Xo ra xeyr nêvina kî, haya mı cı ra çınıya. Xo ra xeyr nêvina kî, mı o nêşmasna lacê Ahmed'i yo. Xo ra xeyr nêvina kî, xebra mı çinêbi o do şıro. Xo ra xeyr nêvina kî mı nêzana ê to yo. Qeçandê xo ra xeyr nêvina kî, ez nêwazena zerarê ey ro güno. Keydê xo ra xeyr nêvina kî, çimê mı maldê ey dı çınıyo.

Xezeb: Ella boka kesi rê xezeb nıro. Xezebê pizedê to bolo. To xezebêri fina ti yê. Tı xezeb nêbiyayê to a reziley ey sere dı niyardê. Xezebo zey to qe ameyo dınya?

Xint: Merdımdê xinti rê hergı roşano. Merdımo xint pırênê xo dırneno. Xinti hetı xintey pere nêkena. Xint xinti ra terseno. Dı xintan pê hetı meverdı, bahdo jew xo Qıral jew xo Wezır hesabneno. Dınya têtewr bıveşo xemê merdımdê xinti niyo.

Zalım: Merdımo zalım nêzano merhamet çıçıyo? zalım zalımeşda xo ra ca nêmaneno. Homa boka kê zalıman dest nêfıno. Homa boka kesi zülümdê zalıman ver sıtar kero. Zalım tım zalımo. Zülmê zalıman bolo.

Zordar: Na zordareya nê zalıman ma mahf kerdı. Zordareya dışmenan ma helak kerdê. Tırki bol zordarê. Zalıman bol zor da ma. Zor ma dayena ma welatê ma ra kerdı teber. Dışmeno bol zor dano ma. Kamo yeno zorê xo ma sero belli keno. tarix dı bol Kıralê zordari ameyê u şiyê. tarixê ma

zordarey ra pırro.

Zebanî: Tı zey zebaniyandê Cahnımıya bêwıjdanê. Bekçi kêberdê Cahnımı zebaniyê. Zebaniyo zey to mı nêdi. Zebaniyê kêberdê cahnımı vero raya to pawenê. Zebani do to adırdê cahnımı miyan dı bıveşnê. Çimê to zey çımandê zebaniyanayê.

Zülümkar: Tarix dı bol zülümkarı vıjiyayê. Peyniya zülümdê zülümkarın nına. No dınya dı bol zülümkarı estê. Ê kî merdıman qetıl kenê, inan sera zülümkar çınıyo. Zülümkarıyê karê insaney niyo. Zülümkar zülümkerdenı ra mırd nêbeno. Çimê zülümkarı tım zülümkerdeno yo.

Zurker: Merdımo kî zuri bıkerı emeley bı ey nêbena. Soyınê zurkerıyê çınıyo. Vanê key zurkerı veşayo kesi emel nêkerdo. Peyniya zuran nına. Hen şenê zuri bıki, kam to emel keno? Bı zurana lênê kergı nêgrêneyêno. Zurker tım zurkerı.

QISEKİ (HECEY)

Qısek: Ê kî kes pa rıste vırazeno, maney cı esto u pa çiyê yeno izahkerdenı, inan rê vano qısek. Kes bı qısek u qısana rıste (cümle) vırazeno. Her qısek u qıseyê maneyêdê cı esto. Her maneyê qısek yan zi qıseyê zi çiyê ra bahs keno u çiyê dano izahkerdenı. Komdê qısek u qısekan ra rıstey bı maneyını vırazênê u yenê meydan. Bı ê rıstana zi kes vaten u waştenanê xo u heme çiyê xo yê heyatkerdenı nuşneno, ano zıwan u pa dano teber. Nê qısek u qısey zı bı vengdayena vıjênê.

Veng u vengdayenı: Lerzaneyena vay

bı goşana aşnawitenu rê veng vanê. Hacetandê (organandê) insanan miyan dı o kî en bol kî hasaso, inan ra jew zi hacetê veng giroteno. Qisekerdenê zıwani nê vengani ra vijênê. Şeklê vengiyê miyandê nuştenu rê zi kes nuşa (herfı, tipı) vano. Temamê nuşandê miyandê zıwanê rê zi kes Alfabe vano.

Qısey pêgirotenu jewqıse (jewkite, jewhece) u bolqıse (bolkite, bolhece) biyayena, dı halan dı, qısiman dı yenê meydan.

1- Jewqıse (jewkite, jewhece): Jewqıse jew veng vejeno, yanê jew veng vetena qırda merdımı ra ke-no teber.

Çend nimuney (misali):

Ard, Ax, Ay, Ban, Bar, Bend, Ber, Berd, Berz, Bın, Bol, Cew, Cın, Çewt, Çım, Çog, Dar, Derd, Derg, Dest, Deyn, Dun, Dur, Ef, Erd, Eşt, Fek, Fit, Ga, Gan, Gem, Germ, Goş, Goşt, Hec, Her, Hewn, Hewr, Hewt, Heşt, ırq, İlm, Jahr, Jan, Jew, Ju, Kerd, Kerr, Kılm, Ko, Kor, La, Lac, Lal, Lej, Lep, Lew, Leyr, Lez, Mal, Mar, Mast, May, Merg, Mi, Mit, Mülk, Nan, New, Nerm, Nim, Nızım, Nur, Of, Oh, Oşt, Qaf, Qay, Qet, Qey, Qul, Panc, Pey, Pêt, Pi, Pıst, Por, Puç, Put, Raşt, Ray, Rew, Rewt, Rez, Rêz, Rıb, Rışt, Rot, Ruť, Sap, Serd, Sıst, Sond, Soz, Sur, Şaş, Şeş, Şêr, Şıt, Şıt, Tal, Tayn, Tırş, Tışk, Tun, Ülq, Va, Vay, Ver, Verg, War, Waşt, Way, Werd, Xax, Xem, Xint, Xof, Xoz, Yar, Yew, Zaf (Zahf), Zerd, Zomp, Zor.

2- Bolqısey (bolkitey, bolhecey): Bolqısey bı qısandê bolvengana yenê vıraştenu. Bolqısey dı bol

vengi vijênê meydan.

Çend Nimuney bolqısan:

Amyayenu, Ardenı, Arwêş, Beran, Berdenı, Beşila, Bızı, Camêrd, Cını, Cıwên, Çarna, Çarşeme, Çınayenu, Dayenu, Dedo, Deve, Dewi, Erdışı, Erdosê, Emir, Eştenu, Fabriqa, Fanatik, Fatımı, Filım, Gamı, Gemi, Germikini, Golık, Giroť, Goştın, Hadê, Hadreyey, Hedro, Hewadı, incılı, iskiñi, ispiñi, İman, İnsan, İt-hamkerdenı, İtiqat, Jandarey, jewjinayış, Jewbini, Jewbiyayenuy, Kardi, Karkerdenı, Kerey, Keynekı, Koçberey, Laceki, Lazım, Lobiki, Loliki, Makine, Manga, Mastêr, Meçiknı, Meşo, Nebi, Newey, Nêbiyayenu, Nêdi, Nimçe, Osman, O-tonomi, Qalın, Qandê, Qaşo, Qefes, Qelaw, Qetine, Qolıkı, Parti, Peme, Pêşiya, Pıştenu, Poseno, Rayber, Raywan, Rewnayo, Rotenu, Seqer, Serbestey, Sêwregı, Soyın, Suki, Şemşêr, Şıyayenu, Şımitenu, Terine, Tewı, Tewrbiyayenu, Têtewr, Toraq, Umışbiyayenuy, Ümetı, Varan, Vatenı, Vetenu, Vewrı, Vıraştenu, Ware, Welat, Werdenu, Wınıya, Xenzir, Xerpiya, Xoserbiyayenuy, Yeqin, Zebesı, Zeri, Zordarey, Zülüm.

Qısanê bolqısan kes şeno xo miyan dı hirê beşan dı bido sinasnayenu. Na beşkerdena ninan zi ekê kı gêne bı inana bena. Na beşkerdenı bı no hesaba ya.

a) Ekê (qısekê) kı yenê vernida qısan.

b) Ekê (qısekê) kı yenê peynida qısan.

c) Ekê (qıseyê) kı qısan pêya be-stenê.

a) Ekê kı yenê vernida qısan:

A (ya), Ber, Bê, Bı, Bı, Da, De, Dı, Do, Me, Na, Nê, Ni, No, O (yo), Pa, Pê, Xo

A (ya): A ya-şına, A-amê, A ya-wena, A ya-şimena, a-şi, Açarnı, Akı, Acıfını, Acıkewt,

Ber: Ber-vist, Ber-eşt, Ber-kerd, Ber-kewt, Ber-bı, Ber-nêbı, Ber-kı, Ber-mekı, Ber-bı, Ber-bıkı

Bê: Bê-ıman, Bê-wıjdan, Bê-qereker, Bê-bext, Bê-bar, Bê-wihêr (Bê-wahêr), Bê-mılk, Bê-ban, Bê-bella, Bê-ray

Bi: Bi-bella, Bi-lal, Bi-kor, Bi-har, Bi-xınt, Bi-aqıl, Bi-tolaz, Bi-serxoş, Bi-mırd, Bi-veyşan, Bi-teyşan, Bi-awı, Bi-penır,

Bı: Bı-ıman, Bı-wıjdan, Bı-qereker, Bı-bext, Bı-bar, Bı-veşnı, Bı-bırnı, Bı-tırı, Bı-karı, Bı-çını, Bı-rijnı, Bı-dırnı.

Da: Da-pıro, Da-remro, Da-xoro, Da-kıştı, Da-bınro, Da-sero, Da-lingıro, Da-destro, Da-pızero, Da-zerı.

De: De-kewt, De-kerd, De-bêri, De-şori, De-bışımı, De-burı, De-bıkarı, De-berı, De-bıya, De-hadê, De-werzı.

Dı: Dı-mabên dı, Dı-sero, Dı-bındı, Dı-erdo, Dı-azmın dı, Dı-mıyan dı, Dı-kok dı, Dı-pey dı, Dı-pize dı, Dı-gonı dı.

Do: Do-bıro, Do-şıro, Do-buro, Do-bıremo, Do-bıkaro, Do-bero, Do-bıyaro, Do-bıremno, Do-pıro do, Do-bıbrno.

Me: Me-şo, Me-kı, Me-bı, Me-karı, Me-şımı, Me-çını, Me-veşnı, Me-şanı, Me-dıpıro, Me-remı, Me-lawı, Me-qırı, Me-qıjı.

Na: Na-pa, Na-ray, Na-kay, Na-dahwa, Na-dewı, Na-keyna, Na-şıvı, Na-mahkema, Na-veyvı, Na-mergi.

Nê: Nê-da, Nê-berd, Nê-werd, Nê-kerd, Nê-rışt, Nê-şımit, Nê-karıt, Nê-çına, Nê-şi, Nê-nımit, Nê-ramıt, Nê-rema.

Nı (y): Nı-ard (nıy-ard), Nı-asa (nıy-asa), Nı-ame (nıy-ame), Nı-aşnawıt (Nıy-aşnawıt).

No: No-name, No-do, No-lac, No-keye, No-merdım, No-ko, No-dıyar, No-war, No-fin.

O(yo): O yo-şıno, O-şı, O yo-yeno, O-ame, O-berd, O yo-remeno, O yo-vazdano, O yo-kareno.

Pa: Pa-şı, Pa-ame, Pa-geyra, Pa-rema, Pa-werd, Pa-rona, Pa-ronışt, Pa-werışt, Pa-deşt, Pa-pışt.

Pê: Pê-tepişt, Pê-kışt, Pê-vırada, Pê-verda, Pê-werd, Pê-di, Pê-remna, Pê-pawıt, Pê-şıt, Pê-hêlkerd.

Xo: Xo-werd, Xo-rot, Xo-kışt, Xo-ser, Xo-ver, Xo-pey, Xo-rada, Xo-ravet, Xo-raşıt, Xo-yada.

b) Ekê yenê peynıda kısan:

An, Anı, Ar, Ayı, Baz, Bend, Ber, Cı, Çık (cık), Dar, De(e), Dı, Dı-ro, Ek, Ey, Ê(yê), Êr, Ge, Ger, I, İstan, ık, ın, ış, K, Kar, Ker, Kı, Lewr, Li, Lix, Me, Mend, Mı, Name, O, Ok, Ox, Ra, Rê, Ro(do), Ser, Şêr, Tır, Tırın, Van, Ver, Wan, Wêr, Xane, Ye, Y(ey), Yê, Yın, Yo, Yok,

An(n): Key-an, Koy-an, Per-an, Golık-an, Bostan-an, Keyna-n, Dar-an, Mêş-an, Hewr-an, Manga-n, Kay-an,

Ani: Rehm-ani, Nur-ani, Roş-ani, Veys-ani, Teys-ani, Bewr-ani.

Ar: Bêar, Seyar, Ettar

(A)yi: Roşn-ayi, Zaza-yi, Şên-ayi, Hewr-ayi, Puk-ayi,

Baz: Cam-baz (can-baz), Fet-baz, Hile-baz, Sihêr-baz, Kay-baz, Ray-baz, En-baz(Em-baz), Hüner-baz, Fitne-baz, Fen-baz, Hoqe-baz.

Bend: Zor-bend, Saz-bend, Ray-bend, Poz-bend (Pozbend'i mircanara virazêna. Nuşteyê nuşneyêno, debeno de u kes keno bazidê xo ya, qandê kî çimên nêbo yan zi bellay sera dahfbê).

Ber: Ray-ber, Rec-ber, Ber-ber, Dest-ber, Jew-ber, Hember

Ci: Posta-ci, Dukan-ci, Peynır-ci, Helaw-ci, Sol-ci, Postal-ci, Tamır-ci, Kürman-ci, Demır-ci, radyo-ci, Şirane-ci.

Cık (Çik): Hak-çık, Qün-cık, Qürun-cık.

Dar: Dukan-dar, Nam-dar, Pay-dar, Ser-dar, War-dar, Xan-dar, Mal-dar, Zor-dar, Çek-dar, Mülk-dar, Nobe-dar.

Dı: Verni-dı, Peyni-dı, Koşe-dı, Soyın-dı, Mabên-dı, Bın-dı, Ser-dı, Vewrı-dı, Varan-dı (yaxer-dı), Hewn-dı.

Dı-ro: Verni-dı-ro, Peyni-dı-ro, Herunı-dı-ro, Ca-dı-ro, Bın-dı-ro, Azmin-dı-ro, Erdı-ro. Miyan-dı-ro.

E(de): Dal-de, Nımit-e, Wend-e, Pewt-e, Surker-de, Vet-e, Werd-e,

Ek: Ver-ek, Bel-ek, Jew-ek, Lac-ek, Key-ek, Teyr-ek, Sur-ek, Zerd-ek, Zerec-ek, Tut-ek, Limın-ek, Fıs-ek, Cemal-ek, Merdım-ek, Leyr-ek, Verg-ek, Golık-ek

Ey: Tıxtor-ey, Cambaz-ey, Fetbaz-ey, Enbaz-ey, Mahlim-ey, Fenbaz-ey, Xırxız-ey, Gewend-ey, Çılag-ey.

Ê(yê): Xalan-ê, Kerwayan-ê, Apan-ê, Dedan-ê, Keyne-yê, Laceki-yê, Kavırı-yê, Bıra-yê, Deza-yê, Dedkeyne-yê, Way-ê.

Êr: Cıt-êr, Say-êr, Ven-êr, Maz-êr, Goz-êr, Tey-êr, Mışmış-êr, Bewrinc-êr, Xewx-êr, Qübax-êr.

Ge: Şal-ge, War-ge, Adıl-ge, Mêl-ge, Seyran-ge, Ronışt-ge,

Ger: Asın-ger, Lihim-ger, Beton-ger

Î: Aw-i, Bej-i, Amnan-i, Wesar-i, Zımistan-i, Rezil-i, Bostan-i, Rez-i, Fılhan-i, Goz-i, Çır-i, Lobık-i, Maşık-i, Camêrd-i, Kırdas-i, farıs-i.

İstan: Zaza-ıstan, Dımıl-ıstan, Kürd-ıstan, Ermen-ıstan, Türk-ıstan, Qebr-ıstan, Dar-ıstan, Gor-ıstan, Faş-ıstan, Kapital-ıstan.

Ik: Pıt-ık, Çımpıst-ık, Roverd-ık, Pak-ık, Vırt-ık, Qıj-ık, Rit-ık

In: Qol-ın, Sewl-ın, Warway-ın, Duman-ın, Germ-ın, Qelun-ın, Serd-ın, Honık-ın, Jew-ın, Sol-ın, Visol-ın.

Iş: Arêkerd-ış, Komkerd-ış, Şımit-ış, Werd-ış, Day-ış, Vet-ış, Vat-ış, Pewt-ış, Rakerd-ış, Pajıt-ış, Rokerd-ış, Roverd-ış.

K: Sıpe-k, Bıra-k, Wayı-k, Xalı-k,

Emi-k, Atı-k, İmi-k, Tene-k

Kar(ar): Goş-kar, Nec-ar, Tewbe-kar, Güna-kar, Sond-kar, Hile-kar, Bê-kar, Cefa-kar, Feda-kar, Zülüm-kar.

Ker: Zur-ker, Dês-ker, Saz-ker, kar-ker, Zor-ker, po-ker, Xon-ker.

Ki: Zaza-ki, Kürd-ki, Dımıl-ki, Farıs-ki, Erebi-ki, Tırk-ki, Dewij-ki, Sukij-ki

Lewr: Hena-lewr, inci-lewr

Li: Bel-li, Tewkel-li, Tel-li, Sêl-li, Lul-li, Sewl-li, Dewl-li, Kol-li, Pal-li, Gil-li.

Not: Wexto ki peyniya qıseyê bi "L" ya qedêna, demê bolamor biyayeni di "L" na yeno ê "L" ey kışti u benê di "LL" ey. Demê vengdayeni zi kes ney bol zelal ferq keno ki vengê di "LL" yan vejeno. Bahdo zi "I" yena peynida ci u qıse beno bolamor).

Lix: Wel-lix, Çaydan-lix, Küfte-lix, Qıma-lix, Qı-lix, Qürban-lix, Salata-lix

Me: Qi-me, Ceri-me, Dişe-me, Pancşe-me, Çarşe-me, Şe-me, Jewşe-me

Mend: Dewle-mend, Soxe-mend, Wêrra-mend, Peyra-mend, Cıramend,

Tora-mend, Qıra-mend, Loqrana-mend

Mı: Şı-mı, Bi-mı, Bu-mı, Be-mı, Bıdı-mı, Büroşı-mı, Biherini-mı, Warke-mı, Bitaşı-mı, Bırışı-mı.

Name: Ser-name, Roj-name,

Meng-name, Pey-name, Ver-name, Sınas-name, Kok-name, Dı-name, Hewt-name, Bol-name,

O: Xal-o, Ded-o, Ap-o, Bostan-o, Sabun-o, Jew-o, Ferman-o, Dewran-o, Meydan-o, Ters-o.

Ok: Tersin-ok, Fısın-ok, Melês-ok, Çılmın-ok, Kewt-ok,

Ox(yox): Nüşt-ox, Arêkerd-ox, Werd-ox, kerd-ox, Deşt-ox, Şımit-ox, Taşıt-ox, Xapeyna-yox, Vırna-yox, Pıroda-yox

Ra: Keye-ra, Dewı-ra, Çorşmey-ra, Bın-ra, Ser-ra, Koşe-ra, Mabên-ra, Finê-ra, Ey-ra, Ay-ra, To-ra, Goçını-ra

Rê: Ma-rê, Şıma-rê, İnan-rê, Keyi-rê, To-rê, Bani-rê, Pali-rê, Pey-rê, veri-rê, Çımı-rê, Dêsi-rê, Pewteni-rê, Karıteni-rê

Ro(do): Ey-ro(do), Ay-ro(do), To-ro(do), Cana-ro(do), Neqebna-ro(do), Nal-ro(do), Pey-ro(do).

Ser: Dem-ser, Em-ser, Pey-ser, Cay-ser, Koy-ser, Mili-ser, Doşı-ser, Her-ser, Veri-ser, bani-ser, Qeni-ser, Koşı-ser, Miyani-ser.

Şêr: Mew-şêr, Mışmı-şêr, Şem-şêr, Heybet-şêr, Xezeb-şêr

Tır: Nızım-tır, Berz-tır, Kılm-tır, weş-tır, Sur-tır, Derg-tır, Dur-tır, Nezdi-tır, Rew-tır.

Tırın: Nızım-tırın, Berz-tırın, Kılm-tırın, Weş-tırın, Sur-tırın, Derg-tırın, Dur-tırın, Nezdi-tırın, Rew-tırın

Van: Deşt-van (terzi), Cıl-van (çilci),

Baqır-van, Komır-van, Helaw-van
Ver: Roy-ver, Keyi-ver, Bostani-
ver, Golıkan-ver, Baxçı-ver,
Qeçkan-ver, O-ver, No-ver, Jew-
ver, Hem-ver

Wan: Baxçı-wan, Ard-wan, Seyd-
wan, Ray-wan, Kay-wan, Kar-wan
(Ker-wan), Kêber-wan, Hey-wan

Wêr: Mir-wêr, Tü-wêr, Rentü-wêr,
Qızna-wêr, Bê-wêr, Bı-wêr, Bi-wêr

Xane: Wende-xane, Mey-xane,
Çay-xane, Posta-xane, Qahwe-
xane, Aş-xane, Necar-xane, Ber-
ber-xane.

Ye: Xaşêna-ye, Pirayna-ye, Pirada-
ye, Şıya-ye, Veşa-ye, Weçına-ye,
Serma-ye, Jewjına-ye

Y(ey): Şêna-yey, Karwan-ey, Qe-
brax-ey, Serxoş-ey, Bênamus-ey,
Bêbext-ey, Qeleş-ey, Şeytan-ey

Yê: Ma-yê, Şıma-yê, Raywani-yê,
Seydwani-yê, Dewji-yê, Qeçeki-yê
Yın: Dıdı-yın, Hiri-yın, So-yın, pe-
yın,

Yo: Ju-yo, Teniya-yo, Hera-yo,
Peyra-yo, Sero-yo, Kışta-yo, Pa-yo,
Da-yo

Yok: Helısiya-yok, Fitne-yok

Not: Qısey "Mend u Bend'i" tebera
ameyo u kewto zıwandê ma miy-
an. Eslê xo dı ne ê zıwandê ma yê.
Labirê jew jew cadı yan zi ju ju
finı ma yê zi qısandê xo ya be-
stenê u kar anê. Wini aseno
embıryanê ma Kürdan ra ameyo u
kewto zıwandê ma miyan. Zey
şarandê binan ma zi bol qısan
pêra deyn gênê u danê pê.

c) Ê nê qısmı pêya bestenda çend
qısekana vırazênê. Çend qıseki

benê tewrdê qısi u pa qıseyê do ne-
we yeno meydan.

Ardımê+hüquqi= Ardımêhüquqi,
Dahwa+girottox= Dahwagirottox,
Dest+dayeney=Destdayeney,
Dest+bereya+hüquqi= Destberey-
ahüquqi, Goj+kerdenı= Gojkerdenı,
Hal+pers+kerdenı=Halperskerdenı,
Jew-dest= Jewdest, Jew+biyayenı=
Jewbiyayenı, Kewt+ver= Kewtver,
Lej+ker= Lejker, Lej+wan= Lejwan,
Qelem+nuyey= Qelemnuyey,
Qeç+lewnayenı= Qeçlewnayenı,
Paşt+kürsi= Paşt kürsi, Raşt+kerd=
Raştkerd, Ray+berd+xane= Ray-
berdxane, Ray-dayenı= Raydayenı,
Sere+hewadayenı= Serehewadayenı,
Tewaf+kerdenı= Tewafkerdenı,
Xo+diyayenı= Xodiyayenı,
Xo+ser+biyayenı= Xoserbiyayenı,
Xo+sınasnayenı= Xosınasnayenı,
Xo+zanayenı= Xozanayenı,

Not: Ardımêhüquqi: Dest cı daye-
na hüquqi. Kışta hüquqi ra armetey
cı dayenı u cı rê wahêr vıjyayenı.

Dahwagirottox: Awuqat (Abuqat). O
kı dahwa jewi gênê xo ser u a dahwa
dı ey müdafa keno, ey rê vanê Dah-
wagirottox.

Destbereyahüquqi: Kışta hüquqi ra
jewi rê paştıdayenı u heqê cı yê qa-
nuni zıwan ardenı u müdafa ker-
denı.

Gojkerdenı: Verê dıtenda dewar u
çarwan çıjanê cı leyde ciya danê
lawnayenı kı bidoşê. Gojkerdenı,
lawnayenı u dıtena.

Halperskerdenı: Jewo kı nêweşo ey
hetı şıyayenı, ey ziyaretkerdenı, se-
reyê pırodayenı rê vanê Halpersker-
denı.

Not: Kitabê kı mı cı ra tay fayda diyo;

1- Murat Cıwan-Türkçe açıklama dilbilgisi

2- Tahir Nejat Gencan-Dilbilgisi

